

SIIVETÄS

NRO 61

2012

33. VSK

Kun tilanne on päällä...

**...ovathan
varusteesi
kunnossa**

Käy tutustumassa myös uuteen sivustoomme www.suomenlintuvaruste.com

BirdLife
SUOMI-FINLAND

lintu varuste

Lintuvaruste Oy, Koetilantie 1 B, 00790 Helsinki
Avoimna Ma 11.00-17.00, Ti-Pe 11.00-17.30
www.lintuvaruste.fi, lintuvaruste@birdlife.fi, puh. 09-386 7856

JOUKKO ON VOIMAA

Pääkirjoitus

Savolaiset lukijat tietävät hyvin, että Puijo, Kuopion maisemallinen käsite, puhutti erityisesti vuonna 2012. Mäen huipulle, lajistoytimeen ja Konttilan perinnemaisemaan ryhdyttiin puuhaamaan golf-kentän laajennusta. Sellainen ei käynyt laatuun, sitä mieltä oli 5500 Pro Puijo –vetoimuksen allekirjoittajaa, n. 250 kynttiläkulkueeseen osallistunutta, emoyhdistyksemme KLYY ja kolme muuta yhdistystä. Mukana totta kai myös Kuikka, sitä vaati jo alueen monipuolinen linnusto.

Suuri joukko on voimaa ja se antaa voimia myös käytännön toimijoille, joita tärkeän asian päämäärään viemiseksi välttämättä tarvitaan. Puijon puolustajien tehokas iskujoukko toimi noin kuukauden ja siinä ajassa saatiin ihmeen paljon aikaan. Tämän lehden teko sai ottaa jatkoaikaa, sillä toiminta imaisi minutkin mukaansa. 17.12. Kuopion kaupunginvaltuusto teki virkamiesten aikeet tyhjiksi ja päätti iloksemme selkeällä äänestystuloksella, että golfkentän laajennus ei sovi Puijon laelle.

Kansalaisten joukkovoima on näkynyt Ylä-Savossa myös soiden suojelussa turpeenotolta ja Talvivaara-liikkeessä. Ei siis niin paljon pahaa, ettei jotain hyvääkin. Kansalaiset ovat heränneet puolustamaan luontoa! Perässä ovat tulleet jopa monet kunnat lausuntoineen; ei marjasoita sovi kuivata eikä yhteisiä järviä turmella.

Yhteen hiileen voi puhalttaa pienemmissäkin asioissa. Uusi puheenjohtajamme **Mikko Pärssinen**

kirjoitti Kuikkalistalla: ”Lintuja harrastetaan sekä porukalla että omin päin. Tänä vuonna on tarkoituksena lisätä spontaania yhteisretkeilyä, siitä ilmoitteluun esimerkiksi Kuikkalista sopii mainiosti.” Ihan totta; mennään yhdessä, tutustutaan, opitaan toisten avulla ja säästetään luontoa ja kukkaroa yhteiskyydeillä.

Lehden teemat tulivat pyytämättä, ja yllättäen. Tällä kertaa julkaisuun saatiin monta lintujen tutkimukseen liittyvää artikkelia. Mutta yhteisö kokee väistämättä välillä myös surua. Tuonpuoleiseen Kuikan väestä poistuivat 2012 lintuharrastajasisareni Armi heti vuoden alussa, toukokuun lopulla Heikki ja heinäkuun alussa vielä Jukka, perustajajäsenemme. Armin nimi löytyy Tiirasta n. 5500 Lapinlahden lintuhavainnossa. Ilman tällaisia paikallisia aktiiviharrastajia maakuntamme lintutietous jäisi hyvin puutteelliseksi. Heikistä ystävät kirjoittivat lehteen muisteluksen, Jukan elämää ja elämän työtä lintujen parissa valottaa neljä eri näkökulmaa, mikä sekin on vähän poikkitieteellistaiteellisesta lintumiehestä.

”Nuoruus on seikkailu suunnaton” myös lintujen parissa, kuka sille tielle lähtee. Tästä kertoo meille Aino. Lintukuvaus on yksi tapa syventyä luonnon ihmeisiin, siitä todisteena löytyy myös muiden nuorisojäsentemme ottamia kuvia. Kiitos myös muulle lehden avustajajoukolle!

Asta Lähdesmäki
päätoimittaja

SISÄLTÖ

Pääkirjoitus	3	Petolinnut	41
Aino	4	Havainnoijat	45
Jukka in memoriam	5	Petolintuseurantaa	
Heikki in memoriam	12	Kuikan mailla	46
Muuttajataulukko 2010	14	Punakylkirastaan	
Lintuvuosi 2010:	16	muuttoäänet	48
Vesilinnut	16	Kuikkalintuseminaari	49
Kahlaajat	21	Raasion juhluvuosi	50
Lokit	24	Tulvien vuosi	51
Kyyhkyt, tikat	25	Rallit ja muut ratot	52
Varpuslinnut	26	Tapahtumat	54
Harvinaisuudet	33	Kuikan ja lehden tiedot	55
Yölaulajat	36		

Nukkuva metsähanhi on kuvattu Ranuan eläinpuistossa. AINO POIKONEN

Talitintin pesän löytyminen oli hieno hetki. AINO POIKONEN

Nuorisojäsen esittäytyy

Aino Poikonen

Olen Kuikan nuorisojäsen ja ikäni on 14 vuotta. Perheeseeni kuuluvat äiti, isä, pikkusisko ja isovelji sekä kaksi lintukoira ja me asumme Leppävirralla Tuppurinmäen kylässä.

Olisi siis tarkoitus kertoa teille harrastuksestani, lintujen kuvaamisesta. Aloitin sen jo aika pienessä iässä vain tarkkailemalla lintuja ja sitten sain ensimmäisen kamerani. Se oli Canonin digikamera. Sillä oli hauska ottaa ikkunan läpi kuvia lintulaudalla istuvista punatulkuista ja varsinkin ikkunalaudalla lentävistä talitinteistä.

Pikkuhiljaa kuitenkin kyllästyin epätarkkoihin kuviin ja talven loputtua päätin lähteä ulos kuvaamaan. Ensin kuvani olivat vain ohi lentävien räksien kuvia ja pari

epätarkkaa kuvaa haarapääskyestä. Syksyt kuluvat aina nopeasti ja silloin ei ehdi kuvata, kun koulu alkaa.

Sitten saapui taas talvi ja lintulaudallemme tuli ensimmäinen käpytikka ikinä! Rakastuin sen väreihin heti ja nimesin sen Bobbieksi. Se alkoi käydä meillä päivittäin. Pian tikkoja tuli lisää ja niitä oli yhdessä vaiheessa jopa neljä kerrallaan. Nekin saivat omat nimensä ja niin lintulaudallani kävivät: Kömppä, Iines, Bobbie ja Smiley.

Yhtenä päivänä päätin sitten lähteä ulos etsimään tikkojeni asuinpaikkoja ja niin innostuin niiden kuvaamisesta. Keräsin niistä tietoa ja kuvasin kamerallani. Pikkuhiljaa ajatus omasta järjestelmäkamerasta kasvoi ja niin keräsin rahat omaan kameraan.

Kamerani on nyt Canon 1100 ja objekteja on tällä hetkellä kaksi, Tamronin 300mm ja Canonin tavallinen 55 mm.

Siitä se lähti, kiinnostuin sitten kerta heitolla ihan kaikista linnuista. Hienoimpia hetkiä ovat olleet, kun näki viiden talitintin poikasen tuijottavan sähköpiuhalaatikotamme ja katsoa, kun käpytikkapoikue hyppi puunkolosta ulos. Viime keväänä olin Leppävirran kansalaisopistossa lintukurssilla, jota Asti piti ja nyt tunnistan lintuja paljon paremmin.

Rakastan kuvata myös Lapissa, käymme siellä joka vuosi. Linnut, niiden seuraminen ja kuvaaminen eivät kuitenkaan vie kaikkea aikaa. Harrastan myös huilunsoittoa ja nuoremman setterimme kanssa agilityä.

Muistoja 60-luvun retkiltä Jukan kanssa

Erkki Björk

Mustakurkku-uikut. ILKKA MARKKANEN

Lintuhavaintoja olen kirjannut 21.9.1963 alkaen. Alkuvuosina olen merkinnyt kaikki havaitsemani linnut päivittäin tieteellisillä nimillä silloisen KNLY:n (Kuopion Nuoret Luonnonystävät) kuraattorin Topi Räsäsen ohjeiden mukaisesti. Noiden havaintovihkojen avulla olen palauttanut nämä muistot mieleeni.

Ensimmäinen retki tehtiin 17.11.1963 Karttulaan Kolehmaisena Jussin mökille. Se oli KNLY:n järjestämä ja Jussi oli sen puheenjohtaja. Näimme varpuspöllön. Havaintovihkossa lukee myös ”Parus atricapilla 15” eli näin 15 hömötiäistä.

Seuraavan vuoden kevättalvella 15. – 16.3. teimme Jukan kanssa ensimmäisen, myöhemmin perinteeksi muodostuneen, hiihtolomaretken Jukan kesämökille Suonenjoen Hukkolaan. Jukka oli tuolloin 14 vuotta ja minä 15. Suonenjoen sulilla näimme 2 koskikaraa ja tukkasotkaparin sekä 26 sinisorsaa. Hömötiäiset 10 kirjasiin nyt ”montanuksina”.

Huhtikuun 12. näimme 6 muuttavaa laulujoutsenta Kuopiossa. Tällaisesta ihmeestä piti kirjoittaa juttu sanomalehteen. Siitä alkoivat yhteisten lintujuttujemme kirjoittelu nimimerkillä Aves. Jukka kirjoitti myöhemmin juttuja Savon Sanomiin ja Martti Heikkinen, josta tuli Helsingin Sanomien toimittaja, Savo-lehteen.

Riistaveden retket alkoivat

Ensimmäinen retki Riistaveden lintujärville tehtiin 19.4.1964. Kottaraisia, naurulokkeja ja kuoveja nähtiin n. 50 kutakin, peippoja n. tuhat ja keväälle uusina lajeina mm. piekana ja jouhisorsia kaksi paria. Näitä retkiä tehtiin tämän jälkeen lukuisia kertoja etupäässä keväisin, mutta myös muina vuodenaikoina.

Jukka järjesti retkeä Kiuruveden Niemisjärvelle 23. – 24.6. Tätä retkeä voitaneen pitää ensimmäisenä juhannusmatkana. Juhannus(museosäätiön)matkoja Jukka ja vaimonsa Liisa järjestivät ystävilleen myöhemmin lukuisia mm. Vienan Karjalaan. Kiuruvedellä oli mukana lisäksemme pari muuta nuorta lintumiestä. Lajeja havaitsimme 34: mm. 20 törmäpääskyä, 150 kottaraista ja suopöllön. Kaupunkilaispoikina ihmettelimme lehmien yöllisiä touhuja laitumella. Toisella hiihtolomaretkellämme 2. – 3.3.1965 havaitsimme Suonenjoen maamieskoululla mustarastaan ja kirkonkylällä 23 sinisorsaa ja kaksi naaras-pukuista tukkasotkaa.

Kesäkuun 7. tein retken Riistaveden lintujärville. Jukka oli ollut siellä Kake Asikaisen kanssa jo muutaman päivän. Jukka oli laskenut mm. naurulokkien pesiä. Kultasirkku lauloi Keskimmäisen rannalla. Pojat olivat kuulleet outoa yölaulajaa, Jukka kuvasi ääntä ”huit-pot-pot”. Epäilivät lintua pikkuhuitiksi tai viiriäiseksi, jonka äänen Jukka muisteli myöhemmin kuvatus lintukirjassa: ”kii-veli-vit”. Jukka lainasi nauhurin ja nauhoitti äänen. Museon vahtimestari Lauri Pohjolainen tunnisti sen viiriäisen ääneksi.

Kesäkuun 15. – 18. Jukka vei minut keskikesän retkelle Jäppilän Tuomiojärvelle. Jukan mökillä yövyimme menen tullen. Sousimme Suonteen yli ja vietimme yhden yön pienessä saareissa keskellä Tuomiojärveä. Sykähdyttävintä oli, kun kaksi kaakkuria tuli keskiyöllä kalaan. Lisäksi kirjasiin 46 muuta lajia, mm. helmipöllöpoikue, peltosirkku, pyrstötiainen 2, punasotka 4, mustakurkku-uikku 2, alli, suokukko 5 ja suopöllö.

Hiihtolomaretket ja hengailua pohjoisessa

Hiihtolomaretken Hukkolaan teimme taas 28.2. – 2.3.1966. Ohutta pakkaslunta oli kainaloihin asti ja saimme tehdä hikihaatussa töitä kaivautuessamme viimeiseltä maatalolta mökille. Useita käpylintukoiraista lauloi ja naaraat kuljettivat pesänrakennustarpeita.

Kesällä Jukka järjesti meille kesätyöpaikat uittohommiin Varistaipaleen kanavalle. Jukka toimi vetomiehenä ja minä osin myös nippukapteenina huolehtimassa, että niput eivät juuttuneet kanavan seiniin. Tukkilaiselämästä nautimme kuukauden, kunnes Luontoliiton kesäleiri Karigasniemellä 15. – 24.7. vei voiton.

Heti ensimmäisenä leiripäivänä lähdimme kielloista huolimatta Jukan kanssa pikkukuovin äänen perään lähitunturille. Sumu yllätti meidät ja olimme eksyksissä. Autojen äänistä päätelimme, missä lähin tie on ja niin löysimme tielle ja siitä parin kilometrin kävelyllä leiripaikallemme. Vain havaitut lintulajit olen kirjannut: mm. kaakkuri, alli, pilkkasiipi, keräkurmitsa, kiiruna, jänkäkurppa, jänkäsirriäinen ja ta-viokuurna. Yhteensä 53 lajia.

Tammikuun 25.1967 Jukka vei minut ”hengailemaan” Ouluun. Matkalla näimme junan ikkunasta tunturipöllön lennossa pelon päällä ja 4 riekkoa.

Hiihtolomaretkeltä Hukkolaan 27.3.1967 olen kirjannut lapinharakan. Seuraavana vuonna 7. – 9.3. teimme viidennen ja viimeisen hiihtolomaretken. Teeriä näimme kymmenkunta ja käpylintuja oli runsaasti. Niin päättyivät yhteiset linturetkemme kouluvuosien mentyä.

Jukka Kauppinen vesilintulaskennat – arvokas valtakunnallinen aikasarja

Alexi Lehikoinen

Suomi on Euroopan mittakaavassa pesivien vesilintujen seurannan osalta ehdotonta kärkikastia. Valtaosasta Euroopan maista puuttuu jopa kokonaan pesimäaikaisten vesilintujen seurantajärjestelmä ja vesilintuja on laskettu usein vain talvisaikaan, jos silloinkaan. Suomalainen seurantamenetelmä ei kuitenkaan ole syntynyt tyhjästä, vaan sen takana on niin laajoihin maastotöihin perustuva aineisto kuin myös edelleen tieteellistä kritiikkiä kestävä tutkimuksellinen pohja. Kiitos tästä kuuluu Jukka Kauppinen ja kumppaneiden vuosia kestäneelle työlle seurantajärjestelmien kehittämiseksi. Kauppinen kirjoittamat suomen- ja englanninkieliset seurantamenetelmät ovat vuosikymmeniä myöhemmin edelleen keskeisin perusta vesilintuselvityksiä tekeville (Kauppinen ym. 1986, 1991). Näihin menetelmiin perustuen on Suomessa seurattu vesilintujen kannankehitystä vuodesta 1986 lähtien.

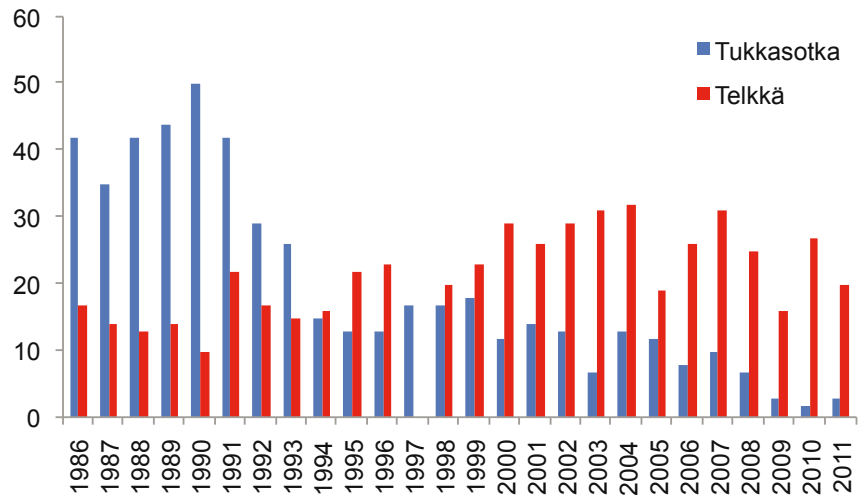
Luonnontieteellisen keskusmuseon tietokannoista löytyy vuosittaisseurannassa Kauppiselta yli 220 laskentaa sisältäen yli 17000 lintuparia. Aikaisimmat laskennat ovat vuodelta 1975 ja yhtäjaksoisia seurantatietoja on vuodesta 1986 alkaen aina Kauppinen viimeiseen kesään 2012 asti. Kauppinen väitteli keräämänsä aineistonsa perusteella Kuopion yliopistossa vuonna 1997 aiheesta 'Vesilintuyhteisöjen rakenne ja muutokset - näkökohtia vesilinnuston seurantaan'.

Kauppinen keskeisimmät seurantakohteet olivat Jäppilän (nykyisin Pieksämäki) Tuomiojärvi, Karttulan (nykyisin Kuopio) Pitkäjärvi ja Pörönlampi, Kuopion Keskimmäinen, Siilinjärven Apaja-Kumpunen sekä Tervon Pohjalampi. Lisäksi Karttulan Suojärvellä laskentoja tehtiin yli kymmenenä vuotena.

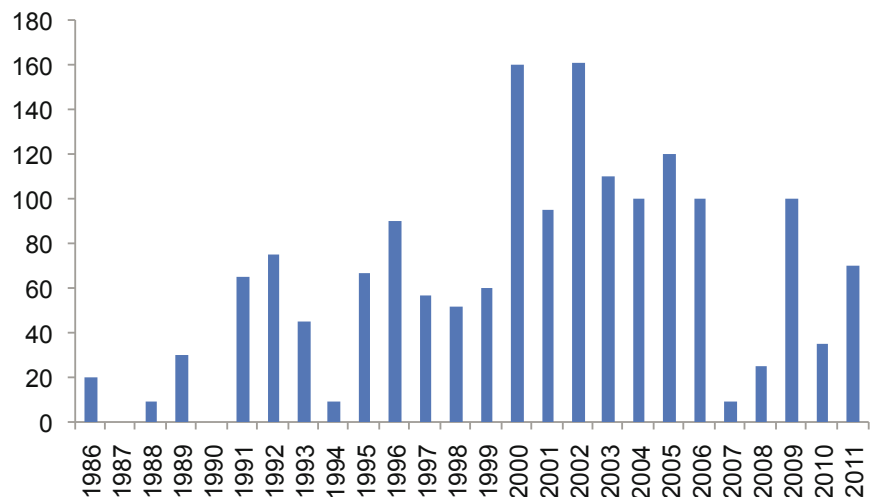
Kauppinen vuosittaiset laskennat ovat olleet keskeisessä asemassa valtakunnallisessa vesilintuseurannassa ja tulokset heijastavat hyvin yleisiä valtakunnallisia kan-

Tukkasotka, kuvaaja nuorisojäsen JUUSO JONNINEN.

Kuva 1. Tukkasoikan ja telkän parimäärät kuudella Jukka Kauppisen seurantajärvellä vuosina 1986-2011. Telkkätiedot ovat puutteellisia vuonna 1997, jonka takia lajin määrät puuttuvat tuolta vuodelta.

Kuva 2. Pikkulokin parimäärät kuudella Jukka Kauppisen seurantajärvellä vuosina 1986-2011. Vuoden 1990 tiedot ovat puutteellisia, jonka takia lajin määrät puuttuvat tuolta vuodelta. Vuosi 1987 oli oikeasti nollavuosi.

nankehityksiä. Monet rehevien vesien vesilinnut ovat taantuneet voimakkaasti viimeisen 15 vuoden aikana (Pöysä ym. 2012), mikä näkyy Kauppisen aineistossa mm. haapanan, jouhisorsan, punasotkan ja tukkasotkan taantumisena. Tukkasoikan kanta seurantajärvillä on huvennut lähes olemattomiin ja useista seurantajärvistä laji on jopa kadonnut kokonaan (Kuva 1). Karujen vesien tai ns. yleislajien, jotka viihtyvät sekä rehevillä että karuilla vesillä, tilanne on parempi (Pöysä ym. 2012). Esimerkiksi telkkä ja sinisorsa voivat hyvin niin Kauppisen kuin valtakunnallisessakin aineistossa (Kuva 1).

Laulujoutsenen voittokulku erottuu

hyvin Kauppisen laskennoissa, ja kanta on kasvanut 1980-luvun yhdestä parista nykyvuosien 5–8 pariin. Lokkilinnutkaan eivät ole jääneet huomioimatta laskennoissa. Kauppisen laskennoissa näkyy mm. pikkulokkikannan kasvu 1980-luvulta 2000-luvun alkuun asti ja tämän jälkeen pientä taantumista (Kuva 2) heijastaen hyvin valtakunnallista kannankehitystä (Lammi 2010).

Jukka Kauppisen laskennat osoittavat, että yksi henkilö pystyy keräämään elinaikanaan kansallisesti hyvin arvokkaan havaintoaineiston. On toivottavaa, että Kauppisen laskentahenki leviäisi laajemmin ja yhä useampi kiinnostuisi vesilintujen laskennasta.

WANTED

Olisi erittäin hienoa, jos Kauppinen kohteiden laskeminen jatkuisi vapaaehtoisten toimesta ja pitkät, arvokkaat aikasarjat jatkuisivat. Kauppinen laski 1970- ja 1980-luvulla lukuisia kohteita, joiden toistaminen antaa arvokasta tietoa lajiston pitkäaikaisista muutoksista. Jo pelkästään yhden kohteen vuosittainen tai lähes vuosittainen laskenta on huomattava apu valtakunnalliselle seurannalle. Rehevien kosteikkojen vesilintujen taantuessa (Pöysä ym. 2012) seuranta on nyt entistä tärkeämpää. Luonnontieteellisen keskuksen linnustonseuranta avustaa mielellään laskentoihin liittyvissä kysymyksissä eli jos laskennat kiinnostavat yhtään laita sähköpostia osoitteeseen linnustonseuranta@luomus.fi, tai soita Aleksi Lehikoiselle numeroon 09-19128851.

Kirjallisuutta:

- Kauppinen, J. 1986: Vesilintujen kiertolaskentaohjeet. – Julkaisussa: Koskimies, P. & Väisänen, R. A.: Linnustonseurannan havainnointiohjeet. 1. Painos. Helsingin yliopiston eläinmuseo, Helsinki. s.
- Kauppinen, J. 1991: Waterfowl round count. – Julkaisussa: Koskimies, P. & Väisänen, R. A.: Monitoring Bird Populations. Zoological Museum, Finnish Museum of Natural History, Helsinki, Finland, s. 45–54.
- Kauppinen, J. 1997: Structure of breeding waterfowl communities. An approach to monitoring waterfowl communities in boreal lakes. Kuopion yliopisto, soveltava eläintiede.
- Lammi, E. 2010: Vuoden 2008 linnut – naurulokki ja pikkulokki. – Linnut-vuosikirja 2009: 28–35.
- Pöysä, H., Rintala, J., Lehikoinen, A., Väisänen, R. A. 2012: The importance of hunting pressure, habitat preference and life history for population trends of breeding waterbirds in Finland. – European Journal of Wildlife Research (painossa).
- Luonnontieteellisen keskuksen vesilintulaskentojen sivut: <http://www.luomus.fi/seurannat/vesilinnut/index.htm>

Jukan taivas

Liisa Kauppinen

Olin soutajana Jukan vesilintulaskennoissa. Sain olla soutajana. Pääsin osalliseksi siihen maailmaan, jossa Jukalla oli hyvä olla. Luonnon ihmeellinen monimuotoisuus. Lintujärvet, maisema, linnut, kaikille aisteille, Jukan taivas.

Jukka näytti minulle toisen maailman, jota en aikaisemmin tiennyt olevan olemassa. Sain kokea lintujärvien kauneuden: jouhisorsan värit, kuikan kaihoisan äänen selältä, pikkulokin perhosmaisen lennon, mustakurkku-uikun salaperäisyyden, härkälinnun mylvimiset, lokkiyhdyksunnan kaiken kattavan kirkunan lokkien kohotessa ylös ja laskeutuessa taas alas pesilleen, haapanoiden levottomat parvet, tukkasotkat, sinisorsat. Hän opetti minulle pajusirkun ja ruokokerttusen äänen, taivaanvuohen mäkätysten ja kaulushaikaran kumean huudon. Lintujärvet, täynnä elämää, liikettä.

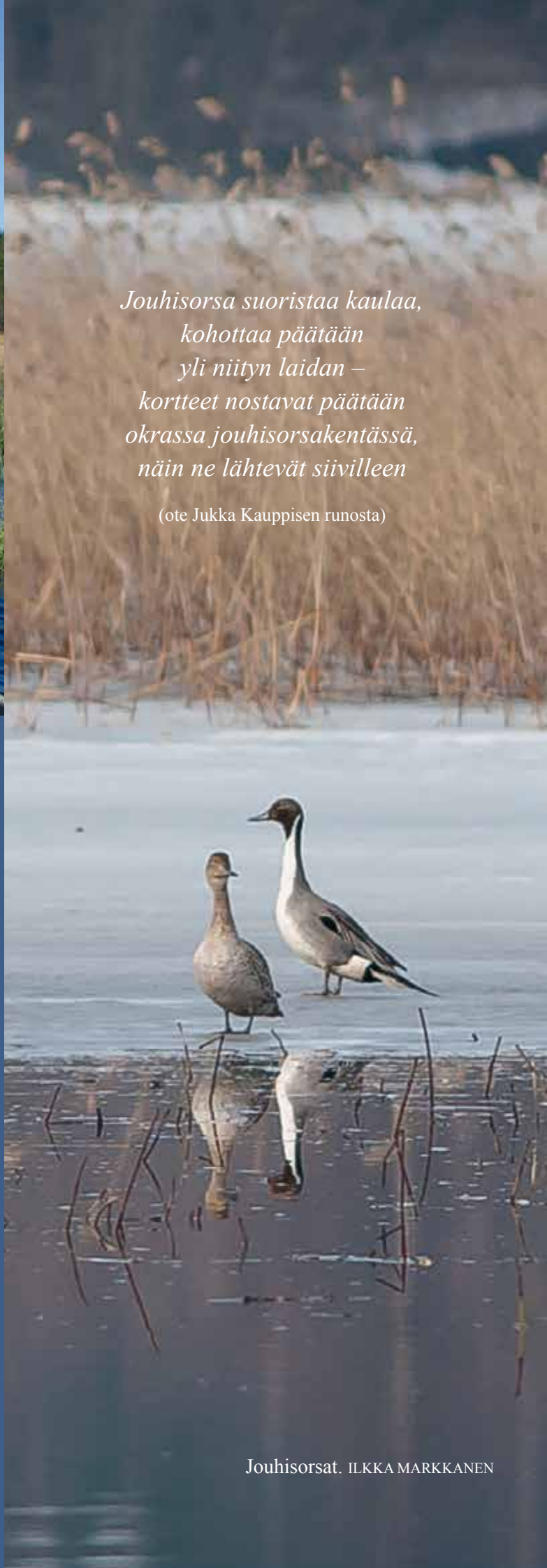
Jukka niin rauhallisena siinä veneen perässä istumassa. Kaikki asiat olivat niin kuin pitää olla, kiikarit kaulassa, muistivihko ja kynä taskussa nopeasti otettavissa esille. Koskaan hän ei hermostunut, hänen ilmeensä oli keskittynyt, hän kiikaroi ja merkitsi vihkoonsa: haapana kaksi koirasta, sinisorsa yksi pari, tukkasotkat vähentyneet ei ole kuin 10 paria, naurulokkeja 40 paria, pikkulokkeja 15 yksilöä, heinätavi (innostuneella äänellä) jne.

Perheen ensimmäinen kesälomamatka tehtiin Tervon Limalammelle. Jukka laski vesilintuja ja hänen katseensa ja huomionsa oli niissä. Me muut odotimme Limalammen rannalla ja keräsimme suihin mesimarjoja.

Äitienpäivää vietettiin perinteisesti koko perheen voimalla lintujärvillä, äitienpäiväkukkia kaikkialla: suopursuja, tupasvilloja.

*Jouhisorsa suoristaa kaulaa,
kohottaa päätään
yli niityn laidan –
kortteet nostavat päätään
okrassa jouhisorsakentässä,
näin ne lähtevät siivilleen*

(ote Jukka Kauppinen runosta)

Jouhisorsat. ILKKA MARKKANEN

Museomies Kauppinen

Pertti Renvall

Monipuolinen kulttuurivaikuttaja, Kuopion luonnontieteellisen museon intendentti, filosofian tohtori Jukka Kauppinen kuoli Kuopiossa 10. heinäkuuta 2012. Jukka oli syntynyt Suonenjoella 17. tammikuuta 1950, kirjoitti ylioppilaaksi Kuopion lyseosta 1970 ja suoritti filosofian maisterin tutkinnon Helsingin yliopistossa 1979. Hän väitteli tohtoriksi Kuopion yliopistossa 1997 aiheenaan vesilintuyhteisöjen rakenne ja muutokset. Jukka oli Savon järvien ja kosteikkojen linnuston arvostettu asiantuntija, lahjakas ja ahkera kirjoittaja ja luonnontieteellisen museopedagogiikan uranuurtajia maassamme.

Pitkällä, ansiokkaalla ja harvinaisen tuotteliaalla työurallaan Jukka Kauppinen toimi yli 30 vuotta Kuopion kaupungin museotoimen palveluksessa. Jukan koko työuran voidaan katsoa kestäneen kuitenkin 45 vuotta, ja siitä on vaikea erottaa jaksoja, jotka eivät liittyisi museotyöhön tai toimisi luontevana osana Jukan museotyöhön kiteytynyttä elämäntyötä.

Ensimmäisiksi oikeiksi töikseen Jukka mainitsi usein uittotyöntekijän pestin Heinävedellä 1966 ja matkailumajan isännän tehtävät Kuusamossa 1967. Jukan ura museomiehenä alkoi kuitenkin jo tätä aiemmin, sillä jo varhaisempina nuoruusvuosiin hän toimi aktiivisesti Kuopion museon piirissä. Ensimmäiset kirjoittamiseen liittyneet työnsä Jukka löysi Savo-lehden ja Savon Sanomien avustajan tehtävistä 1965-70.

Eläintieteen opintojen myötä Jukka aloitti lintuihin liittyvän tutkimustyönsä, joita hän teki aluksi mm. maa- ja metsätalousministeriön luonnonvarainhoitotoimistossa 1972-75, Metsästäjäin Keskusjärjestössä 1977-78 sekä Kuopion museon Puijo-tutkimuksen parissa 1975-76. Jukka ehti hankkia kokemusta myös opetustyöstä. Hän hoiti mm. 1972-73 yläasteen lehtorin sijaisuuksia Kuopiossa ja toimi Sisä-Savon kansalaisopistossa 1978-79 ympäristöekologian tuntiohjaajana, myöhemmin myös kirjoittajakurssin ohjaajana. Kuopion korkeakoulun ekologisen ympäristöhygienian laitoksen tutkijana hän toimi 1980-1981 ja Suonenjoen kaupungin kulttuurisihteerinä 1989-1990.

Museoammattilaisena

Jukan museoammattilainen työura alkoi vuonna 1982 ja kesti 30 vuotta. Hän aloitti Kuopion museon museoapulaisena ja tutkijana museon hankkeissa. Valtakunnallisesti Jukka tunnetaan vesilintuyhteisöjen seurantatutkimusten ohella maamme ensimmäisenä luonnontieteellisessä museossa työskennelleenä museolehtorina sekä museopedagogiikan puolestapuhujana ja kehittäjänä. Jukka työskentelikin kaikkiaan 15 vuotta museolehtorina (Kuopion museo 1982-1993, Kuopion luonnontieteellinen museo 1994-1997) päätehtävinään museon opetus- ja yleisötoiminnan suunnittelu ja toteutus sekä vaihtuvien näyttelyiden suunnittelu ja tuotanto.

Vuodesta 1997 lähtien Jukka toimi luonnontieteellisen museon intendentin tehtävässä. Nimikkeen muutoksen myötä tehtävän painopiste siirtyi vähitellen näyttelytoiminnasta selkärankaisiin eläimiin liittyviin asiantuntijapalveluihin sekä seuranta- ja tutkimustyöhön. Vuodesta 2002 lähtien Jukalla oli tehtävässään mahdolli-

suus keskittyä päätoimisesti asiantuntijatyöhön, vesilintuseurantoihin sekä museon luonto- ja ympäristökasvatusta tukevaan julkaisutoimintaan.

Asiantuntija- ja luottamustehtävissä

Jukka tunnettiin tinkimättömänä luonnon monimuotoisuuden puolustajana ja museoiden puolestapuhujana. Hänen asiantuntemustaan ja mm. museopedagogisia näkemyksiään hyödynnettiin monissa alan valtakunnallisissa työryhmissä (mm. Suomen Museoliiton Opintokäynti museossa –työryhmä 1983-84, Museoviraston ja Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen asiantuntijatyöryhmä Tulevaisuuden museossa 1995-96, BirdLife Suomi Gavia-ryhmä 2008-12) ja seminaareissa. Hän oli aktiivinen järjestötoiminnassa, mm. perustamassa Lintuyhdistys Kuikkaa, ja toimi lukuisissa asiantuntija- ja luottamustehtävissä (mm. Kuopion yliopiston ympäristötieteiden suuntautumisvaihtoehtojen suunnittelutyöryhmän sihteeri 1979-80, Kuopion läänin ympäristönsuojeluneuvottelukunnan jäsen 1982-88, Savon Luonto -lehden toimituskunta 1979-82, Siivekäs-lehden vastaava toimittaja 1980-85, Pohjois-Savon luonnonsuojeluyhdistys, Kuopion Luonnon Ystävien Yhdistys, Pohjois-Savon Lintutieteellinen Yhdistys 1974-76 ja 1978, Suonenjoen - Rautalammin Luonnonsuojeluyhdistys 1981-86, Keski-Savon luonnonsuojelupiiri, WWF:n Jorma Ollikaisen rahaston hoitokunta, Suonenjoki-seura, Sannataiteen yhdistys).

Kirjallinen toiminta ja esiintymiset

Jukka oli ahkera kirjoittaja ja taitava kielien käyttäjä, niin tutkijana, tietokirjailijana kuin runoilijakin. Kaikkiaan hänen julkaisuluettelossaan on yli 140 nimikettä. Biologian alan julkaisujen lisäksi Jukka kirjoitti mm. maisemasta ja sen estetiikasta, taiteista sekä eläimistä kulttuurihistoriassa hyödyntäen taidokkaasti museoiden aineistoja, kokoelmia ja arkistoja.

Vesilintuyhteisöjä käsittelevien tieteellisten julkaisujen lisäksi Jukka kirjoitti yleistajuisesti mm. vesilintuseurantojen metodiikasta ja suojelusta, kokosi Pohjois-Savon linnustoon liittyviä havaintokatsauksia ja julkaisi lukuisia tiedonanto-tyypisiä artikkeleita (Viiriäinen Riistavedellä, Sarvikuonokas tavattu Suonenjoella, Talitiais tihutöissä mehiläispesillä, Naurulokin aggressiivisuudesta muita lajeja kohtaan jne.). Hän kirjoitti myös sanoma- ja aikakauslehtiin.

Väitöskirjan (Kauppinen 1997) ohella Jukan laajan ja monella tapaa merkittävän julkaisutuotannon päätyöksi ja lopulta

myös ilmeisen keskeiseksi elämäntyöksi hioutui yli vuosikymmenen tutkimus- ja kirjoitusurakka Hämmästyttävä monimuotoisuus (Kauppinen 2008). Upea teos, joka julkaistiin juhlikirjana Kuopion museon rakennuksen 100-vuotisjuhlan ja ainutlaatuisen kuopiolaisen museokulttuurin kunniaksi.

Jukka oli myös mestaripuhuja. Herrasmies, joka osasi valita sanansa. Hän oli kysytty esitelmöitsijä kongresseissa ja seminaareissa. Lukuisten vesilintujen käsittelyiden ja museotoimintaan liittyvien esitysten lisäksi Jukka piti kymmeniä runoesityksiä ja järjesti uskomattomia, tajunnanvirtaa pulppuavia puheperformansseja erilaisissa tapahtumissa ja tilaisuuksissa.

Jukka Kauppinen oli todellinen museomies. Hän uskoi ja luotti museoiden mahdollisuuksiin ja museoiden valoisampaan tulevaisuuteen. Jukka oli museoaatteelle uskollinen, ehkäpä uskollisin kaikista.

Kauppinen, J. 1997: Structure of breeding waterfowl communities in boreal lakes. An approach to monitoring waterfowl communities. – Kuopio University Publications C. Natural and Environmental Sciences 59: 1-56.

Kauppinen, J. 2008: Hämmästyttävä monimuotoisuus. Luonnon tapahtumia, kansan tietoa, museohavaintoja. – Kuopion luonnontieteellisen museon julkaisuja 7: 1-238.

Heikki ”Kolde” Kotilainen in memoriam (8.7.1953 – 24.5.2012)

On toukokuun loppu. Ensimmäiset satakielet ja viitakertukset ovat juuri saapuneet Pohjois-Savoon. Samalla ne tuovat mukanaan suruviestin. Heikki ”Kolde” Kotilainen on poissa.

Heikki eli hyvin vaiherikkaan elämän. Hän oli vaatimaton ja iloinen velikulta, joka ei tehnyt suurta numeroa itsestään. Luonteeltaan sosiaalinen ja huumorintajuinen velikulta tuli hyvin toimeen erilaisten ihmisten kanssa. Heikki oli myös verbaa- lisesti hyvin lahjakas, sanankäyttötaidoista ovat hyötynneet jopa muutamat artistit, kuten esimerkiksi Jukka Itkonen ja Juice Leskinen. Heikillä oli tapana myös keksiä lempinimiä kavereilleen eivätkä ne aina olleet kovin mairittavia. Heikki oli ahkera ja työteliäs ihminen. Hänellä olikin tapana sanoa työtehtävistään, että vain Aku Ankka on ollut useammassa ammatissa kuin hän.

Harrastus alkoi kouluajan luonto-kerhosta

Heikin lintuharrastus käynnistyi 1960-luvulla Varkauden yhteislyseon Kahlaajat-kerhon tiimoilta. Kyseessä ei ollut pelkkä lintukerho vaan siihen kuului monipuolista luontoon liittyvää toimintaa. Lintuharrastus oli aluksi pääasiassa kevätmuuton seuranta. Heikki olikin innokas retkeilijä ja retkeili käytännössä keväisin joka päivä.

Retkeily oli sosiaalista ja tehtiin kaveriporukoilla. Aamuretket saattoivat joskus viivästyä niin, että ensimmäisiltä tunneilta jopa myöhästyttiin koulusta. Siihen aikaan liikuttiin yleensä polkupyörillä, joten viikolla retket suuntautuivat käytännössä Pitkälänniemelle. Viikonloppuna aikaa oli enemmän, joten silloin liikuttiin myös Mullalla ja Ruokojärvellä.

Retkeilyyn liittyi myös muuta toimin-

taa. Heikki organisoii Pitkälänniemellä vaikkapa jalkapallo-ottelun, jos muutto oli heikkoa. Heikki ei ollut kovin innokas stajaamaan. Muiden seurattessa muuttoa Heikki käveli ja komppaili ja löysi sillä tavalla usein ajankohtaan nähden mielenkiintoisia lajeja.

1970-luvulla lintujen tarkkailu alkoi olla ympärivuotista. Liikkuminen lisääntyi porukan saadessa autoja käyttöön. Heikki ei itse käynyt autokoulua, mutta lähti mielellään muiden kyytiin. Retkeilyreviiri laajeni ensin Jäppilän Tuomiojärvelle, pikkuhiljaa tutuiksi tulivat myös Joensuun Höytiäinen, Virolahti, Porkkala ja monet muut hyvät lintupaikat ympäri Suomea.

Heikki teki retkilläkin mielellään erilaisia käytännön piloja. Kerran hän oli unohtanut ottaa useamman päivän retkelle lähettäessä omat eväät mukaan. Neuvok-

1980-luvun lopulla Heikki muutti Kuopioon. Pian muuton jälkeen hän tuli mukaan Kuikan toimintaan. Heikin määrittäystaidot toivat asiantuntemusta alueharvinaisuuskomiteaan ja hän oli oiva lisä kokousohjelmien suunnittelussa. Pohjois-Savon ulkopuolelle suuntautuneet yhdistyksen retket olivat 90-luvun alussa usein Heikin ideoimia.

Heikki oli hyvin kiinnostunut pinnaraleista, talvipinnaralli oli hänen suosikkinsa. Reitin suunnittelu alkoi jo hyvissä ajoin ennen kisaa. Joukkueen nimen keksiminen oli vähintään yhtä tärkeää kuin reitin suunnittelu. Heikki kuului myös Pohjois-Savon linnusto -kirjan kirjoittajakaartiin.

Retkeily jatkui aktiivisena ja mukaan tuli paljon uusia harrastuskavereita. Lintuharrastus laajeni pikkuhiljaa 90-luvun aikana myös ulkomaan kohteisiin, joista suosikiksi nousivat Turkki ja Espanja. Lisäksi tutuiksi tulivat Israel, Arabiemiraatit ja Kiina. Heikin kielitaidosta oli paljon apua englanninkielisen lintukirjallisuuden kanssa ja hyvän muistinsa ansiosta hän pystyi muistamaan uskomattoman määrän eri lajien tuntomerkkejä.

Heikki oli koko harrastuksensa ajan innokas bongari. Aktiivisella retkeilyllään hän teki vuosien mittaan monia merkittäviä lintuhavaintoja. Vähintään yhtä tärkeitä hänelle olivat lajien löytämisen lisäksi erilaiset elämykset ja lintuharrastuskavereiden tapaaminen.

2000-luvun alussa Heikin lintuharrastuksessa tapahtui sairastelun myötä dramaattinen muutos. Vaikka retkeily väheni merkittävästi, linnut olivat kuitenkin edelleen tärkeä osa elämää. Heikki piti tiiviisti yhteyttä läheisimpiin harrastuskavereihinsa aivan viime hetkiin asti. Hän oli suuri persoona, jolla oli merkittävä vaikutus monen lintuharrastajan harrastuksen kehittymiseen.

Heikin rinnalla oli viimeisinä vuosina elämäkumppani Pirjo, joka huolehti hänestä loppuun saakka. Lämmin kiitos tästä Pirjolle kaikilta Heikin ystäviltä.

Eelis ”Elmeri” Rissanen, Jukka ”Snade” Ihanus, Antero ”Mässi” Lindholm, Tom ”Tomppa” Lindroos

Heikki oli kiinnostunut harvinaisuuksista.
Kuvan töyhtökiuru viihtyi Varkaudessa 19.-21.6.2010. ILKKA MARKKANEN.

kaana miehenä hän söi kaverin eväitä repusta ja laittoi kiviä painoksi, että tilannetta ei olisi heti huomattu. Kun tilanne sitten huomattiin, asia kuitattiin huumorilla.

Varkauteen perustettiin 1979 oma lintuyhdistys. Heikki oli yksi yhdistyksen kantavista voimista. Hän oli innostunut määrittämisestä ja sai innon tarttumaan moniin nuoriin lintuharrastajiin. Yhdistyksen ohjelmatarjonta perustui pitkälti Heikin ideoihin; retkeilyä oli runsaasti ja lähiseudun linnustoa kartoitettiin aktiivisesti. Maastossa Heikki oli tarkka ja hyvä löytämään lintuja. Joka tilanteessa hän korosti kriittisyyttä lintujen määrittämisessä..

Kuopion vuodet

Heikki oli aktiivinen liikunnan harrastaja ja nuorempana hän oli mukana jalkapallopuulaakissa. Joukkue tunnettiin nimellä Siitinselän Sankkerit, nimi oli tietenkin Heikin käsialaa. Myöhemmin Heikki oli innokas penkkiurheilija. Varkaudessa hän seurasi aktiivisesti WP-35:n ja Puurtilan Kisapoikien edesottamuksia ja Kuopioon muutettuaan hän oli KuPS:n ja KalPan kannattaja.

Heikki oli myös kova kalamies ja tykkäsi käydä pilkillä. Pilkillä saattoi samalla stajailia taivaalle muuttolintujen toivossa.

Muuttajataulukko 2010

* saapumis- tai myöhäisyyssennätys

** syysmuuton loppua ei voitu määrittää

*** kevään viimeinen ja syksyn enimmäinen

**** muuton alkua ei voitu määrittää

Punavarpuset saapuvat toukokuun
lopulla. RAIMO HÄMÄLÄINEN

pikkujoutsen	17.4.	Maa	5.12.*	Rau	tukkakoskelo	27.4.	Kuo	6.11.	Sii
laulujoutsen	13.3.	Lep	**		isokoskelo	Muuton alkua ja loppua ei voitu määrittää			
metsähanhi	10.4.	Lap	5.10.	Kiuruvesi	viiriäinen	4.6.	Kaa	12.7.	Kuo
lyhytnokkahanhi	16.4.	Maa	ei syyshavaintoja		kaakkuri	23.4.	Suo	11.10.	Rau
tundranhanhi	17.4.	Jua	27.9.	Rau	kuikka	24.4.	Rau	16.11.	Rau
merihanhi	12.4.	Iis	6.11.*	Rau	silkkiuikku	14.4.	Vrk	16.11.	Kuo
kanadanhanhi	5.4.	Vrk	ei syyshavaintoja		härkälintu	27.4.	Lep	6.10.	Kuo
valkoposkihanhi	17.4.*	Maa	1.11.	Rau	mustakurkku-uikku	3.5.	Maa, Rau	17.10.	Sii
sepelhanhi	ei keväthavaintoja		7.11.*	Kuo	merimetso	31.3.	Kuo	9.11.	Kuo
ristisorsa	ei havaintoja				kaulushaikara	10.4.	Rau	8.9.	Lap
haapana	11.4.	Vrk	20.11.	Vrk	jaloahikara	ei havaintoja			
harmaasorsa	19.4.	Jua	26.8.	Sii	harmaahaikara	12.4.	Iis	2.10.	Lap
tavi	4.4.	Vrk	7.11.	Kuo	mehiläishaukka	26.4.	Iis	26.9.	Sii
sinisorsa	Muuton alkua ja loppua ei voitu määrittää				merikotka	24.3.	Kuo, Sii	19.11.	Rau
jouhisorsa	12.4.	Rau	21.10.	Sii	ruskosuohaukka	4.4.	Rau	26.9.	Iis
heinätavi	21.4.	Kuo	31.7.	Sii	sinisuohaukka	4.4.	Rau	2.10.	Iis, Maa
lapasorsa	19.4.	Maa	24.10.	Sii	kanahaukka	Muuton alkua ja loppua ei voitu määrittää			
punasotka	19.4.	Maa	25.9.	Lap	varpushaukka	Muuton alkua ja loppua ei voitu määrittää			
tukkasotka	15.4.	Maa, Vrk	20.11.	Sii	hiirihaukka	31.3.	Nil	27.9.	Sii
lapasotka	14.5.	Tuu	2.11.	Suo	piekana	1.4.	Vrk	6.11.	Vrk
alli	11.5.	Kuo, Maa	28.11.	Vrk	maakotka	27.2.	Tuu	25.11.	Lep
mustalintu	24.4.	Rau	21.11.	Suo	sääksi	10.4.	Rau	30.9.	Kuo
pilkksiipi	13.5.	Tuu	21.11.	Iis	tuulihaukka	1.4.	Kuo, Kiuruvesi	12.10.	Rau
telkkä	17.3.	Maa	26.12.	Kuo	ampuhaukka	28.3.	Sii	22.10.	Jua
uivelo	10.4.	Suo	4.12.	Iis					

nuolihaukka	23.4.	Lap	21.9.	Lep	räystäspääsky	27.4.	Kuo, Nil	7.9.	Rau
muuttohaukka	18.4.	Maa	27.9.	Sii	metsäkirvinen	26.4.	Sii	23.9.	Rau
luhtakana	6.5.	Maa	ei syyshavaintoja		niittykirvinen	2.4.	Nil, Sii, Suo	22.10.	Sii
luhtahuitti	15.5.	Kuo	10.9.	Sii	lapinkirvinen	13.5.	Maa	25.9.	Lap
ruisrääkkä	21.5.	Iis, Kuo	5.10.*	Sii	keltavästäräkki	1.5.	Sii	30.9.	Kuo
liejukana	ei havaintoja				västäräkki	1.4.	Kuo	15.11.	Ter
nokikana	2.4.	Kuo	4.10.	Suo	koskikara ***	11.4.	Kuo, Son	22.10.	Son
kurki	2.4.	Kuo, Rau	2.11.	Lap	peukalainen	1.4.	Iis, Jua	16.10.	Sii
meriharakka	18.4.	Kuo	14.8.	Kuo	rautiainen	8.4.	Vrk	16.10.	Suo
pikkutylli	18.4.	Kuo	15.9.	Sii	punarinta	1.4.	Sii, Suo	14.11.	Kuo
tylli	2.5.	Kuo	23.9.	Sii	satakieli	12.5.	Vrk	ei syyshavaintoja	
kapustarinta	6.4.	Maa	4.10.	Suo	sinirinta	9.5.	Vrk	26.9.	Kuo
tundrakurmitsa	26.5.	Sii	6.11.*	Rau	mustaleppälintu	2.4.	Ter	16.10.	Iis
töyhtöhyppä	26.3.	Rau, Vrk	5.10.	Sii	leppälintu	2.5.	Kaa, Sii, Suo	22.9.	Kuo
isosirri	30.5.*	Sii	16.9.	Sii	pensastasku	2.5.	Kuo, Maa	25.9.	Kuo
pulmussirri	30.5.*	Sii	23.9.	Sii	kivitasku	10.4.	Suo	26.9.	useita
pikkusirri	21.5.	Sii	23.9.	Sii	sepelrastas	22.4.	Nil	ei syyshavaintoja	
lapinsirri	9.5.	Nil, Sii	2.9.	Sii	mustarastas	Muuton alkua ja loppua ei voitu määrittää			
kuovisirri	27.5.	Sii	16.9.	Sii	räkättirastas	Muuton alkua ja loppua ei voitu määrittää			
suosirri	18.5.	Sii	17.10.	Sii	laulurastas	6.4.	Kuo	5.11.	Rau
jänkäsirriäinen	24.5.	Sii	1.9.	Sii	punakylkirastas	5.4.	Kuo	14.11.	Iis
suokukko	28.4.	Maa	25.9.	Sii	kulorastas	1.4.	Kuo	17.11.*	Son
jänkäkurppa	18.4.	Sii	11.10.	Kuo	pensassirkkalintu	20.5.	Kuo	10.7.	Jua
taivaanvuohi	10.4.	Kuo, Suo	9.10.	Sii	viitasirkkalintu	23.5.*	Tuu	18.7.	Vie
lehtokurppa	9.4.	Vrk	6.11.	Kuo	ruokokerttunen	14.5.	Sii	12.9.	Sii
mustapyrstökuiri	1.5.	Maa	6.8.*	Sii	rytikerttunen	ei havaintoja			
punakuiri	18.5.	Sii	15.8.	Sii	luhtakerttunen	8.6.	Vrk	8.7.	Vrk
pikkukuovi	23.4.	Nil	21.8.	Vrk	viitakerttunen	16.5.	Kuo	2.8.	Sii
kuovi	10.4.	Kuo, Maa, Iis	25.9.	Lap	kultarinta	20.5.	Lep	30.7.	Kuo
mustaviklo	1.5.	Sii	14.9.	Sii	mustapääkerttu	8.5.	Lep	21.11.	Tuu
punajalkaviklo	15.4.	Maa	20.8.	Sii	lehtokerttu	14.5.	Kuo, Lep	22.10.	Kuo
lampiviklo	6.5.	Sii	ei havaintoja		hernekerttu	7.5.	Kuo	11.9.	Sii
valkoviklo	21.4.	Eri puolilla	24.9.	Rau	pensaskerttu	11.5.	Kuo	2.9.	Kuo
metsäviklo	10.4.	Sii	21.8.	Kuo	idänuunilintu	14.5.	Kuo, Vie	3.8.	Sii
liro	21.4.	Maa	18.9.	Sii	sirittäjä	7.5.	Kuo	8.8.	Lep
rantasipi	25.4.	Vrk	11.9.	Sii	tiltalti	14.4.	Iis	11.10.	Kuo
karikukko	25.8.	Sii	25.8.	Sii	pajulintu	27.4.	Kuo	23.9.	Rau
vesipääsky	25.5.	Sii	28.8.	Iis, Sii	harmaasieppo	11.5.	Jua, Vrk	18.9.	Kuo
pikkulokki	27.4.	Kuo, Maa	31.8.	Kuo	pikkusieppo	2.5.*	Jua	24.7.	Kaa
naurulokki	2.4.	Vrk	14.11.	Iis	kirjosieppo	24.4.	Jua	26.9.	Jua
kalalokki	1.4.	Kuo	21.11.	Rau, Sii, Suo	pähkinänakkeli ***	17.1.	Kuo	25.9.	Lep
selkalokki	2.4.	Kuo, Vrk	8.11.	Maa	kuhankeittäjä	15.5.*	Sii	13.8.	Tuu
harmaalokki	28.2.	Vrk	7.12.	Vrk	pikkulepinkäinen	11.5.	Suo	2.9.	Nil
merilokki	26.3.	Vrk	30.10.	Kuo, Lap	mustavaris	20.3.	Kuo	ei syyshavaintoja	
kalatiira	28.4.	Lap	7.9.	Kuo	kottarainen	27.3.	Iis	4.12.	Kuo
uuttukyyhky	4.4.	Iis	17.10.	Sii	peippo	31.3.	Jua, Nil	**	
sepelkyyhky	30.3.	Kuo	12.10.	Suo	järripeippo	2.4.	Kuo, Rau	9.11.	Suo
käki	5.5.	Kuo	8.9.	Lap	tikli	Muuton alkua ja loppua ei voitu määrittää			
sarvipöllö	12.4.	Sii	31.7.	Kuo	vihervarpunen	Muuton alkua ja loppua ei voitu määrittää			
suopöllö	7.4.	Kuo	6.8.	Rva	hemppo	3.4.	Kuo	5.10.	Kuo
tervapääskey	10.3.	Kuo	18.9.	Lap	punavarpunen	11.5.	Kuo, Ter, Vrk	31.8.	Kuo
käenpiika	4.5.	Kaa, Sii	28.8.	Sii	lapinsirkku	10.4.	Sii	27.9.	Kuo
kangaskiuru	4.4.	Sii	1.10.*	Suo	pulmunen	13.3.	Kuo	23.11.	Sii
kiuru	2.4.	Kuo, Maa, Nil, Rau	17.10.	Sii	peltosirkku	10.5.	Sii	4.9.	Sii
tunturikiuru	ei kevähavaintoja		16.10.	Sii	pohjansirkku	27.4.	Kuo	18.9.	Maa
törmäpääsky	28.4.	Kuo	7.9.	Rau	pajusirkku	1.4.	Lap	18.10.	Sii
haarapääskey	17.4.	Maa	10.10.	Vie					

Pohjois-Savon lintuvuosi 2010, petolinnut ja yölaulajat myös 2011

Alkusanat Asta Lähdesmäki

Muuttavien lajien ensimmäiset ja viimeiset havainnot löytyvät taulukosta. Kotisivuilla osoitteessa <http://lintuyhdistyskuikka.net/havainnot/saapumisennatykset> löytyvät sekä saapumisennätysten taulukko että saapujataulukko 1965 - 2010, josta löytyvät kaikkien näiden vuosien ensihavainnot.

Jo vakiintuneen käytännön mukaan katsauksissa ei ole havainnoijanimiä mukana (lukuun ottamatta harvinaisuusosiota), sillä Tiiran havaintoaineistoa on katsaukseen tarkasteltu varsin laajasti ja näin nimiä kertyisi suuri ja tilaa vievä määrä. Sivulla 47 löytyy vuonna 2010 aktiivisimmin Tiiraan havaintoja ilmoittaneiden lista. Kaikkiaan Tiiraan ilmoitettiin vuonna 2010 yhteensä 25486 lintuhavaintoa Pohjois-Savon alueelta, mikä on n. 2500 enemmän kuin 2009.

Mikäli haluatte tietää tietyn havainnon tekijän, sen voi selvittää Tiirasta käyttäen hakukriteereinä lajia, kuntaa ja päivämäärää. Osa havainnoista voi olla salattuja eikä niitä löydy, mutta tarvittaessa tarkempia tietoja saa katsausten kirjoittajilta tai aluevastaavalta. Kuntalistaus on vuoden 2010 mukainen, vuoden alussa Karttula liittyi Kuopioon ja Varpaisjärvi Lapinlahteen.

Kiitokset

Monet kiitokset kaikille katsausten kirjoittajille, taulukoiden laitoille ja tarkastustyön tekijöille! SUURKIITOS kaikille teille, jotka olette ilmoittaneet Tiiraan havaintoja Pohjois-Savon alueelta!

Äärimmäisyyksien säävuosi 2010

Vuosi 2010 oli kylmän alku- ja loppuvuoden vuoksi hieman tavanomaista kylmempi. Vuosi muistetaan äärimmäisistä sääilmiöistä, talven kylmyydestä ja kesän helle-ennätyksistä ja rajuilmoista. Keskilämpötila oli 1,3 astetta, joka on 0,6 astetta alle pitkäaikaisen keskiarvon. Edellisen kerran tätä kylmempi vuosi koettiin vuonna 1987.

Vuosi 2010 alkoi kylmän sään vallitessa. Kylmä sääjakso oli alkanut jo edellisen vuoden puolella. Talvi 2009–2010 oli kylmin sitten talven 1986–1987. Kevät eli maaliskuusta toukokuuhun ulottuva jakso oli tavanomaista lämpimämpi. Jäät lähtivät Kallavedestä 4.5. Merkittävintä kevään säässä oli toukokuun puolivälissä ollut poikkeuksellisen varhainen hellejakso.

Kesän eli kesäkuusta elokuuhun ulottuvan jakson keskilämpötila oli Keski-Lappia myöden tavanomaista korkeampi. Erityisen lämmin sääjakso oli heinäkuuhun ja elokuun alkupuoliskolla, jolloin rikottiin useita lämpöennätyksiä. Pohjois-Savossa pitkä helle huipentui 29.7., jolloin mittarit nousivat Kuopiossa 35,4 ja Rautavaaralla 35,6 asteen lukemiin! Aiempi maakunnan lämpöennätys 33,7 astetta oli peräti vuodelta 1914. Lämpimään sähän liittyi myös ukkosia ja rajuilmoja, jotka aiheuttivat suuria metsätuhoja. Pahimmat rajuilmat olivat 29. päivänä riehunut Asta, Veera (4. elokuuta), Lahja (7. elokuuta) ja Sylvi (8. elokuuta). Pitkäaikaiseen keskiarvoon verrattuna kesän sademäärät olivat alle puolet tavanomaisesta.

Syksyn eli syyskuusta marraskuuhun ulottuvan jakson keskilämpötila oli koko maassa lähellä tavanomaisia arvoja. Marraskuun puolivälissä alkanut kylmä sääjakso jatkui myös koko joulukuun ajan. Kallavesi jäätynyt poikkeuksellisen aikaisin jo 28.11. Joulukuu oli koko maassa tavanomaista kylmempi.

Kylpevän sinisorsan kuvasi nuorisojäsen JUUSO JONNINEN.

JOUTSENET JA HANHET

Harri Hölttä: Laulujoutsen – kurki

Laulujoutsen *Cygnus cygnus*

Alkuvuodesta talvehtimaan jääneitä joutsenia ainakin Kaa Meltusvirralla (1), Nil Vuotjärvellä (1), Rau Konnekoskella (2) ja Rau Tyyrinvirralla (5), minkä lisäksi kuusi havaintoa 14 muusta yksilöstä. Kevätmuuton alku maaliskuun puolivälissä: 13.3. 2 ä Lep Konnus ja 18.3. 1 p Vrk Pirtinvirta, yleisemmin 23.3. alkaen. Kevään suurimmat joutsenkeräntymät nähtiin Maa Keskimmäisen Peräsuolla (max. 2.5. 180 p) ja Kei Hetejärvellä (max. 25.4. 135 p). Syysliikehdintä alkoi syyskuun alussa ja linnut alkoivat kerääntyä pelloille, suurimpia parvia seuraavasti: 24.9. 200 p Vie Konttisuo, 2.10. 151 p Lap Nerkoonniemi Raivio ja 24.10. 140 p Kei Vuonamo. Suurimmat muuttajasummat 26.9. 107 m (14a, sis. lajilleen määrittämättömät joutsenet) ja 11.10. 87 m (14a) Sii Vehkamäki sekä 5.–9.11. yht. 191 m Rau Kiesimä. Alkutilvelta vielä kahdeksan joulukuusta havaintoa n. 40 yksilöstä, joista valtaosa (26 p) Rau Tyyrinvirralla. Keräntymät sekä keväällä, syksyllä että alkutalvella olivat edellisvuotista pienempiä.

Metsähanhi *Anser fabalis*

Varhaisin 10.4. 1 p Lap Nerkoonniemi Raivio ja laji yleistyi 13.4. alkaen. Maanangan Keskimmäisen ja Kinnulanlahden perinteisillä hanhipaikoilla laskettiin ajalla 20.–28.4. useina päivinä 250–300 linnun keräntymisiä ja eniten 23.4. 338 p Keskimäinen Peräsuontie. Muualta parhaimmillaan 22.4. 110 p Rau Rastunsuo sekä 22.4. 120 p ja 26.4. 140 p + 9 m Kuo Riistavesi Keskimäinen. Maa Keskimmäisellä oli vappuna vielä 150 paikallista hanhea. Viimeiset kevätmuuttajat nähtiin 12.5. Pesintään viittaavia havaintoja tuli lintuatlasretkien vuoksi tavallista enemmän, yhteensä kuudelta paikalta: Sonkajärvellä nähtiin mm. poikue ja 12 linnun kesäparvi ja Kei Kangasjärvellä 19.5. 2 p. Syksyllä muuttoa 18.8. alkaen ja 27.–28.8. nähtiin jo 108 p + m (5a). Metsähanhiparvia muutteli vähitellen pitkin syyskuuta määrien pysyessä pieninä ja pelloilla nähtiin myös paikallisia parvia: esimerkiksi 5.–10.9. nähtiin 201 m eri puolilla + max. 53

Haapanaemo ja poikaset.
HELENA RÖNKÄ

p Rau Rastunsuolla sekä 25.–29.9. eri puolilla yhteensä 313 m metsähanhea ja 472 m Anser-hanhea. Myöhäisimmät 14 lintua lokakuun puolella, viimeiset 3.10. 2 p Son Matkusjoki ja 5.10. 2 kierte. Kiu Pattosuo.

Merihanhi *Anser anser*

Kaikki havainnot: 12.4. 1 p Iis Kihlovirta, 13.4. 1 kierte. Nil Palonurmi, 17.4. 1 E Sii Vehkamäki, 20.4. 2 kierte. Nil Palonurmi, 21.4. 1 p Juurusvedellä Sii Vehkamäki, 24.4. 1 p Kuo Keihäsjärvi, 25.4. 1 p Maa Hakkio, 28.4. 1 p Maa Patajärvi, 28.–29.4. 4 p Lap Lahdenperä, 2.5. 2 p Maa Keskimäinen, 23.9. 8 m Rva Keyritynmäki sekä myöhäisin havainto kautta aikojen: 2.–6.11. 1 p Rau Koipiniementie.

Tundrahanhi *Anser albifrons*

Jälleen huono tundrahanhivuosi. Kaikki havainnot: 17.–28.4. 2 p Jua Vuotjärvi, 2.5. 1 p Rau Rastunsuo, 18.5. 1 p Sii Musti, 25.5. 350 m (2a) Kuo Riistavesi Savunien sekä 27.9. a100 SW Rau Kerkonkoski. Savuniemen havainto on suurin keväinen tundrahanhimuutto Pohjois-Savossa kautta aikojen.

Sepelhanhi *Branta bernicla*

Sepelhanhia nähtiin jälleen vähän. Kaikki havainnot: 26.9. 300 SSW (2a) Kuo Puutossalmi, a80 m Kuo Sotkanniemi ja a140 m Sii Vehkamäki, 28.9. a n.100 m Kuo

Sammalniemi, 22.10. 100 SW Kuo Hiekanlahti, 25.10. 3 SW sumussa Rau Kiesimän kanava sekä ennätysmyöhäinen 7.11. 1 SW harmaalokkiparvessa (!) Kuo Puutossalmi. Kahtena edellisenä vuonna lajista tehtiin yhteensä kahdeksan havaintoa.

Valkoposkihanhi *Branta leucopsis*

Vuoden ensimmäinen jo 17.–20.4. 1 p Maa Keskimäinen, mikä on kaikkien aikojen varhaisin valkoposkihanhi. Seuraavat 14.5. pikkuparvi yömuutolla Suo Keurunmäki. Eniten kevähavaintoja tuli 25.5. jolloin nähtiin muutolla yhteensä noin 1200 valkoposkea, joista suurin parvi a900 NNE Maa Halola. Kesä–heinäkuultakin useita havaintoja: 1.6. 2 hetken p Kuo Keskimäinen, 5.–13.6. 2–3 p ja 7.–9.7. 4 p Sii Musti sekä 25.6. a18 NE Kaa Sivakka-vaara. Elokuun ainoa 7.–24.8. 1 p Vrk Huruslahti. Varsinainen syysmuutto alkoi syyskuun puolivälissä, 16.–23.9. 5 p Sii Musti ja 18.–20.9. 20 p Suo Pappilampelto. Päämuutto oli 25.–26.9., jolloin mm. 25.9. 700 SW Son Suolahti sekä 26.9. 222 SSW (2a) Kuo Puutossalmi ja 810 m (16a) Sii Vehkamäki. Muutto loppui syyskuun lopussa kuin seinään ja lokakuulta ei enää havaintoja, mutta vihoviimeiset vielä 1.11. 2 p Rau Vahvasenranta Rannikko. Syksyn yhteissumma 2575 valkoposkea.

Käytetyt lyhenteet

k	koiras
n	naaras
1 kn	1 koiras ja 1 naaras
p	paikallinen
m	muuttava eli matkalennossa
N	lennossa pohjoiseen
S	lennossa etelään
E	lennossa itään
W	lennossa länteen
	(väli-ilmansuunnat vastaavasti)
kierte.	kiertelevä
Ä	laulava tai soidinääntelevä
Än	laulava ja nähty
ä	muuten ääntelevä, äänihavainto
n-puk	naaraspukuinen
jp	juhlapuku
tp	talvipuku
vp	vaihtopuku
pull	untuvapoikanen
juv	1. täydellinen puku
ad	aikuispuku
1kv	amana vuonna syntynyt lintu
2kv	edellisenä vuonna syntynyt lintu
yks.	yksilö, yksilöä
a	parvi;
	a5 = viiden parvi
	5a = viisi parvea
	100 m (5a) = yhteensä sata muuttajaa viidessä parvessa
us	useita
A/B	lajilleen määrittämätön hanhi
Anser	lajilleen määrittämätön harmaa-hanhilaji
Brant	Branta-suvun hanhi

Käytetyt kunta-lyhenteet

Iis	Iisalmi
Jua	Juankoski
Kaa	Kaavi
Kei	Keitele
Kiu	Kiuruvesi
Kuo	Kuopio
Lap	Lapinlahti
Lep	Leppävirta
Maa	Maaninka
Nil	Nilsia
Pie	Pielavesi
Rau	Rautalampi
Rva	Rautavaara
Sii	Siilinjärvi
Son	Sonkajärvi
Suo	Suonenjoki
Ter	ervo
Tuu	Tuusniemi
Vrk	Varkaus
Ves	Vesanto
Vie	Vieremä

Kanadanhanhi *Branta canadensis*

Varsin perinteinen esiintyminen, kevätkaudelta ilmoitettiin yhteensä 47 havaintoa mutta kesältä ja syksyltä ei ensimmäistäkään. Varhaisimmat 5.4. 1 p Vrk Lehtoniemi ja 9.–13.4. 2 p Lap Akkalansalmi. Suurin parvi 10.–12.4. 4 p Rau Rastunsuo. Nähtyjä yksilöitä arviolta noin 30, joista kymmenkunta nähtiin sekä Lapinlahdella että Maaningalla, mutta tarkan yksilömäärän arviointi on vaikeaa. Yksilöiden jakauma kunnittain: Lap n.10, Maa n.10, Suo 6, Kuo 6, Sii 6, Nil 4, Rau 4, Kaa 2, Iis 1, Vrk 1, Kei 1. Kevätkauden päättivät 29.5. 2 p Sii Raasiassa ja 31.5. 2 p Kuo Riistaveden Keskimmaisella.

Määrittämättömät hanhet

Lajilleen määrittämättä jääneitä Anser-hanhia ilmoitettiin keväällä ajalta 15.4.–9.5. yhteensä 190 m + p ja syksyllä ajalla 27.8.–6.11. yhteensä 596 m + p. Parhaat päiväsummat näistä 26.4. 104 m (8a) Anseria ja 11 m metsähanhea Sii Vehkamäki, joka oli kevään paras hanhimuutto, ja syksyllä 27.9. 280 m (5a) Sii Vehkamäki. Tarkemmin määrittämättömiä hanhia (Anser/Branta) nähtiin puolestaan keväällä 17.4.–25.5. yhteensä 331 m ja syksyllä yhteensä 2755 m ajalla 10.9.–6.11. Kevätkauden linnuista 530 m (3a) nähtiin 25.5., jolloin maakunnassa nähtiin valkoposki- ja tundrahanhimuuttoa. Syksyn hanhista 95 % nähtiin ajalla 25.–26.9. ja suurimmat summat olivat 26.9. 1000 m (4a) Kuo Särkiniemi ja 900 m (10a) Sii Vehkamäki, missä nähtiin yhteensä 1950 m (31a) hanhea kyseisenä päivänä. Kyseessä oli syksyn voimakkain hanhimuutto. Syksyn viimeiset hanhihavainnot myöhäisiä: 6.11. a16 S Anser-hanhea Kaa Luikonlahti ja a120 m määrittämätöntä (Anser/Branta) Ter Loju.

SORSAT

Haapana *Anas penelope*

Varhaisimmat 11.4. 1 k p Vrk Ruokojärvi ja 12.4. 1 kn p Rau Säynätsalmi, Ylä-Savossa ensimmäinen 14.4. 1 k p Lap Akkalansalmi. Yleistyi 15.4. alkaen. Suurimpia kevätkeräntymiä 28.4. ja 3.5. 70 p Rau Rastunsuo ja 13.5. 70 p Sii Musti. Syyspuolella taas suurimmat keräntymät 23.9. 60 p Kuo Pöksänlampi ja 17.10. n. 90 p Lap Kumpulampi. Suurin muuttoryntäys 20.9. 111 m (4a) Rau Kiesimä. Marraskuulta vielä seitsemän lintua, joista myöhäisimmät 12.–13.11. 1 p Suo Kimpanlampi ja 20.11. 1 p Vrk Pirtinvirta.

Tavi *Anas crecca*

Kevään varhaisimmat 4.4. 1 n p Vrk Pirtinvirta ja 10.4. 1 k p Maa Haatalantie, yleistyi

13.4. alkaen, jolloin myös Ylä-Savon ensimmäiset 2 p Iis Itikalla. Ensimmäinen yli sadan linnun keräntymä 20.4. 150 p Maa Vesajoki, suurimmat keräntymät 29.4. 350 p, 30.4.–1.5. 430 p ja 2.5. 300 p Sii Musti. Kesäisiä keräntymiä perinteiseen tapaan Mustista ja Raasiosta: enimmillään 20.6. 280 p Mustissa ja 210 p Raasiassa. Syksypuolella samoilta paikoilta 15.8. 275 p, 21.9. ja vielä 24.10. 13 p Raasiassa. Syksyn myöhäisin 7.11. 1 p Kuo Iso Valkeinen.

Sinisorsa *Anas platyrhynchos*

Alkuvuoden suurimmat sinisorsakeräntymät Varkaudesta: 1.1. 120 p Vrk Kopolanvirta ja useina päivinä 100 p Pirtinvirta. Myös Kuopiossa muutamia lintuja Väinölänniemellä talviuimarien avannolla, enimmillään 28.1. 14 p. Yksittäisistä linnuista havaintoja myös Kaavilta, Iisalimesta, Suonenjoelta ja Sonkajärveltä. Kevätmuuton alkua vaikea hahmottaa, mutta enemmälti lintuja alkoi ilmestyä sulille vasta huh-tikuun alusta alkaen. Suurin keräntymä Maaningalta 16.4. 150 p Vesajoki. Syksyllä nähtiin Kaa Niinivaarassa Ison Lauttalammen metsästysrahoitusalueella enimmillään 10.10. 279 p ja muualla eniten 17.10. n. 120 p Lap Kumpulampi. Joulukuussa alkutalvisia havaintoja eniten perinteisiltä paikoilta Varkaudesta ja Kuopiosta, mutta yksittäiset linnut myös mm. Rva Keyritynjoella, Kiu Koskenjoella, Iis Madesalmella ja Kaa Melttusella.

Jouhisorsa *Anas acuta*

Ensimmäiset 12.4. 1 kn p Rau Rastunsuo ja 13.4. 1 kn p Kuo Puutossalmi, yleistyi 15.4. alkaen ja Ylä-Savon varhaisimmat 17.4. Suurimmat tämän nykyään uhanalaisen lajin kevätkeräntymät tällä kertaa Sii Mustissa, missä 29.4. 35 p ja 1.5. 40 p. Pesintöjä varmistui Mustin (5 poikuetta) ja Raasion (2 poikuetta) ohella vain Nil Reittiöllä, missä tehtiin pesälöytö. Vuoden suurimmat jouhisorsaparvet löytyivät Raasiosta loppukesästä, kun altaalla laskettiin 26.7. 152 p sekä 9.8. ja 18.8. 150 p. Myös syksyn viimeiset Raasiosta, 18.10 ja 21.10. 4 p. Raasion keräntymät ovat koko Suomen suurimmat jouhisorsakeräntymät syksyllä 2010 Liminganlahden ja Hailuodon ulkopuolella!

Heinätavi *Anas querquedula*

Laji on nykyään valtakunnallisesti uhanalainen. Havaintoja tuli kahdeksalta paikalta (Kuo Riistaveden Leppäranta ja Keskimäinen, Nil Palonurmi, Maa Lapinjärvet ja Patalahti sekä Sii Raasio, Musti ja Keskimäinen), joista Palonurmessa, Raasio–Mustissa ja Patalahdessa reviiirit. Ylä-Savon lintujärviltä ei lainkaan havain-

toja! Kevään ensimmäiset hyvin varhain 21.4. 1 kn p Kuo Riistavesi Leppäranta, valtaosa havainnoista touko–kesäkuulta ja heinäkuulta vielä neljä havaintoa Raasiosta, joista viimeisin 31.7.

Lapasorsa *Anas clypeata*

Varhaisimmat 19.4. 1 k p Maa Patajärvi ja 21.4. 1 kn p Nil Lastukoski, Ylä-Savon ensimmäinen 22.–23.4. 1 k p Lap Linnansalmi. Yleistyi 26.4. alkaen. Suurimmat keräntymät monien muiden sorsien tavoin Raasiassa ja Mustissa: 18.5. 20 p ja 20.6. 24 p Musti sekä 13.7. 24 p (mm. kaksi poikuetta), 6.8. 58 p Raasio. Muualta eniten 11.8. 24 p Iis Iso-Lappi, Luonto-Savon kosteikolla. Syksyn myöhäisin 24.10. Sii Apaja-Kumpusella.

Punasotka *Aythya ferina*

Varhaisimmat 19.4. 1 k p Maa Kinnulanlahti ja 23.4. 1 k p Tuu Ruokonen. Ylä-Savon varhaisimmat 27.4. 4 k p Iis Iso-Ahmo. Laji taantuu huolestuttavasti: nyt esimerkiksi Maaningan lintuvesiltä ilmoitettiin Tiiraan vain kaksi ja Lapinlahdella kolme havaintoa koko vuodelta. Suurimpana keräntymänä 29.4. 5 k 1 n p Maa Patalahti ja syksyllä 24.8. ja 27.8. 5 p Raasiassa. Syksyn viimeisimmät 25.9. 1 p Lap Hujalanlahti. *Uhanalaisista vesilinnuista (puna- ja tukkasotka, jouhisorsa, heinätavi, mustakurku-uikku) kannattaa ilmoittaa kaikki havainnot Tiiraan!*

Tukkasotka *Aythya fuligula*

Keväällä ensimmäisiä 15.4. 3 k 2 n p Vrk Lehtoniemi ja 1 k p Maa Mustavirta, Ylä-Savon varhaisin 17.4. 1 k p Kiu Ryönänjärvi. Yleistyi 20.4. alkaen. Myös tukkasotkan suurimmat kevätparvet Mustissa: 29.4. 40 p ja 18.5. 50 p. Muualla eniten 10.5. 40 p Kei Hetejärvi. Loppuvuoden suurimmat keräntymät Raasiassa noin sadan linnun suuruisia, enimmillään 9.7. 105 p ja 23.8. 110 p. Myöhäisimmät 1.–13.11. 1 p Suo Kimpanlampi ja 20.11. 1 p Sii kk Siilinjoki.

Lapasotka *Aythya marila*

Keväthavaintoja ilmoitettiin kolme: 14.5. 2 kn p Tuu Paakkila, 26.5. 1 n p lähti N Raasio ja 29.5.–3.6. 1 k p Musti. Valtaosa vuoden havainnoista tuli syksyllä loka-kuulta (2.–26.10.), jolloin lajista tehtiin 16 havaintoa. Valtaosa lapasotkistakin nähtiin Raasiassa. Muut havaintopaikat olivat Rau Nokisenkoski, Sii Musti, Iis Iso-Ahmo, Nil kk Leväniemi ja Lap Hujalanlahti. Syksyn myöhäisin viipyi marraskuun puolelle: 1.–2.11. 1 p Suo Kimpanlampi.

Alli *Clangula hyemalis*

Keväällä ensimmäiset vasta 11.5., kun Kuo

Ollinselällä a150 allia ja Maa Lapinrannasakin yksi. Kevään yhteissumma oli yhteensä 1880 allia, joista mainittakoon 17.5. 150 p Rva Ylä-Luosta sekä 20.5. 550 p (2a) ja 21.5. a250 p Kuo Ollinselkä. Viimeisin kevätmuuttaja 30.5. 1 k p Raasiossa mutta yksi havainto keskikesästäkin: 24.6. 1 k p Nil Iso-Kankainen. Syyskauden ensimmäiset 19.9. 3 SW, lask. p P-Konnevedelle ja 20.9. 1 SW Rau Kiesimä. Suurempia allimuuttoa ei tänä syksynä nähty, sillä suurimmat parvet olivat 26.9. 22 p + 7 m Kuo Puutossalmi ja 28.9. 25 S Rau Kiesimä. Myöhäisin 28.11. 1 n p Vrk Pirtinvirta. Syksyn allimäärä oli yhteensä noin sata yksilöä.

Mustalintu *Melanitta nigra*

Kevään varhaisimmat 24.4. 5 k 3 n p Rau Toholampi ja 27.4. 1 kn p Son Suolahti, yleistyi kuitenkin vasta toukokuun toisella viikolla. Suurimmat parvet: 14.5. a100 NE Rva Pumpulikirkko sekä 20.5. a150 p Kuo Ollinselkä ja 225 m (4a) Kuo Puutossalmi. Viimeiset kevätmuuttajat 5.–7.6. 1 k p Raasio ja 5.6. 1 p Vrk Lehtoniemi. Syyskauden ensimmäinen 29.8. 1 p Iis Runni, seuraavat 20.9. 7 SW Rau Kiesimä. Mustalintumäärät olivat koko syksyn pieniä, ainoa yli kymmenen linnun porukka 15.11. 31 p (2a) Suo Koskelovesi ja 21.11. 2 p Suo Jalkala. Kevään yhteissumma oli 705 ja syksyn noin 100 mustalintua.

Pilkksiipi *Melanitta fusca*

Ekaekapinna 1.1. 1 n-puk p Rau Konnekoski. Keväthavaintoja viisi, mikä on tavanomaista enemmän: 13.5. 3 k 2 n p ja 16.5. a7 kierte. Tuu Paakkila, 15.5. a17 lask. p Pie Hirviniemi, 28.5. 18 p (2a) Nil Syväri Ollinselkä ja 29.5. 1 k p Sii Raasio. Syys-

muuton aloitti 25.9. Kuo Puutossalmella a6 m. Suurin syysparvi 8.11. a20 WSW Rau Kiesimä. Syksyn yhteissumma oli 77 m + p, myöhäisimmät 20.11. 3 WNW Rau Kiesimä ja 21.11. 1 p Iis Kihlovirta.

Telkkä *Bucephala clangula*

Talvehtijat Rau Konnekoskella (1.1.–6.2. 1 n p) ja Varkaudessa (1.–25.1. 1–2 n-puk p Tyyskässä ja vielä 7.2. 1 n p Pirtinvirrassa). Kevätmuuton avaaja nähtiin 17.3. Maa Viannankoskella, yleistyi maaliskuuhuhtikuun vaihteessa. Suurimpia keräntymiä 25.4. 58 p Sii Raasio ja 1.5. 56 p Rau Tyyrinvirta. Raasiossa keräntymiä pitkin vuotta: 29.5. 165 p, 12.7. 387 p, 19.8. ja 23.8. 380 p, 9.10. 280 p ja 24.10. 115 p. Joulukuusia: 2.12. Lep Konnus, 3.–5.12. Rau Tyyrinvirta ja 26.12. 1 n-puk p Kuo Karttula Savikoski.

Isokoskelo *Mergus merganser*

Alkuvuodesta talvehtijoita Lep Konnekoskella (1 n), Son Haapakoskella (1 n) sekä Varkaudessa, missä viipyi 1.–26.1. 2 k + 1 n p ja sen jälkeen 3.2. 2 k p Pirtinvirralla. Yksittäisiä lisäksi 6.2. 1 n p Rau Tyyrinvirta ja 22.2. 1 n p Son Aittokoski. Varkauden Tyyskässä 14.3. nähdyt 2 kn p avasivat kevätmuuttokauden. Suurin kevätkeräntymä 3.5. 40 p Maa Patajärvi. Syksyllä perinteiseen tapaan selvästi isompia koskeloparvia: 5.11. 462 m (15a), 18.11. 437 m (4a) Rau Kiesimä, 10.11. 500 p Suo Miekka-vesi, 11.11. 1000 p Suo Koskelovesi ja 12.11. 500 p Kei Hamula, Joulukuulla vielä 2.–5.12. 1 n p Rau Tyyrinvirta sekä 4. ja 25.12. 1 kn p Vrk Pirtinvirta.

Tukkakoskelo *Mergus serrator*

Kevään varhaisimmat 27.4. 1 kn p Kuo Kumpusaari ja 28.4. 1 k p Suo Iisvesi. Ke-

väältä ei keräntymiä, mutta syksyllä useita 10–17 linnun päiväsummia, esimerkiksi 20.9. 17 m (3a) ja 5.10. 1 m + 10 p Rau Kiesimä. Myöhäisimmät 30.10. 3 p Tuu Kojanlahti ja 6.11. 1 m isokoskeloparvessa Sii Vehkamäki.

Uivelo *Mergus albellus*

Varhaisimmat 10.4. Suo Koskelovedellä pari ja 12.4. 1 k p Iis Nerohvirta. Yleistyi 16.4. alkaen. Selvästi suurin keräntymä 28.4. 18 p Kuo Keskimmäinen, kevätmuutto kesti 14.5. asti. Kesähavaintoja kolmelta paikalta, joista Sii Raasiossa mm. 11.6. 2 k 1 n p ja 12.7. alkaen useina päivinä heinäelokuussa 1–3 lintua. Muut kesähavainnot 28.5. 1 n p Lap Kivijärvi ja 25.6. 1 k p Suo Iisvesi Jauholahti. Syysmuuton alkuna 6.9. 2 p ja 11.9. 1 p Suo Iisvesi Jauholahti. Suurimmat viisi 15–18 linnun syysparvea 2.10.–6.11. Rau ja Suo. Myöhäisimmät 13.11. 1 p Suo Iisvesi ja 21.11. 2 p Iis Kihlovirta, missä vielä 4.12. 1 n-puk p.

KUIKAT JA UIKUT

Kuikka *Gavia arctica*

Varhaisimmat perinteisin menoin 24.4. 1 p Rau Toholampi ja 25.4. 3 p Vrk Lehtoniemi, Ylä-Savossa 1.5. Suurimmaksi keräntymäksi jäi 30.4. 17 p Vrk Lehtoniemi. Kesähavaintoja ilmoitettiin runsaasti. Syksymmällä parhaita summia: 7.8. 34 p Suo Suontee, 10.9. 21 p Rau Kiesimä, 23.9. a4 S + 31 p Kuo Puutossalmi ja 10.10. 18 SW (2a) Sii Siltasalmi. Marraskuulta neljä lintua, myöhäisimmät 11.11. 1 p Rau Niinivesi ja 16.11. 1 p Rau Kiesimä.

Kaakkuri *Gavia stellata*

Kevään ensimmäiset 23.4. 1 kierte. Suo

Kolmisoppi ja 24.4. 2 p Rau Toholampi. Kevätmuuttokaudelta 23.4.–2.5. ilmoitettiin kahdeksan havaintoa Suonenjoelta ja Rautalammita, enimmillään 28.4. 4 p Suo Jauholahti. Pesintöjä varmistettiin kuusi (Kaa 2, Suo 2, Pie 1, Tuu 1), joista kahdella paikalla tavattiin hautova emo ja neljällä paikalla yhteensä 7 poikasta. Tämän lisäksi todettiin vielä kolme mahdollista pesimäpaikkaa (Suo 2 ja Kaa 1). Syksyn suurin muutto 22.9. 10 SW Rau Kiesimä. Myöhäisin lintu jo 11.10. 1 SW samoin Kiesimässä.

Silkkiuikku *Podiceps cristatus*

Kevään ensimmäisiä huhtikuun puolivälisestä alkaen, Ylä-Savossa 23.4. alkaen, jolloin yleistyi. Suurimmat keräntymät Maa Ruokovirralla: 27.4. 58 p ja 28.4. 74 p. Syksyllä puolestaan suurin uikusto 18.9. 75 p Sii Siltasalmi ja myöhäisimmät 2.–16.11. 1–2 p Kuo Kolmisoppi, 6.11. 1 p Juurusvedellä ja 15.11. 1 p Kuo Kallansillat.

Härkälintu *Podiceps griseigena*

Ainoa huhtikuinen 27.4. 1 Ä Lep Hanhisaossa, seuraavia 2.5. alkaen. Paikoin runsas, esim. 7.5. 3 paria Tuu Pajusalmi, 13.5. 3 paria Ä Kuo Lintuniemi, 15.5. 3 paria Ä Kaa Luikonlahti sekä 12.7. 10 ad + 6 juv p Suo Pohjois-Iisvesi. Ylä-Savossa laji on harvalukuinen, havaintoja kahdeksalta pai-

kalta. Syksyllä myöhäisin viivytteli lokakuulle asti: 6.10. 1 juv p Kuo Sotkanniemi.

Mustakurkku-uikku *Podiceps auritus*

Varhaisimmat 3.5. 1 p Maa Mustavirta ja 2 p Rau Rastunsuo. Suurin parimäärä perinteisesti Kei Hetejärveltä, mistä ilmoitettiin enimmillään 14 yksilöä toukokuussa. Sekä Mustissa että Raasiassa nähtiin nuoria (1kv) lintuja elokuussa. Kesähavaintoja lisäksi Son Saukkosuolta ja Sukevan jätealtailta, Tuu Unholan lammelta, Rva Ahvenoiselta sekä Kiu Iso-Hangassuon tekolammilta ja Iso-Haahkarilta, missä nähtiin 4 + 5 yksilöä. Vuoden viimeinen oli huomattavan myöhäinen: 17.10. 1 p Sii Iso-Jälä.

HARMAAHAIKARA, MERIMETSO, RANTAKANAT JA KURKI

Harmaahaikara *Ardea cinerea*

Ensimmäiset kaksi jo huhtikuulla: 12.4. 1 S Iis Itikka ja 17.4. 1 E Kuo Silmäsuu. Toukokuulta puolestaan neljä havaintoa viidestä linnusta ajalla 8.–15.5. Syysliikchedintä käynnistyi 12.7. ja havaintoja tuli säännöllisesti syyskuun alkuun asti. Suurimmat syysparvet 26.7. a6 W Kuo Sammalniemi, 14.–15.8. a6 p Rau Rastunsuo, 21.8. yht. 11 p + m Sii Raasio, 23.8. 6 p Sii Musti sekä

19.9. 7 p Lap Väisälänmäki. Myöhäisimmät 24.9. 1 S Maa Ruokovirta ja 1 p Rau Rastunsuo sekä 2.10. 1 E Lap Nerkoo.

Merimetso *Phalacrocorax carbo*

Merimetsovuosi pamahti käyntiin 31.3., kun Kuo Neulamäellä nähtiin a6 NNE ja seuraavat 9.4. 2 p Iis Nerohvirta. Yhteensä kevähavaintoja tuli 24 yksilöstä ajalla 31.3.–30.4., suurin parvi 10.4. a7 NNE Tuu Turulanranta. Touko- ja kesäkuulta ei havaintoja tullut, mutta heinäkuussa 12.7. 1 S Rau Pohjois-Iisvesi. Syysliikchedintä alkoi elo-syyskuun vaihteessa, 27.8. ja 29.8. 1 p Nil Palonurmi sekä 2.9. 1 p Nil Syväri. Syksyhavaintoja tuli yhteensä noin 30 yksilöstä, suurin parvi 18.9. a5 SSW Sii Siltasalmi. Myöhäisimmät kaksi marraskuulla, 6.11. 1 NE Rau Kiesimä ja 9.11. 1 m Kuo Kallansillat, talvihavaintoja ei tullut.

Nokikana *Fulica atra*

Varhaisin Kuo Puutossalmi 2.–12.4. asti. Ylä-Savon ensimmäinen 15.4. Lap Linnansalmella. ”Suurimmat”, a5 17.4. Kiu Ryönänjärveltä ja 21.4. Maa Kinnulanlahdesta. Pesiviä pareja mm. Kei Hetejärveltä 3. Pesimäaikaaisia havaintoja mm. Lap Linnansalmelta ja Sopenjärveltä, Vie Alakotvakolta ja Kiu Iso-Haahkarilta. Syksyn ainoat: 18.9. ja 4.10. 1 p Suo Iisvesi Jauholahti. Nokikanakanta P-Savossa näyttäisi

taantuvan ja kaikkien havaintojen ilmoittaminen Tiiraan on siksi tärkeää!

Kurki *Grus grus*

Kevään ensimmäiset kurjet havaittiin 2.4., kun Kuo Heinälamminteella kierteli yksi ja Rau Rastunsuolla kaksi yksilöä. Ylä-Savon ensimmäiset nähtiin 9.4. Lap Lahdenperällä ja Kei Vuonamolla. Keräntymiä mm. 18.–20.4. Maa Patajärvi 60 p ja 24.4. Rau Rastunsuo 56 p. Kesäksi kurkia keräntyi jälleen Mustin alueille: 24.5. 198 p, 25.5. 313 p, 14.6. 205 p, 7.7. 194 p, viimeiset sata 15.8. 107 p. Syksyn hienoimmat kurkiparvet nähtiin Maanin-galla: 4.9. 464 p Pieni-Maaninkajärvi, 6.9. 412 p Haatala, 11.9. 300 p Keskimäinen Peräsuontie ja 19.9. 326 p Maaninkajärvi. Muualla suurimmat keräntymät olivat 8.9. Jua Vuotjärvi 110 p, 9.9. Lap Nerkoonniemi Raivio 380 p ja Rau Rastunsuo 158 p. Muutolla kurkia nähtiin eniten 26.9.: yhteensä 502 m, joista 117 m (4a) Kuo Puutossalmella ja 143 SW Iis Kihlovirralla. Lokakuulle asti viipyi kaksi kurkiporukkaa: 4.10. a22 SW Jua Muuruvesi ja 10.10. a10 S Tuu Otramäki. Nämä eivät kuitenkaan jääneet vuoden viimeisiksi: 2.11. 1 SW Lap Asematiellä muuttanut lintu oli poikkeuksellisen myöhäinen. Aiemmin kurki on nähty marraskuussa Pohjois-Savossa vain muutamia kertoja.

KAHLAAJAT

Markku Ukkonen, Eelis Rissanen, Mikael Rytönen

Meriharakka *Haematopus ostralegus*

Kevään ensimmäinen havaittiin 18.4. Kuopion Kumpusaareissa, suurin keräntymä summattiin Varkauden Huruslahdella 25.4. 15 p. Touko–heinäkuisia pesintähavaintoja oli ainakin seuraavilta paikoilta: Kuo Tikkalansaari, Kuo Siikaniemi–Kumpusaari, Kuo Itkonniemi, Lap Varpaisjärvi Korpinen Hovinsaari. Lisäksi säännöllisesti paikallaolleita muttei suoraa todistetta pesinnästä Lap Nerkoo, Sii Jälä ja Vrk useammasta paikasta. Elokuussa havaittiin ainoastaan 9 lintua, viimeinen havainto 14.8. Kuo Luhtasensalo 1 p, lokakuuisia arktikalintuja ei nähty.

Pikkutylli *Charadrius dubius*

Ensimmäiset 18.4. Kuo Väinölänniemellä. Yhteensä huhtikuun puolella havaittiin 21 eri yksilöä. Kevään suurin sigma saatiin Sii Mustista, 9.5. 6 p. Reviirilintuja tavattiin vähintään 25 eri paikalla, muutamalla paikalla pesi useampikin pari. Heinäkuun lopulta eteenpäin havainnot keskittyivät pääosin Sii Mustiin ja Raasioon, suurin keräntymä nähtiin 30.7. Raasiossa 14 p ja

Aikainen lintu madon nappaa! Töyhtöhyppä, TERO MIKKONEN

viimeinen havainto samasta paikasta 15.9. yksi yksinäinen kahlailija.

Tylli *Charadrius hiaticula*

Kevään eka toukokuun alussa. Pääosa kevähavainnoista Sii Mustin altaalla, jossa touko–kesäkuun vaihteessa parin viikon ajalla useita hyviä päiviä, joista parhaina 18.5. 39 p ja 3.6. 42 p. Kaikkiaan vilkas tyllikevät; Sii Mustin ja Raasion havaintosummana ajalla 10.5.–14.6. yhteensä 349 p. Kesäkuun lopulla ja heinäkuun alussa em. altailla tavattiin tyllijä säännöllisesti, enimmillään 26.6. 14 ad p (Musti + Raasio) ja 1.7. 9 ad p (Musti + Raasio). Raasiossa 13.7. havaitut 3 ad + 1 juv viittaa jopa pesintään alueella, sillä seuraava nuori lintu havaittiin vasta 10.8. Syysmuutto käynnistyi viimeistään heinä–elokuun taitteessa ja huipentui aikuisten osalta elokuun alkupuoliskolla ja puolivälissä (luvut Sii Mustin ja Raasion yhteismääriä): 8.8. 77 p, 11.8. 48 p ja 19.8. 43 p. Muualta parhaana kirjauksena 11.8. Rau Kiesimä 13 m. Nuorten lintujen muutto elokuun lopulta syyskuun lopulle, mistä Sii Mustin ja Raasion parhaina päivinä 26.8. 50 p ja 11.9. 25 p. Siilinjärven altaiden ulkopuolelta koko katsausvuodelta havaintoja yhteensä 54 yksilöstä (Rau 41, Kuo 4, Iis 3, Sii 3, Tuu 2 ja Nil 1).

Kapustarinta *Pluvialis apricaria*

Kevään ensimmäiset ”kapulat” aikaisin, jo 6.4. Maa Kinnulanlahti 3 p. Huhtikuussa määrät olivat vähäisiä. Toukokuussa kuten ennenkin suurimmat keräntymät, suurin ynnäys Sii Jälältä 6.5. 415 p. Muutto hii-pui nopeasti, toukokuun loppupuolelta ainoastaan kolme muuttohavaintoa. Kesä- ja heinäkuussa pesintään viittaavia havaintoja

tehtiin seuraavilta paikoilta: Pie Kuivastensuo, Rau Lauttasuo ja Mieslammisuo sekä Son Ylimmäisensuo ja Kalliomäki. Ensimmäiset syyshavainnot kirjattiin 14.7. Syksyltä havaintoja sekä luku- että yksilömäärällisesti oli huomattavasti kevättä vähemmän, syksyn suurin keräntymä ainoastaan 35 p 24.9. Maa Kinnulanlahti. Viimeinen havainto 4.10. Suo Pörölänmäki 1 p.

Tundrakurmitsa *Pluvialis squatarola*

Kevätmuutolta kaksi havaintoa, molemmat Sii Musti, 30.5. 1 nous sekä 30.5.–1.6. 1 p. Syksyn havainnoista pääosa oli jälleen Musti–Raasiosta, ensimmäiset 23.7. 2 p Mustissa. Muutama muuttohavainto tehtiin sitkeän stajin tuloksena Rau Kiesimän kanavalla ja Sii Vehkamäessä, syksyn suurin parvi nähtiin muutolla 11.8. Rau Kiesimä 36 WSW sekä parhaimpana ja samalla P-Savon myöhäisyysennätys samalta paikalta 6.11. 1 m. Mustin viimeiset mustakainalat nähtiin 7.10. 2 p.

Töyhtöhyppä *Vanellus vanellus*

Kevään ensimmäiset hyppät nähtiin tyyppilliseen aikaan maaliskuun lopussa, 26.3. Vrk Lehtoniemi 7 p ja Rau Lonkari 2 p. Maaliskuun viimeisenä päivänä liikehdintä oli jo melkoista, suurimpia määriä: 53 p Kuo Riistavesi Kuukka, 80 m Kuo Kellomäki, 24 SW Kiu Hautakylä. Kevään isoin keräntymä ynnättiin Kei Hetejärveltä 11.4. 150 p. Kesä–heinäkuun keräntymisessä ei määrillä mässäily, suurimmat olivat 30–55 lintua. Havaintoja tasaisesti pitkin syksyä, elokuun puolenvälin jälkeen suurin parvi oli enää 6 lintua ja viimeinen hyppä nähtiin Sii Jälällä 5.10.

Syksyinen suokukkoparvi. TERO PELKONEN.

Isosirri *Calidris canutus* (n. 50)

Isosirrin esiintyminen oli hiukan normaali-vuotta parempi. Kevään ensimmäinen teki uuden saapumisennätyksen. Kaikkiaan kymmenen havaintoa, joista vain yksi oli Siilinjärven Raasion tai Mustin altaiden ulkopuolelta. Kevään havainnot: 30.–31.5. Sii Mustin allas 1 jp p ja 3.–7.6. Sii Mustin allas 2 jp. Syksyllä nähtiin ajalla 31.7.–16.9. parhaimmillaan heti jakson alussa: 31.7. Sii Raasio 15 p ja 22.8. Rau Kiesimä 16 WSW. Viimeiset nähtiin 15.–16.9. Sii Raasio 2 p.

Pulmussirri *Calidris alba*

Yksi kevähavainto: 30.–31.5. Sii Musti 1 p. Havainto on lajin uusi saapumisennätys. Syksyllä muuttajia havaittiin vain Sii Mustin ja Raasion altailla ja kaikki havainnot tehtiin ajalla 18.7.–23.9. Syysmuutolla yhteismääräksi saatiin 36 yksilöä (Musti 31, Raasio 5). Parhaina päivälukemina Sii Musti 23.7. 5 ad p, 20.9. 6 p ja 23.9. 5 p. Viimeinen vanha lintu kirjattiin 25.8. ja ensimmäiset nuoret yksilöt 7.9.

Pikkusirri *Calidris minuta*

Perinteisen näkymätön kevätesiintyminen; ajalla 21.5.–19.6. havainnot 16 linnusta, enimmillään 24.5. Sii Musti 4 p ja samana päivänä Sii Raasio 3 p. Syksyllä jo monta kertaa tuhdimpi näytös, jonka kaikki havainnot Sii Mustista ja Raasiosta. Syyskauden 11.7.–23.9. havaintosumma 371 p yltää vain tavanomaiselle tasolle. Vanhojen lintujen esiintyminen vaisu; parhaina potteina Sii Raasio 11.7. 4 ad p ja 30.7. samoin 4 ad p. Nuorten lintujen sesonkivaihe elo–syyskuun taitteessa, jolloin huippupäi-

vinä 27.8. 45 p (Raasio), 28.8. 54 p (Raasio), 1.9. 70 p (Raasio + Musti) ja 2.9. 46 p (Raasio + Musti):

Lapinsirri *Calidris temminckii*

Kevätmuuttohavainnot ajalla 9.5.–3.6. pääosin Sii Mustin ja Raasion lietteiltä. Maakunnan kevähavaintosummaksi kertyi 168 p. Kevään parhaina kerääntyminä Mustista ja Raasiosta 21.5. 35 p ja 24.5. 29 p. Vanhojen lintujen syysmuutto ajalla 1.7.–8.8., jolloin parhaina päivinä 16.7. Sii Musti + Raasio 16 p ja 25.7. samat altaat 9 p. Eka nuori määritettiin 6.8. ja nuorten muuttokauden suurimpina määrinä Sii Raasio 15.8. 16 juv p ja 17.8. 6 p. Syyskuun puolelta enää kaksi havaintoa kolmesta linnusta.

Kuovisirri *Calidris ferruginea*

Yksi kevähavainto: 27.5. Sii Musti 1 p. Syysmuutto polkaistiin käyntiin 7.7., jolloin Sii Raasio 2 ad p. Vanhojen lintujen kovin muuttorutistus heinäkuun puolivälissä, jolloin vilkkaimpina päivinä Sii Musti + Raasio 11.7. 47 ad p ja 14.7. 45 ad p. Toinen vanhojen lintujen (naaraat) aalto elokuun alussa, jolloin parhaina noteerauksina Sii Raasio 9.8. 14 ad p ja 11.8. Sii Musti 14 ad p. Viimeiset vanhat linnut tavattiin 25.8. ja ensimmäisen nuorukaiset osuivat kiikareihin 19.8. Nuorten muuttokuippua edusti Sii Raasio 23.8. 10 juv + 1 ad p. Syyskauden havaintosummaksi karttui 385 yksilöä (heinäkuu 238, elokuu 136, syyskuu 11; Sii 381, Rau 4).

Suosirri *Calidris alpina*

Kevähavaintoja ajalta 18.5.–5.6. ja kaikki Sii Mustista ja Raasiosta (havaintosumma

222 p). Muutto huipentui terävästi toukokuun viimeisiin päiviin: 29.5. 132 p (Musti + Raasio). Räväkkä syysmuutto sekä vanhoilla että nuorilla suosirreillä jälleen keran Sii Mustin ja Raasion lieterannoilla. Ekat vanhat linnut nähtiin levähtämässä 20.6. Mustissa (2 ad p). Heti heinäkuun alussa kevyttä rynnistystä kuin enteenä vanhojen lintujen paremmasta menosta: 2.7. Musti 31 ad p ja 5.7. Raasio 32 ad p. Ensimmäinen muuttokuippu koettiin heinäkuun puolivälin kieppeillä (luvat Mustin ja Raasion yhteismääriä): 9.7. 276 ad p, 14.7. 316 ad p ja 16.7. 186 ad p. Muutaman päivän hengähdystauon jälkeen topakampaa liikehdintää: 23.7. 143 ad p ja 26.7. 148 ad p. Vanhojen lintujen muuton viimeinen kulminaatio elokuun toisella viikolla (luvat kuten edellä): 8.8. 196 ad p ja 9.8. 82 ad p. Ekat nuoret linnut merkittiin muistiin 5.8. (Raasio 3 juv p). Nuorukaisten tulo nikotteli vielä elokuussa parhaimpien päivälukemien jäädessä pariin kymmeneen lintuun: 19.8. Musti 35 p ja 25.8. Musti + Raasio 40 p. Tahti kiihtyi syyskuun puolella ja nuorten lintujen kiivainta vaihetta elettiin syyskuun puoliväliä lähestyttäessä: 7.9. Musti + Raasio 82 p, 11.9. Musti 141 p, 14.9. Musti + Raasio 93 p. Viimeiset vanhat linnut kiikaroitiin 5.9. Lokakuun puolella nähtiin vielä viisi yksilöä, joista viimeinen 17.10. Syysmuuttokauden havaintosummaksi kertyi mukavat 3662 p + m (kesäkuu 25, heinäkuu 2110, elokuu 838, syyskuu 684, lokakuu 5; Sii 3606, Rau 50, Vie 3, Iis 1, Son 1, Rva 1).

Jänkäsirriäinen *Limicola falcinellus*

Virkeä kevätesiintyminen normaalilla aika-

taululla. Ajalla 24.5.–19.6. maakunnastamme summattiin kaikkiaan 238 sirriäistä (Sii 231, Nil 7). Kiihkein muuttovaihe toukokuun lopussa: 29.5. Sii Raasio + Musti 62 p ja Nil Palonurmi 5 p, 30.5. Sii Musti + Raasio 81 p sekä 31.5. Sii Musti 55 p. Sirriäisvuoden mielenkiintoisin löytö tehtiin kesäkuun alussa: 3.6. Son Vehkasuo 1 Ä sopivassa pesimäympäristössä. Vaikka havainto ajoittuu lajin kevätmuuttoluokkaan, paikka vihjaa mahdolliseen pesimäsuohon. Kaikki syysmuuttohavainnot seuraavasti: Sii Raasio 16.7. 4 p, 8.–9.8. 1 juv p ja 28.8. 1 p sekä Sii Musti 9.8. 1 p ja 1.9. 1 p.

Suokukko *Philomachus pugnax*

Tulivat tavanomaisesti huhtikuun loppupuolella. Suurimmat keräntymät 9.5. ; Maa Patajärvi 100 p ja Sii Toivalannotko 95 p sekä lisäksi ajalla 11.–13.5. Sii Musti enimmillään 210 p. Selkeitä pesintään viittaavia havaintoja ei tehty. Ensimmäisiä syysmuuttajia havaittiin jo kesäkuussa, mutta varsinainen vanhojen lintujen päämuutto oli heinäkuun jälkipuoliskolla. Nuorten lintujen muutto tapahtui perinteisesti pitkällä ajalla ilman suurempia keräntymiä heinäkuun lopusta syyskuun alkupuolelle. Viimeiset viivytellijat havaittiin syyskuun lopussa.

Jänkäkurppa *Limosa lapponica*

Kurppia nähtiin ajalla 18.4.–11.10. yhteensä 14 yksilöä. Havaittujen yksilöiden määrä oli vähäinen tavanomaiseen verrattuna. Havainnot koskivat yhtä lukuun ottamatta yksittäisiä lintuja. Keväällä havaittiin 9 yksilöä aikavälillä 18.4.–11.5. Suurin keräntymä havaittiin 11.5. Rva Kangaslahti

4 p. Syksyn viiden yksilön havainnot olivat ajalla 5.9.–11.10.

Taivaanvuohi *Gallinago gallinago*

Ensimmäiset tyypilliseen aikaan 10.4. Mukavahko keräntymä todettiin 28.4. Rau Pirttiniementie 48 p kuvastaen päämuuton etenemistä. Syksyn osalta mainittavampia keräntymiä ei havaittu. Viimeiset havaittiin tavanomaisesti 9.10.

Lehtokurppa *Scolopax rusticola*

Kevään ensimmäiset nähtiin 9.4. Syksyllä yksittäisiä lintuja näkyi tasaisesti pitkin lokakuuta ja viimeiset kaksi havaittiin marraskuussa. Syksyn viimeinen noteerattiin 6.11.

Punakuiri *Limosa lapponica*

Esiintyminen oli tavanomaista niukempi. Keväällä tehtiin yksi havainto ja syksyllä kolme havaintoa. Koko vuoden yksilömäärä oli vain 8 yksilöä. Kaikki havainnot: 18.5. Sii Musti 1 p, 16.7. Sii Musti 1 p, 31.7. Sii Raasio 2 p ja 14.8. Sii Vehkamäki 4 m.

Pikkukuovi *Numenius phaeopus*

Ensimmäinen normaaliin aikaan 23.4. Suurin keräntymä ilmoitettiin 2.5. Sii Toivalannotko 7 p. Toukokuun lopussa linnut olivat jo reviereillä. Revierejä todettiin vähintään 18 ja ne jakautuivat kunnittain seuraavasti: Rva 11, Son 3, Nil 2 ja Lap 2. Syysmuuttajia havaittiin tavanomaista enemmän. Pari mielenkiintoista keräntymääkin ilmoitettiin 21.7. Rva Tiilikka peräti 22 p, jotka lähtivät muutolle ja samalta paikalta 13.8. 7 p. Syksyn viimeinen yksilö havaittiin 21.8.

Kuovi *Numenius arquata*

Muutto alkoi huhtikuun 10. päivän tienolla, huippu todettiin kymmenen päivää myöhemmin. Suurin keräntymä 18.4. Maa Ruokovirta 200 p. Syysmuutto alkoi normaalisti kesäkuussa ja isoimmat keräntymät olivat 13.6. ja 21.6. lukumäärien välillä noin 50–100 yksilön välimaastossa. Muutto hiljeni syyskuussa ja viimeiset havaittiin 25.9.

Mustaviklo *Tringa erythropus*

Muutto käynnistyi vappuna. Poikkeuksellisen komeita keräntymiä: Sii Musti 9.5. 53 p + m ja 11.–12.5. 51 p + m. Syysmuuttoa kuvaavat havainnot 9.6. Sii Musti 17 p ja 13.6. Sii Raasio 14 p. Raasion ja Mustin altailla havaittiin yksittäisiä lintuja käytännössä läpi kesän, mutta ne eivät todennäköisesti liitty lajin pesintään alueella. Heinäkuussa nähtiin suurimmat keräntymät 20. päivän tienoolla, enimmillään 20 yksi-

lön suuruusluokkaa. Elokuun ja syyskuun alussa lintuja havaittiin tasaisesti ilman suurempia keräntymiä. Viimeinen yksilö nähtiin 14.9.

Punajalkaviklo *Tringa totanus*

Ensimmäiset nähtiin tavanomaisesti 15.4. Linnut saapuvat lähes suoraan reviereille, joita todettiin 15. Kunnittain revierit jakautuivat: Maa 8, Sii 3, Iis 1, Kei 1, Lap 1 ja Suo 1. Enimmillään nähtiin 7.7. Sii Raasio 11 (8ad + 3 juv) p. Elokuussa lintuja nähtiin käytännössä vain reviereillä tai niiden lähimaastossa. Viimeiset nähtiin jo 20.8.

Valkoviklo *Tringa nebularia*

Ensimmäiset havainnot tavalliseen aikaan 21.4., kiihkeimmillään muutto oli huhti–toukokuun vaihteessa, jolloin suurin keräntymä 3.5. Sii Toivalannotko 68 p. Muutto hyytyi nopeasti toukokuun puolivälissä, tosin Sii Mustissa ja Raasiossa nähtiin muutamia lintuja aina syysmuuton alkuun asti. Pesimäajalta (15.5.–16.7.) ilmoitetut revierit ja reviereiksi tulkittavat havainnot kunnittain seuraavasti: Kaa 1, Kiu 3, Kuo 1, Lap 6, Maa 2, Nil 2, Rau 1, Son 3, Ves 1, Vie 1. Syysmuuttokauden suurin keräntymä nähtiin 7.7. Sii Raasiossa 64 p, täsmälleen samaan summaan päästiin myös 12.7. Edellisvuoteen verrattuna poismuutto jatkui melkein kuukauden pitempään, viimeinen viivytellijä nähtiin Rau Rastunsuolla 24.9.

Metsäviklo *Tringa ochropus*

Ensimmäinen havainto tyypillisesti huhtikuun alkupuolella: 10.4. Sii Mikka 1 S. Koko keväänä nähtiin ainoastaan kolmessa paikassa yli 10 linnun keräntymä, kaikki huhti–toukokuun vaihteessa, suurimpana 1.5. Iis Luonto-Savon kosteikko 12 p. Syysmuutolla metsäviklot häipyvät aina huomaamattomasti, elokuulta kertyi vain 8 havaintoa, viimeisin 21.8. Kuo Heinälammirinteen kaatopaikka 1 p.

Liro *Tringa glareola*

Kiireisimmät tulivat lähes ennätysaikaisesti: 21.4. Maa Maaninkajärvi Jokiniitty 2 p. Tämän lisäksi huhtikuusia havaintoja saatiin vain kahdeksalta paikalta lähinnä yksittäisistä linnuista. Päämuuttovaihe oli totutusti äitienpäivän tienoilla, jolloin parhaimpina keräntyminä ja muuttoina 8.5. Vrk Ruokojärvi 150 m, 9.5. Sii Toivalannotko 160 p, 11.–12.5. Sii Musti 102 p ja 12.5. Nil Palonurmi 91 p. Paras muutto tyrehdyi nopeasti, mutta yksittäisiä muuttajia kirjattiin toukokuun lopulle saakka. Vielä kesäkuun alussa mm. Sii Mustin altaalla seikkaili liroja (enimmillään 9.6. 12 p), joiden muuttotatusta voi vain arvailla. Atlas-

retkeily tuotti sentään muutamia pesimäaika-
kaisia havaintoja pesimäsoilta ja -järveltä,
jotka painottuivat Ylä-Savoon. Todetut
reviirit jakaantuivat kunnittain seuraavasti:
Son 8, Rva 4, Sii 2, Kaa 1, Kiu 1 ja Lap
1. Syysmuutto oli hyvässä vauhdissa jo ju-
hannuksen tietämissä ja vanhojen lintujen
kiivain menovaihe kesäkuun lopulta heinä-
kuun puoleen väliin (luvut Sii Mustin ja
Raasion yhteismääriä, ellei toisin mainita):
20.6. 92 p, 26.6. 187 p, 29.6. Sii Raasio 110
p, 7.7. 277 p + m, 9.7. 260 p ja 12.7. 170
p. Meno rauhoittui pian, mutta Sii Mustin
ja Raasion altailla nähtiin pitkin heinäkuuta
lähes päivittäin useita kymmeniä levähtä-
jäjä. Em. altaiden ulkopuolelta parhaana
syysmuuton kirjauksena 21.–22.7. Tuu
Liukonsuo 100 p. Elokuun paras kerääntymä
6.8. Sii Raasio 63 p. Muutto hiipui
hyssyttelyksi elokuun puoliväliin mennessä.
Syyskuussa liroja nähtiin vielä viitenä
päivänä, kaikki Sii Raasiassa.

Rantasipi *Actitis hypoleucos*

Kevätmuutto alkoi 25.4. Vrk Joutenlahti 1
p ja huhtikuun loppuun mennessä kertyi 10
muuta havaintoa. Kevään suurin kerralla
havaittu määrä oli 7 p 2.5. Sii Siltasalmes-
sa. Kesäkuun lopun Birdlifen järjestämän
Mökkibongauksessa kertyi tästä mökki-
läisten suosikkilinnusta paljon pesimä-
havaintoja. Havaintoja pesivistä linnuista
kertyi paljon ympäri maakuntaa. Syysmuu-
ton suurimmat päiväsummat saatiin muut-
tavista, 17.7. Lep Timola 15 m ja 28.7.
Jua Jyrinlahti 9 m. Viimeinen sipi tavattiin
11.9. Sii Raasiassa ja muistoksi viivyte-
lystä se sai kihlat mukaan etelään.

Vesipääsky *Phalaropus lobatus*

Kevätmuuttajia nähtiin 25.5. – 7.6. totuttua
vähemmän ja lähes pelkästään Siilinjär-
vellä. Suurin massa 30.5. Sii Mustin 24 p.
Kesäkuun alussa 2 havaintoa muualtakin:
1.6. Iis Luonto-Savo 2 p ja 2.6. Kiu Nä-
löntjärvi 1 p. Syysmuuttajat nähtiin elo-
kuun (3.8.–28.8.) aikana ja enimmäkseen
vesipääskyjä nähtiin 4.8. 9 p Sii Raasiassa.
Syksyltä ilmoitettiin myös 1 havainto Ra-
asion ulkopuolelta: 28.8. Iis Luonto-Savo 2 p.

LOKIT

Jyrki Uotila

Pikkulokki *Larus minutus*

Huhtikuulta vain kaksi havaintoa, toinen
Kuo Riistavedeltä ja toinen Maa Viannan-
koskelta 27.4. Alkoi yleistyä heti vapun
jälkeen ja toukokuun suurimmat lukemat
ilmoitettiin parhailta pesimäpaikoilta:
18.5. Sii Musti 350 p ja 26.5. Sii Raasio
278 p. Viimeisen Atlasvuoden ansiosta
pesintään viittaavia havaintoja paikallis-

ta ad-linnuista kertyi tavallista enemmän
myös Mustin ja Raasion ulkopuolelta mm.
Vjä Hangassuo 80 p, Kei Kangasjärvi 50 p,
Vie Nissilä 35 p ja Iis Ala-Varpanen 30 p.
Lisäksi Sonkajärveltä ilmoitettiin kuudelta
eri paikkaa muutama mahdollisesti pesivä
pari. Elokuussa havaittiin lähes pelkästään
Sii Raasiassa. Ainoastaan vuoden viimei-
nen kuitattiin muualta, eli 31.8. Kuo Sot-
kaniemi 2 m.

Naurulokki *Larus ridibundus*

Kevätmuutto käynnistyi 2.4. Vrk Lehtonie-
messä yhden yksilön voimin ja eteni seu-
raavasti kohti pohjoista 3.4. Kuo Kallansil-
lat 2 p, 7.4. Maa Mustavirta 2 p ja 9.4. Iis
Porovesi 3 p. Kuopion yksilömäärät olivat
selvästi vuotta 2009 parempia, mutta jäi-
vät vuoden 2008 kymppitonin lukemista.
Seuraavassa Kuopion havaintosarja pää-
muuton ajalta: 13.4. Kallansillat 2500 p ja
Puutossalmi 200 p, 16.4. Kallansillat 3100
p, 18.4. Kumpusaari 5000 p ja Kallansil-

lat 2000 p, 20.4. Haapaniemi 6000 p, 21.4.
Haapaniemi 6400 p ja Kallansillat 700 p.
Pesimäkolonioita ilmoitettiin seuraavasti:
Maa Haatala 700 p, Vjä Hangassuo 500 p,
Rau Pohjois-Iisvesi 400 p ja Vie Nieminen
250 p. Syyspuolelta vain yksi parempi lu-
kema: 29.9. Lap Akkalansalmi 40 p. Vuo-
den viimeinen vasta marraskussa, 14.11. 1
p Iis satama.

Kalalokki *Larus canus*

Vuoden eka nähtiin aprillipäivänä Kuo
Neulamäessä, mutta vasta 10.4. muutto
alkoi oikein toden teolla. Suurin lukema
keväältä oli 21.4. 306 p Kuo Haapaniemi,
joka oli ainut yli satasten kuittaus Kuopios-
ta. Muualta parhaat kalalokkipaikat olivat
Nil Lastukoski 210 p 28.4. ja Rau Sahalan
pellot 250 p 3.5. Suopesijoita ilmoitettiin
Rvan Lauttasuolta, Haapasuolta ja Mies-
lamminsuolta. Syysmuutolta mukava le-
pailijäparvi, 23.9. Maa Lapinjärvi 600 p.
Vielä 12.10. Suo Pappilanpellolla oli 110 p.

Kalalokki. JUUSO JONNINEN

Muuttoa riitti vielä marraskuulle kuten Rau Kiesimän kanavan havainnoista käy ilmi: 2.11. 26 m, 5.11. 23 m ja 9.11. 9 m. Tämän jälkeen ilmoitettiin lähinnä paikallisia ja kiertelijöitä mm. 15.11. Rau Tyyri 35 kiert. Vuoden viimeiset 21.11. Suo Suontienselällä (1) Rau Kiesimän kanavalla (2) ja Sii Siltasalmella (1).

Selkälokki *Larus fuscus*

Ensimmäiset 2.4. Kuo Puutossalmella (1) ja Vrk Huruslahdella (2). Alkoi runsastua viikkoa myöhemmin. Varkauden huippu 11.4. Huruslahden 80 p. Kuopiossa muuton kulku käy ilmi seuraavasta havaintosarjasta: 9.4. Puutosalmi 57 p ja Kallansillat 15 p., 13.4. Kallansillat 175 p ja Puutosalmi 42 p, 21.4. Haapaniemi 330 p ja Kallansillat 32 p ja 24.4. Oudoimmista alalajeista (graellsii, heguli ja muut) kertyi keväältä 17 havaintoa ympäri maakuntaa (Vrk, Iis, Rau, Ter, Maa ja vain 4 Kuopiosta). Vuoden viimeiset: 27.10. Kuo Heinälamminrinne 1 p ja 8.11. Maa Vianta 1 p.

Harmaalokki *Larus argentatus*

Talvi oli sen verran raju, että vuoden 2009 syysmuutto päättyi ennen vuoden vaihdetta ja vuoden ekat (5) nähtiin vasta 28.2. Vrk Pirtinniemiessä. Seuraava Tiirassa vasta 13.3., jolloin Vrk Lehtoniemiessä oli 75 p. Ja 23.3. koettiin Vrk:n huippulukema 700 p. Ekat argarit Kuopiossa nähtiin vasta 20.3. Puutossalmella (1) ja kaatiksella (2). Yli sadan linnun parvi Kuopiossa vasta 27.3., Puutossalmella 155 p. Huhtikuun puolella Puutossalmella alkoi olla laskettavaa: 6.4. 1500 p, 9.4. 1340 p ja 13.4. 1250 p. Syksyltä muutama mukava keräntymä: 3.10. Iis satama 400 p, 22.10. Iis satama 1000 p, 30.10. Kuo Haminalahti 560 p, 7.11. Kuo Puutossalmi 280 p ja Heinälamminrinne 400 p sekä 12.11. Kuo matkustajasatama 150 p. Tämän jälkeen vielä kymmenkunta havaintoa, joista viimeiset talven puolella: 4.12. Iis kaatopaikka 1 p ja 7.12. Vrk Huruslahti 1 p.

Merilokki *Larus marinus*

Keväältä kymmenkunta havaintoa. Kuo Puutossalmella (9.4. ja 14.4.) ja Vrk Huruslahdella (2.4.) nähtiin kolme yksilöä, mutta muuten 1 tai 2 kerrallaan. Syyspuolelta 6 havaintoa yksittäisestä linnusta seuraavasti 12.8. Rau Kiesimä 1 m., 9.9. Maa Mustavirta 1 p, 16.9. Kuo Kallansillat 1 p, 12.10 Kuo Neulamäki 1 m, 30.10 Lap Nerkoon kanava 1 m ja 30.10 Kuo Haminalahti 1 p.

Kalatiira *Sterna hirundo*

Vain kaksi huhtikuista tiiraa tänä vuonna, eli 28.4. Lap Linnansalmi 1 p ja 29.4. Vrk Joutenlahti 1 p. Muutenkin kevät meni

vaisusti, sillä suurin lukema oli 20.5. Lap Onkiveden 20 p ja nekin taitavat olla vielä pesiviä lintuja. Pellolla pesiviä ilmoitettiin seuraavasti 20.5. Lap Lahdenperä 3 paria, 31.5. Son Lampare 2 paria ja 3.7. Pie Jauhokylä n. 5 paria. Syksyllä eniten muuttajia ilmoitettiin Rau Kiesimän kanavalta 9.8. 28 m ja 10.8. 29 m. Viimeiset syyskuun puolella 7.9. Kar Virmanpää 1 kiert ja 12.9. kala/lapintiira 1 p Sii Kasurila.

KYYHKYT

Jyrki Uotila: kyyhkyt, käki, tervapääsky ja tikat

Kesykyyhky *Columba livia*

Suurimmat parvet Kuopion ulkopuolelta: 18.1. Jua keskusta 60 p, 18.9. Iis Kirma 200 p, 25.9. Sii Jälä 63 p ja 5.12. Iis city 100 p.

Uuttukyyhky *Columba oenas*

Keväältä (4.4. – 30.5.) noin 15 havaintoa. Suurin parvi oli 22.4. ja 24.4. Maa Lapinjärven tienoilta ilmoitetut 3 yksilöä. Syksyltä 4 havaintoa ja kaikki Sii Jälältä eli 28.8. 1 p, 12.9. 2 p, 25.9. 1 p ja 17.10. 1 p.

Sepelkyyhky *Columba palumbus*

Lajista saatiin onnistunut talvehtimishavainto, kun Tuu Turulanrannalta 9.1. ensi kerran ilmoitettu lintu nähtiin paikalla vielä 6.3. Eka muuttaja nähtiin 30.3. Kuo Karttulassa eli pari päivää vuotta 2009 varhemmin. Ja 2.4. laji oli ehtinyt jo Vieremälle asti. Määriltään kevätmuutto oli tavallista vaikeampaa, sillä 11.4. Rau Rastunsuon 150 p ja 19.4. Maa Lapinrannan 120 kiertelijää olivat suurimmat massat. Syksy olikin sitten vilkkaampaa kuten seuraavista lukemista voi päätellä: 20.9. Rau Kiesimä 766 m ja 24.9. Maa Vesajoki 450 p. Viimeiset 2 nähtiin 12.10. Suonenjoella.

Käki *Cuculus canorus*

Eka 5.5. Kuo Pinoharjulla ja 9.5. havaittiin Sonkajärvellä asti. Elokuulta 8 havaintoa yksittäisistä linnuista ja vuoden viimeinen 8.9. Lap Mäntylahdella.

Tervapääskyt TERO PELKONEN

Tervapääsky *Apus apus*

Vuoden ekat jo 10.5. 3 p Kuo Sotkanniemessä ja 13.5. havaittiin 4 p Kiu keskustassa. Vuoden suurimmat massat olivat kesäisiä hyönteisjahtaajia: 2.7. Kiu Kuorevirta 80 kiert. ja 14.7. Kuo keskusta 100 p. Varsinaisia muuttohavaintoja ilmoitettiin vain pikkuparvista. Vuoden viimeinen 18.9. Lap Hujalanlahdella.

TIKAT

Käenpiika *Jynx torquilla*

Vuoden ekat vasta toukokuun puolella. Havaintoja kaikkiaan noin 30 yksilöstä, joista 7 kuultiin useana päivänä. Ei varmistettuja pesintöjä, mutta kaksi rengastusta Sii Raasioissa toinen 6.8. ja toinen 28.8. Molemmat kihlatut yksilöt olivat 1 kv-lintuja.

Harmaapäätikka *Picus canus*

Laji runsastuu kaiken aikaa. Nyt kertyi havaintoja noin 50 yksilöstä alkuvuoden (1.1.–2.5.) aikana. Pariskunta nähtiin ainakin Jua Pelonniemellä, Kuo Riistavedellä ja Silmäsuolla sekä Tuu Pienellä Vihtalahdella. Lisäksi kaksi yksilöä ilmoitettiin kahdelta paikalta Leppävirralla. Varkaudessa pistettiin vieläkin paremmaksi. 30.1. Vrk Tikkalantie 3 p. Heinäkuulta kertyi kaksi havaintoa: 11.7. Kuo Savotta 1 p ja 20.7. Rau Myhinpää 1 p. Rautalammin yksilö oli vielä 1 kv-lintu, joten laji saattoi pesiäkin Pohjois-Savossa. Syksyn eka vaeltelija ilmoitettiin 16.8. Kuo Ahkiotieltä, mutta vasta lokakuun alussa havainnot alkoivat runsastua ja vuoden loppuun mennessä havaittiin kevään tapaan noin 50 yksilöä.

Palokärki *Dryocopus martius*

Tammikuulta yllättäen vain 3 ilmoitusta ja Tiiran mukaan vuoden eka palokärki nähtiin vasta 20.1. Kuo Kolmisopessa?! Huhtikuulta havaintoja kertyi todella mukavasti eli 67 riviä. Kaikkiaan rummuttelijoita ja huutelijoita ilmoitettiin huhti – kesäkuulta reilut 30.

Valkoselkätikka *Dendrocopos leucotos*

Tikkoja havaittiin säännöllisesti kolmella paikalla läpi vuoden (Kuo 2, Vrk). Näillä paikoilla nähtiin sekä koiras että naaras. Pesintöjä ei onnistuttu varmistamaan, mutta toisella Kuopion paikalla havaittiin tuore pesäkolo. Peruspaikkojen ulkopuolelta noteerattiin 12 havaintoa läpi vuoden yksittäisistä linnuista. Pääosa havainnoista tehtiin ruokintapaikoilta tai niiden läheltä. Yksilömäärä (n20) on lähinnä karkea arvio vuoden aikana havaituista linnuista.

Käpytikka *Dendrocopos major*

Havaintomäärät laskivat hieman vuodesta

Haarapääskyn poikaset veneen köydellä. HELENA RÖNKÄ

2009. Nyt vuoden aikana kertyi kaikkiaan 288 havaintoriviä. Pihabongausviikonlopulta kertyi vain 168 havaintoa, kun 2009 niitä oli 209. Todelliset määrät metsissä taisivat olla kuitenkin hieman toisenlaisia, sillä Kuo Kolmisopen syyslaskennan 26 p on ihan kunnan kuittaus. Vaeltelijoita ilmoitettiin hieman vuotta 2009 (35) enemmän eli 48. Mutta taas taitaa Tiira huijata, sillä vaeltelijoista peräti 39 havaittiin Rau Kiesimässä tai Pakarilassa, mistä ei tullut lainkaan ilmoituksia vuonna 2009.

Pikkutikka *Dendrocopos minor*

Tammi-helmikuulta 8 havaintoa seuraavista kunnista Jua, Kuo, Lap, Sii, Son ja Vrk. Son Paasonkosken koiraslentu viihtyi paikalla jouluaatosta loppiaiseen ja Sii Kasurilassa koiraslinnusta kertyi kuittauksia vuoden ensipäivistä 2.4. asti. Maaliskuussa havaittiin 8 yksilöä ja huhtikuussa noin 25. Reviiriin viittaavia havaintoja kertyi 9, mutta vain Lep Liukonpellolla nähtiin (2.7.) poikasia. Syksyltä kertyi 20 havaintoa yksittäisistä linnuista, joista vain 1 todettiin vaeltelijaksi. Joulukuulta havaintoja 6 yksilöstä: Kaa Niinivaara 6.12.–24.12., Kuo Neulamäki 29.12., Lep Kalliotie 9.12., Sii Kasurila 24.12., Tuu Viitamäki 29.12. ja Vrk Lehtoniemi 4.12.

Pohjantikka *Picoides tridactylus*

Havaintoja runsaasta 50 yksilöstä, jois-

ta vajaan 20 Kuopiosta ja 8 Suonenjoelta. Pesintöjä varmistettiin 2: 24.7. Kuo Vuorilampi 2 1-kv lintua p ja 2.7. Lep Jousniemi 3 p, eli emot ja lentokykyinen poikanen.

VARPUSLINNUT

Jyrki Uotila: kiuru – pajulintu

Aarne Hagman: hippiäinen – pajusirkku

Kiuru *Alauda arvensis*

Vuoden ekat nähtiin vasta aprillipäivän jälkeen 2.4., mutta peräti yhdeksällä paikalla (Kuo, Maa, Nil, Rau ja Sii). Jo reilun viikon päästä ilmoitettiin suurimmat massat eli 10.4 Maa Haatala 20 p ja 11.4. Maa Patalahti 20 p. Syksyllä suurin kertymä oli 20.9. Rau Rastunsuo 31 p. Vuoden viimeiset 17.10. Sii Jälä 2 p ja Sii Siltasalmi 1 p.

Törmäpääsky *Riparia riparia*

Vain yksi huhtikuinen ripa: 28.4. Kuo Riistavesi 1 p. Suurimmat ilmoitukset 14.7. Sii Raasio 170 p 21.7. Vie Haajainen 200 p. Vuoden viimeiset (4) jo 7.9. Rau Pakarilassa.

Haarapääsky *Hirundo rustica*

Vuoden eka 17.4. kuten vuonna 2009, mutta nyt Maa Lapinjärvellä. Tämän lisäksi muutama muu huhtikuinen havainto, mutta muuten kevätmuutto oli todella vaisu, sillä suurimmat lukemat kuitattiin 8.5. Maa Patalahdella 16 muuttajan voimin. Ja muutto-

suunta oli S. Syksyltä saatiin sentään pari muhevampaa kuittausta, eli 26.8. Sii Musti 250 p ja 2.9. Maa Vesajoki 250 SW. Vuoden viimeinen vasta 10.10. Vie Malilantiellä.

Räystäspääsky *Delichon urbica*

Vuodet ekat 27.4. Nil Palonurmella ja Kuo Riistavedellä, missä 29.4. oli jo 10 kiertelijää. Vuoden viimeinen 7.9. Rau Pakarilassa.

Metsäkirvinen *Anthus trivialis*

Vain 4 huhtikuista metsäkirvistä. Muutenkin tuli keväällä hiipien, mutta syksyltä sentään muutama pikkurypäs: 19.8. Maa Peräsuontie 10 p, 27.8. Sii Vehkamäki 18 m ja 30.8. Kuo Sotkanniemi 12 p. Viimeiset 3 etelään menijää 23.9. Rau Kiesimässä.

Niittykirvinen *Anthus pratensis*

Vuoden ekat yksittäiset linnut 2.4. kolmessa eri kunnassa (Nil, Sii ja Suo). Toukuun alkupäiviltä kaksi mukavaa lukemaa: 3.5. Kuo Riistavesi 200 p ja 8.5. Maa Patalahti 250 p. Syksyllä suurin ilmoitettu lepäilijämäärä oli 45 p 19.9. Suo Metla. Muutosta parhaan kuvan saa Rau Kiesimänkanavan havaintosarjasta 20.9. 31 m, 21.9. 59 m, 23.9. 19 m, 24.9. 5 m, 5.10. 9 m ja 9.10. 1 m. Vuoden viimeinen 22.10. Sii Siltasalmella.

Lapinkirvinen *Anthus cervinus*

Keväältä peräti 3 havaintoa: 13.5. Maa La-

Västaräkki *Motacilla alba*

Ensimmäinen muuttaja aprillipäivänä Kuo Neulamäellä. Kevään suurin rypäs 23.4. Nil Palonurmi 70 p. Syksyltä sentään 3 yli satasten kuittausta, eli 3.8. Tuu satama 115 p, 15.8. Rau Kerkonkoski 100 p ja 18.9. Lap Lehtosalmi 150 p. Vuoden viimeinen 15.11. Ter Kirkkotiellä.

Tilhi *Bombycilla garrulus*

Vuoden alkupäivinä tilhiä oli todella runsaasti liikkeellä mm. 8.1. Vrk Käpykangas 800 p ja 7.1. Kuo Neulamäki 300 p. Tammiin puolivälin jälkeen pikkuparvia liikkui runsaasti ympäri maakuntaa ja noin 100 linnun parviakin nähtiin tämän jälkeen silloin tällöin aina huhtikuun puoliväliin asti. 26.1. Kuo Kortejoki 100 p, 8.2. Kuo Oikopolku 200 p, 10.2. Kuo Julkula 114 p, 20.3. Kuo Vänäri 100 p, 26.3. Kuo Ahkio 120 p, 5.4. Kuo Sammalniemi 150 p ja 14.4. Suo Metla 110 p. Touko- ja kesäkuussa tehtiin kumpanakin 7 tilhihavaintoa, joukossa muutamia pesimäpaikoiksi sopivilta alueilta alueemme reunoilta (Kaa, Rva ja Vie). Heinäkuussa Tiiraan kertyikin 13 tilhihavaintoa, joukossa ensimmäinen vaeltelija (23.7. Sii Toivala 1 SE) ja muutama pesintään viittaava (Lap, Lep, Kaa, Nil ja Rau). Tilhen pesintä Savossa varmistui elokuun alkupuolella kun 1.8. – 14.8. Kuo Vehmersalmella nuori tilhi viihtyi tiiviisti samassa haavassa ja 13.8. emon nähtiin ruokkivan poikastaan. Syyspuolella vaelus oli kevättä nopeampi ja vaisumpi. Kun meno alkoi kiihtyä 21.8. niin 10.9. Kaa keskustassa oli jo 500 linnun parvi. Tämän jälkeen tuli vielä muutama kunnon lukema: 12.9. Tuu Anaski 300 p, 15.9. Lep Kalliontie 750 p ja 24.9. Vrk vitostie 500 p. Menoa riitti vielä lokakuussa 30 havainnon verran, mutta parvet jäivät aina alle satasten. Marraskuulta kertyi enää 6 ja joulukuulta 5 havaintoa. Näistä ainut kaksinumeroisin lukema oli 20.11. Vie kirkonkylä 40 p.

Koskikara *Cinclus cinclus*

Alkuvuodesta karoja ilmoitettiin noin 115 kappaletta ja ainoat nollakunnat olivat Lap, Pie, Ves ja Vie. Yhden havainnon varassa olivat Kei, Kiu, Rva ja Vjä. Parhaat karapurot olivat Iis Runni 7 p, Rau Nokistenkoski 8 p ja Son Jyrkkä 6 p. Kevätkauden viimeiset nähtiin 11.4. Kuo Suovulla ja Son Luomajoella. Syksyn eka nähtiin 22.10. Son Jyrkänkoscilla. Kaikkiaan loppuvuoden aikana nähtiin noin 75 karaa, eniten Ter Huutajankoski 10 p, Rau Tyyrinvirta 7 p ja Suo Kimpanlampi 6 p.

Peukalainen *Troglodytes troglodytes*

Ekat aprillipäivänä Iis Sopenkylässä ja Jua Hämälänsaarella. Laulajia ilmoitettiin

runsaasti ympäri maakuntaa joista poimitakoon: Kiu Korpelanperä 3 Ä, Kuo Puijo Konttila 3 Ä + kn, Kuo Vanhansahansaari 3 Ä ja Kuo Vehmersalmi, Jynkänmäki 3 Ä. Poikueita nähtiin kuitenkin vain 3 (Lap, Lep ja Sii). Vuoden viimeinen 16.10. Sii Simonsalossa.

Rautiainen *Prunella modularis*

Lajista saatiin yksi talvihavainto kun rautiainen nähtiin 23.1.–30.1. Vrk Tyyskän ruokinnalla. Seuraava havainto saatiinkin odottaa aina 8.4. asti jolloin muutto käynnistyi. Tämän jälkeen ruokinnoilla käyvistä rautiaisista ilmoitettiin ainakin Vrk Neulaskujalta, Lap Lahdenperältä, Nil Siikajärveltä missä oli parhaimmillaan 5 eri yksilöä, Iis Runnilta ja Ruokoniemeltä, Lep Nikkilänmäeltä, Kei Lappakylästä, Sii Toivalasta (3 yksilöä) ja Tuu Enonsalosta ja Pieni Vihtalahdelta. Sii Vehkamäeltä ilmoitettiin seuraavat muuttolukemat 17.4. 8 m ja 26.4. 9 m. Syksyltä ei ilmoitettu yhtään kaksinumeroista lukemaa ja vuoden viimeinen nähtiin 16.10. Suo Kolmisopessa.

Punarinta *Erithacus rubecula*

Alkuvuodelta ei ilmoitettu yhtään talvihavaintoa. Muutto alkoi aprillipäivänä ja seuraavana päivänä (2.4.) laji nähtiin Iisalmessa ja Vieremällä. Muuton huippua kuvastavat Siilinjärven pyöräilijän 18 Ä noin 10 km matkalta väliltä kk–Hamula–Luvelahti–Keskimmäinen 11.4. sekä 12.4. Suonenjoella puolessa tunnissa havaitut 9 Ä. Syksyltä saatiin pieni kertymä kun 5.9. Maa Keskimmäisellä oli 10 p pienellä alalla. Loppuvuodelta yksi talvehtimaan jäänyt, Kuo Kettulanlahden ruokinnalla laji nähtiin 18.11.–19.3.2011.

Sinirinta *Luscinia svecica*

Keväältä havaintoja 15 yksilöä, joista noin puolet (8) Kuopiosta. Syksyllä havaintoja kertyi tavallista runsaammin, mutta ne keskittyivät Kuopioon ja Siilinjärvelle. Kuo Silmäsuolla nähtiin parhaimmillaan 31.8. 15 p. Sii Raasiossa oli 4.9. 10 p ja syksyn aikana siellä rengastettiin 11 sinirintaa. Muualla havaittiin vain 6 yksilöä (Iis 3, Kaa 1 ja Nil 2).

Leppälintu *Phoenicurus phoenicurus*

Vuoden ekat vasta 2.5. neljällä paikkaa. 12.5. Suonenjoelta ilmoitettiin 6 Ä. Syksyltä syyskuun yksinumeroina päivinä tusinan verran havaintoja ja tämän jälkeen enää 17.9. Kuo Kelloniemi 1 p ja 21.9. Kuo Oikopolku 1 p.

Pensastasku *Saxicola rubetra*

Vuoden ekat, kuten leppälinnullakin, 2.5. ja muuta mainittavaa ei keväältä olekaan. Syksyltä pikku keräntymä, 29.8. Sii Jälä 10 p. Vuoden viimeinen varsin myöhäinen 25.9. Kuo Silmäsuu 1 p.

Kivitasku *Oenanthe oenanthe*

Eka jo 10.4. Suo Iisvedellä, mutta seuraavaa saatiin odottaa tasan viikko. Vuoden viimeiset jo 26.9. tosin viidellä paikalla.

Mustarastas *Turdus merula*

Talvikuukausina ilmoitettiin totuttuun tapaan noin 30 mustarastasta, joista noin puolet pihabongausviikonloppuna. Laji alkoi runsastua lintulautoilla 20.3. alkaen, mutta edellisvuosien tapaisia 10 linnun ruokailuryhmiä ei näkynyt. Syksyllä tilanne oli kuitenkin toinen ja Rau Kerkonkoskella nähtiin 9.10.–13.10. 9–14 p mustarastasta. Joulukuulle jäi vielä 10 merulaa, joista vain 1 nähtiin Kuopion ulkopuolella, 4.12. Lap Mäntylähti 1 p.

Koskikara. RAIMO HÄMÄLÄINEN

Talvinen räkättirastas on kaunis lintu.
ILKKA MARKKANEN

Räkättirastas *Turdus pilaris*

Tammikuussa pieniä räksäparvia nähtiin runsaasti siellä täällä. Parhaimmat kuittaukset: 3.1. Kuo Jynkkä 32 p ja 9.1. Vrk Käpykangas 31 p. Helmikuulta kertyi vielä 45 havaintoa ja maaliskuulta 29, mutta kyseessä oli pääosin yksittäisiä lintuja, 7.2. Kuo Itkonniemi 6 p ja 30.3. Kuo Niirala 6 p olivat messevimmat parvet. Huhtikuun alkupäivinä määrät alkoivat kasvaa muuton alkaessa ja jo 9.4. Kuo Heinälamminrinteellä oli 200 p. Päämuuttona 28.4. Vjä Atrotkoski 400 p ja Vjä Siikakoski 400 p. Paluu etelään alkoi 23.8. mutta suurimmat lukemat saatiin vasta reilun kuukauden päästä Rau Kiesimänkanavalta 24.9. 1195 m ja 5.10. 1095 m. Joulukuulta 4 havaintoa yksittäisistä linnuista.

Laulurastas *Turdus philomelos*

Eka vasta 6.4. Kuo Riistavedellä. Ja tämän jälkeen yleistyi varkein ilman suurempia lukemia. Syksy meni muuton suhteen yhtä vaatimattomasti, mitä kuvaa hyvin Kuo Hiekanlahden äänikatiskasaaliit 11.9. 22 ä, 9.10. 1 ä ja 12.10. 2 ä. Vuoden viimeinen mukavasti marraskuun puolella, 5.11. Rau Kiesimänkanava 1 p.

Punakylkirastas *Turdus iliacus*

Alkuvuoden räksäparvista poimittiin yksi talvinen punakylki, eli 10.1. Kuo hiihtostadion 1 p. Eka muuttaja 5.4. Kuo kaatiksella ja suurin lukema 17.4. Sii Monni 84 p. Syksyllä ensimmäiset muuttajat (2 ä) löytyivät Kuo Hiekanlahden äänikatiskasta 13.8. Samalta paikalta seuraava havaintosarja: 10.9. 23 ä, 11.9. 45 ä ja 21.10. 1 Ä. Syyskuun puolivälissä (16.9.) havaittiin myös suurin lepäilijämäärä 60 p Suo Kaatrolla. Vuoden viimeinen ja ainut marraskuinen oli 14.11. Iis Malminrannalla nähty jalkavaivainen yksilö.

Kulorastas *Turdus viscivorus*

Viime katsauksessa mainittu talvinen viskirastas nähtiin vielä 9.1. Suo Valkeisenmäellä. Muutto alkoi aprillipäivänä eli taas ennen lauraa ja punakylkeä. Suurimpiin määriin päästiin vasta kuun loppupäivinä: 29.4. Rva Suojärvi 13 p, 29.4. Rva Pirttipuro 10 p ja 30.4. Nil Pirttipuro 21 p. Syksyllä suurin muuttoryntäys 7.9. Rau Pakarila 17 m. Marraskuulta vielä 4 havaintoa, joista viimeinen ennätysmyöhäinen 17.11. Son Mieronmäki 1 p.

Ruokokerttunen *Acrocephalus*

schoenobaenus

Vuoden eka vasta 14.5. Sii Rissalassa. Vuoden viimeinen jo 12.9. Sii Jälällä.

Kultarinta *Hippolais icterina*

Hippoja havaittiin kaikkiaan noin 15 yksilöä. Havaintopaikkoina tuttujen Kuo Savilahti ja Lep Nikkilänmäki (2 reviiä) lisäksi mm. Iis Kihlovirta, Rva Issakka, Rva Lievisenmäki ja Ves Sonkari.

Hernekerttu *Sylvia curruca*

Eka 7.5. Kuo Neulalahdella. Keväältä ei olekaan muuta muisteltavaa, eikä syksy-

polku 1 p, 30.9. Kuo Savisaari 1 p ja 21.10. Kuo Petonen 1 p.

Mustapääkerttu *Sylvia atricapilla*

Eka 8.5. Lep Nikkilänmäellä, missä oli taas tänäkin vuonna kymmenkunta reviiä. Kun muualtakin kertyi lähes 50 ilmoitusta niin päästään samoihin kuin vuonna 2009. Vuoden viimeiset jo marraskuussa: 7.11. Iis Kangaslampi 1 p ja 16.11.–21.11. Tuus Kulajoki 1 p.

Idänuunilintu *Phylloscopus trochiloides*

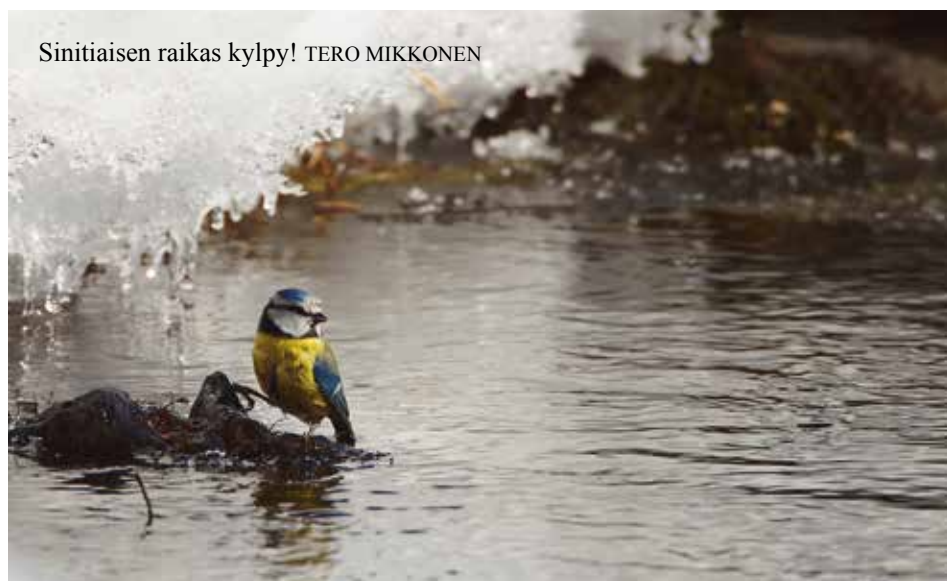
Olipahan iduli-vuosi! Pikaisesti laskien noin 70 laulelijaa, joista liki 20 Kuopios-ta (4 Puijolta) ja kymmenkunta Kaavilta. Kaiken huipuksi laji saatiin vielä 3.8. Sii Raasion rengastuspinnaksi.

Sirittäjä *Phylloscopus sibilatrix*

Tuli Tiiran mukaan tavallista myöhemmin (7.5.) ja lähti vastaavasti tavallista aiemmin (8.8.).

Tiltaltti *Phylloscopus collybita*

Ensimmäinen mukavan aikaisin, eli 14.4. Iis Paloisvirta 1 Än. Kanta tuntuu vahvistuvan, ainakin Tiiran mukaan, sillä hei-

Sinitiaisen raikas kylpy! TERO MIKKONEN

kään tarjoillut kummempaa. Kuo Silmäsuon 6 p 6.9. ja 7.9. olivat parasta antia. Syksyn viimeiset 11.9. Sii Raasiossa kihlatut 2 lintua.

Pensaskerttu *Sylvia communis*

Eka 11.5. Kuo Kumpusaaressa ja alkoi runsastua kuun puolivälissä. Syksyllä vain 2 juuri ja juuri syyskuusta havaintoa: 1.9. Kuo Silmäsuon 1 p ja 2.9. Kuo Oikopolku 2 p.

Lehtokerttu *Sylvia borin*

Ensimmäiset 14.5. minkä jälkeen runsastui nopeasti. Syksyllä kolme mukavan myöhäistä kuittausta: 13.9.–27.9. Kuo Oiko-

näkuun puoliväliin mennessä kertyi noin 240 havaintoriviä. Joukossa mm. seuraavat kuittaukset: 3.7. Tuu – Jua – Nil 60 km:n reitillä 12 Ä ja 6.7. Kiu Koivujärvi – Löytänä 15 km:n fillaroinnin saaliina 13 Ä. Syksyllä kiivainta etelään matkailu taisi olla 11.9., ainakin Sii Raasion rengastusten (13) mukaan. Lokakuun alkupuoliskolta vielä parikymmentä havaintoa ja vuoden viimeinen 11.10. Kuo Linnanpellolla.

Pajulintu *Phylloscopus trochilus*

Ensimmäiset kolme huhtikuun lopussa: 27.4. Kuo Itkonniemi 1 Ä, 29.4. Kuo Puijo 1 Ä ja 30.4. Vrk Lehtoniemi 1 Ä. Keväällä

muuton huippu oli 9.5. Jua Rupsanlahti 15 Ä ja Kaa Kalajoki 12 p 50 m:n matkalla. Syysmuuton kulku selviää parhaiten Sii Raasion rengastuksista ja kontrolleista. 2.8. 63+0, 3.8. 75+6, 10.8. 68+3, 14.8. 30+2, 20.8. 34+0, 21.8. 31+3, 28.8. 49+5 ja 11.9. 10+2. Vuoden viimeinen 23.9. Rau Kiesimänpöytä.

Hippiäinen *Regulus regulus*

Kuopion Savisaareissa vain yksi huippupäivä mutta sitäkin runsaampi virta: 20.9. Kuo Savisaari 180 SW.

Harmaasieppo *Muscicapa striata*

Kevään ensimmäiset: 11.5. Vrk Lehtoniemi 1 p ja Jua Rajapuro 1 p.

Syksyn viimeinen: 18.9. Kuo Oikopolku 1 p.

Pikkusieppo *Ficedula parva*

Uusi saapumisennätys: 2.5 Jua Housiaisiemi 1 k Ä. Laulavista koiraista yhteensä 25 havaintoa (v 2008: 9 Ä, v 2009: 13 Ä) Tässä Ä- havaintojen yhteismäärät kunnittain ja poimintoja pesintään viittaavista havainnoista: Iis 2 var ä; Jua 2 Ä; Kaa 1 Ä ja 24.7. Pahka Väärä ad k, n ja ainakin 1 pm, emot varoittelivat kiivasti, ruokaa nokassa; Kiu 2 Ä ja 18.7. Mutkala ad + ainakin 3 lentojuv; Kuo 7 Ä; Lap 1 Ä; Lep 2 Ä; Nil 1 Ä; Pie 1 Ä; Rva 4 Ä, Suo 3 Ä; Tuu 1 Ä.

Kirjosieppo *Ficedula hypoleuca*

Kevään ensimmäiset: 24.4. Jua Muuruvesi 2 p, 28.4. Tuu Kumpusaari 1 k.

Syksyn viimeinen: 26.9. Jua Lähteenkorva 1 k p.

Pyrstötiainen *Aegithalos caudatus*

Erittän niukka pallerovuosi kevättälvelä, mutta syysspuolelta jo runsaammin havaintoja. Yksilömääriä ynnännäillään tässä kuukausittain ja suurimpia parvia mainiten. Tammi–helmikuun summa 7 yksilöä (v 200:915, 2008:66). Maalis–huhtikuun summa 10 (2009: 431, 2008: 53). Kesäkuukausiltakin vain kolme havaintoa. Näistä suurin parvi: 22.8. Lep Nikkilänmäki 12 ad kierrä.

Syyskuun summa 56 (2009: 176; 2008:59): Kolme 10 yksilön parvea Iis, Nil, Rva. Lokakuun summa 352 (2009: 165, 2008: 701): 16.10. Iis Palosenlammentie 20 kierrä, 26.10. Jua Pisankoski 25 kierrä. Marraskuun summa 319 (2009: 71, 2008: 876): 21.11. Suo Kimpanlampi 14 kierrä, 30.11. Lep Länsi-Saamainen 18 kierrä. Joulukuun summa 204 (2009: 38, 2008:899): 5.12. Tuu Pieni Vihtalahti 16 kierrä, 26.12. Tuu Kirkonkylä 13 p.

Hömötiainen *Parus montanus*

Syys–lokakuussa selviä vaelluksen/muuton merkkejä, joista tässä suurimmat summat: 12.9. Sii Toivala 36 W (1a), 28.9. Sii Siltasalmi 21 NNW (5a), 30.9. Sii Siltasalmi 20 NNE, 30.9. Kuo Peräniemi 22 nous W (1a), 16.10. Sii Siltasalmi 8 NNW (3a), 17.10. Rau Kiesimä 10 SE.

Töyhtötiainen *Parus cristatus*

Pari poimintaa: 25.10. Kuo Neulamäki 7 (3a), 27.9. Sii Vehkamäki 4 m (2a).

Kuusitiainen *Parus ater*

Mainittakoon: 22.2. Kuo Silmäsuu 5 p, 27.9. Sii Vehkamäki 4 m.

Sinitäinen *Parus caeruleus*

Laji on runsastunut, mistä kertovat nämäkin luvut suurimmista keräymistä: 18.1. Kuo Puijonsarventie 62 kierrä (1a), 30.12. Rau Kerkonkoski 62. Muuttohavaintoja: 8.9. Rau Pakarila 23 SW, 25.9. Sii Siltasalmi 25 SSE, 10.10. Sii Siltasalmi 5 SSE + 26 NNW, 24.10. Rau Kiesimänpöytä 29 SE.

Talitiainen *Parus major*

Suurimmat määrät samalta paikalta: 31.1. Kaa Roevaara 57 p, Maa Keskisaarentie 46 p. Muuttohavaintoja syksyltä: 23.9. Rau Kiesimä 39 SE, 24.10. Kuo Savisaari 30 SW (1a), Rau Pakarila 28 SW (4a), 17.10. Sii Siltasalmi 28 SW (1a), 24.10. Rau Kiesimänpöytä 27 SE.

Pähkinänakkeli *Sitta europaea*

Havaintoja yhteensä 19–20 yksilöstä, joista alalajiksi *asiatica* määritetty 4 yksilöä (v 2009: 8; v 2008:13). Kunnittain seuraavasti: Jua 1 (0,0), Kiu 1 (1,0), Kuo 3 (2, 6), Lap 2 (0, 1), Lep 1 (0, 0), Maa 1 (0,0), Nil 2 (0,1), Rau 2–3 (0, 1), Rva 2 (1, 0), Sii 3 (0,0), Suo 0 (1, 2), Ter 0 (0, 1), Tuu 1 (0, 0), Vjä 0 (0, 1), Ves 0 (3, 0).

Puukiipijä *Certhia familiaris*

Havaintoja läpi vuoden. Suurin määrä samalta alueelta: 30.6. Lep Soisalo 7 p. Ei poikuehavaintoja!

Kuhankeittäjä *Oriolus oriolus*

Uusi saapumisennätys: 15.5. Sii Toivala 1 k + 2kv Än. Kaikki havainnot kunnittain (suluissa Ä/k- määrät v 2009 ja 2008). Kuo 7 Ä (9,11): 24.5.–8.6. Riistavesi Savuniemi 2 Än p, 29.5. Riistavesi Leppäranta 1 Än p, 8.6. Riistavesi Häikänniemi 1 Än, 9.6. Litmaniemi 1 Ä, 9.7. Riistavesi Viitasalo 1 Ä, 11.8. Riistavesi Hakolahti 1 Ä. Kaa 0 (1, 0), Lap 0 (2, 2), Lep 0 (3, 0), Maa 0 (1, 0), Iis 0 (0, 1), Sii 3 (0,0): 15.5. Toivala (kts edellä), Son 1 (0, 0): 1 k kierrä. Suo 1 (0, 0): 16.5. Saunaniemi 1 Ä. Tuu 2 (0,0): 17.–18.5. Paakkila Myllysuu 1 Ä, 13.8.

Kojanlahti 1 Ä. Havaintoja yhteensä siis 14 Ä (v 2009: 16 Ä, v 2008:15 Ä).

Pikkulepinkäinen *Lanius collurio*

Alla on yksilölukumääriä eri vuosilta. Luvut ovat havaittujen ad- lintujen kokonaismääriä Tiirasta. Mukana on siis luultavasti myös päällekkäishavaintoja samoista linnuista. Tietysti havaintoaktiivisuus ja myös Tiiran käyttö vaikuttavat tulokseen, mutta antavat nämä jonkinmoista suuntaa. 2005: 43, 2006: 77, 2007: 108, 2008: 101, 2009: 107, 2010: 102. Ensimmäinen:11.5. Suo Lempyy 1 k p. Poik/juv 9 merkintää (v 2009: vastaava luku 6, v 2008: 9), joista manittakoon mm: 17.7. Vie Levämäki varoitteleva pari ja 4 juv, 1.8. Suo Koppelo-su 2 ad + 4 juv. Syksyn viimeinen: 4.9. Nil Palonurmi 1 p.

Isolepinkäinen *Lanius excubitor*

Havaintoja tuli läpi vuoden pääosin yksittäisistä linnuista ympäri maakuntaa. Havainnot kunnittain, päällekkäishavainnot on pyritty karsimaan: (n, mukana myös poikuehavainnot, suluissa vuosien 2009 ja 2008 vastaava luku): Iis 8 yksilöä (v 2009: 16, v 2008:18), Jua 4 (7, 6), Kaa 16 (30, 14), Kei 3 (3, 1), Kiu 1 (5, 8), Kuo 18 (36, 37), Lap 7 (17, 10), Lep 2 (17, 13), Maa 5 (17, 28), Nil 11 (4, 2), Pie 1 (7, 0), Rau 9 (10, 7), Rva 0 (1, 3), Sii 17 (23, 26), Son 7 (7, 10), Suo 19 (40, 25), Ter 1 (0, 1), Tuu 12 (17, 11), Vrk 7 (0, 2), Vjä 0 (1, 0), Ves 1 (2, 2), Vie 4 (2, 1). Poikuehavaintoja yksi: 24.7. Kaa Pahka lentopoikue 3 p.

Närhi *Garrulus glandarius*

Syyskuulta vallan mahtavaa liikettä – Suurimmat summat: 30.9. Sii Siltasalmi 333 S 68a, suurin parvi a 16 (Suurin ryntäys 8.30–10.30, jolloin 253 m); 30.9. Kuo Hiekanlahti 120 SE, 32a; 23.9. Rau Kiesimä kanavalaituri 53 NW–W; 29.9. Kuo Neulamäki näkötorni 30 SE Suurin määrä samalla paikallisena 8.5. Iis Iso-Lappi / Luonto-Savon kosteikko 13 p.

Kuukkeli *Perisoreus infaustus*

Havaintoja 75–80 yksilöstä. Osa havainnosta on todennäköisesti samoista yksilöistä, vaikka tässä päällekkäisiä havaintoja on yritetty karsia pois. Tuusniemeltä havaintoja on erityisen paljon ja siellä suoritettiin myös vuonna 2010 SLL:n kuukkelikartoitus, jonka nimiin on kirjattu 10 yksilöä. (v 2009 havaintoja yht 36–38 yksilöstä, v 2008: 15). Tähän on koottu kaikki havainnot kunnittain. **Iis** (3): 5.7. Joutensuo 3 p; **Kaa** (6): 3.11. Paljakka 2 p, 12.9. Rasimäki 3 p, 1.10. Mönkkönen 1 p; **Kuo** (2): 12.10. Koistinsaaret 2 p; **Lap** (1): 1.6. Vjä Älänteen Natura-alue 1 p; **Lep** (6): 5.9. ja 17.10.

Orinoron rotko 3 p, 21.9. Näätäntämaa 1 p, 30.10. Kurjala 2 p; **Rva** (11): 26.2. Ter-
vamäki 1 p, 26.9. Silvikkajärvi 2 p, 8.10.
Peuralampi 2 p, 26.10. Hiirikylä 1 p, 2.12.
Kankaisentie 3 p, 24.10. Syrjä-Keyritty
3 p; **Suo** (6): 9.10. Kutunjärvi 1 p, 2.12.
Jalkala 5 p; **Tuu** (35–40): 24.10.–18.12.
Enonsalontie 5–7 p, 25.10 ja 30.10. Kaat-
ramäki 5 p, 1.9 ja 20.10. Kosula 4 p, 25.10
ja 30.10. Laukansalo 4 p, 21.10. Levälahti
1–3 p, 25.10. Palokki 2 p, 12.2. Pekurisen-
mäki 2 p, 31.1. ja 3.11. Petromäentie 3 p,
24.1. ja 24.10 sekä 20.11. Pieni Vihtalahti 4
p, 7.3. Ruskila 1 p, 1.1. ja 25.10. sekä 3.11.
Vaakasensalo 2–3 p, 30.10. Vasarasalo 2
p; **Ves** (1): 24.10. Oinaskylä 1 p; **Vie** (3):
24.10. Lehtomäki 3 p.

Harakka *Pica pica*

Suurimmat ilmoitetut yksilömäärät: 18.12.
Iis jätekeskus 400 p (vuonna 2009: 50 p),
4.12. Tuu Ohtaanniemi 55 p.

Pähkinähakki *Nucifraga caryocatactes*
Hakkeja lenteli paikallisena ja kierteli eri
paikoilla ympäri vuoden. Eniten havaintoja
ilmoitettiin syyskuulta 24 yksilöstä (vuon-
na 2009: 23 havaintoilmoitusta) ja elokuul-
ta n 30 yksilöstä (vuonna 2009: 14).
Suurimpia määriä: 18.8. Kuo Vuorikatu 5
p, 17.8. Kuo Maljalahti 4 p.

Naakka *Corvus monedula*

Suurimmat määrät: 17.1. Vrk Taulumäki 800
p, 4.12. Iis Jätekeskus 600 p, 1.1. Kuo Hei-
nälamminrinne 300 p. Muuttavaksi ilmoi-
tettuja mm: 28.9. Rau Kiesimä kanavalai-
turi 95 m (4a), 5.9. Kuo Riistavesi Keskim-
mäinen 49 S, 10.4. Kei Vuonamo 35 SE.

Mustavaris *Corvus frugilegus*

Kevään ensimmäiset: 20.3. ja 23.3. Kuo
Heinälamminrinne 2 p, 26.3. Vrk Hurus-
lahti 3 p/kiert
Maaliskuun summa 17 yksilöä (v 2009: 8,
v 2008: 13). Huhtikuun summa 27 (21, 15)
Mainittakoon: 26.3. Kuo Väinölänniemi 4

Cityharakka. TERO PELKONEN

p, 18.4. Sii Toivalan notko 7 p. Toukokuul-
ta kaksi havaintoa. Kesältä ja syksyltä ei
yhtään havaintoa.

Varis *Corvus corone cornix*

Suurin parvi: 28.8. Iis jätekeskus 400 p (v
2009: 29.11. 1000 p).

Muuttohavaintoja: 11.10. Rau Kiesimä
kanavalaituri 209 m (12a W–SW), 16.10.
Rau Kiesimä kanavalaituri 111 m (10a
SW–WSW), 16.10. Sii Vehkamäki 45 SW.

Korppi *Corvus corax*

Suurimmat keräntymät: 18.12. Iis kaa-
topaikka 40 p, 19.6. Ter Utrianlahti 35 p,
31.1. Kuo Kurkimäki 22 p, 20.11. Kaa Nii-
nivaara 21 kiert. Muutto- tms.lentoon viit-
taavaa: 5.11. Rau Kiesimä kanavalaituri 41
N, 12.10. Kuo Neulamäki näkötorni 18 m,
27.9. Kuo Puutossalmi 14 SE (1a).

Kottarainen *Sturnus vulgaris*

Kevään ensimmäiset: 27.3. Iis kaatopaikka
1 p, 27.3. Kuo Heinälamminrinne 1 p.
Syksyn suurimmat parvet: 3.10. Iis Män-
tylä n 300 p, 29.9. Iis Kotaniemi 200 p,
20.8. Maa Käärmelahti 135 p. Marras–jou-
lukuulta: 7.11. Kuo Heinälamminrinne 1 p,
15.–16.1. Rau Tyyrinvirta Savon-Taimen 1
p, 16.11. Kuo keskusta 2 p, 4.12. Kuo Hei-
nälamminrinne 1 p.

Varpunen *Passer domesticus*

Suurimpia keräntymiä: 30.8. Kuo Linnan-
pelto 40 p, 3.4. Suo Kutunkylä n 30 p.

Pikkuvarpunen *Passer montanus*

Lajin runsastuminen on herättänyt huomo-
ta, oikealla kaavio pikkuvarpusten määristä
vuosina 2006–2010 Luvuista on karsittu
pois todennäköisesti samat yksilöt.

Peippo *Fringilla coelebs*

Peippoja jäi viime vuosien tapaan talvehti-
maan: Tammi–helmikuussa yhteensä 6 yk-
silöä (vuonna 2009: 21, vuonna 2008: 28;
vuonna 2007: 54). Talvehtimisesta johtuen
on vaikea tulkita, mitkä ovat muuttuvia;
kevään ensimmäiset: 31.3. Jua Soidinmäki
ja Nil Palonurmi.

Mittavimmat kevät-
muutot ja keränty-
mät: 11.4. Sii Kes-
kimmäinen 350 m,
N–NE–E– SE, 14.4.
Rva Keyritynjoki 300
p, 28.4. Lap Varpais-
järvi Siikakoski n 300
p; 6.5. Son Sukeva
400 p.

Suurimmat syyssum-
mat: 2.9. Maa Vesajo-

ki 1500 p (p+m+kiert), 3.9. Rau Mäenlah-
dentie kanavantien rist. 6000 p (1a), 23.9.
Rau Kiesimä kanavanlaituri 1000 E (n.1000
m, sis. peippolinnut).

Marras–joulukuulta havaintoja 45 yksilöstä.

Järripeippo *Fringilla montifringilla*

Talveksi (tammi–helmikuu) oli jäänyt:
18.1. Lap Alapitkä, 27. ja 28.2. Kuo Jul-
kula 1 n. Kevään ensimmäiset: 2.4. Kuo
Riistavesi ja Rau Kerkonkoski 1 p.
Suurimmat yksilömäärät keväällä: 27.4.
Vie Malilantie 800, 2.5. Son Sukeva 500.
Suurimmat yksilömäärät syksyllä: 3.9. ja
4.9. Rau Mäenlahdentie kanavantien rist
1000–1200 (1a), 19.9. Maa Haatala 400 p.
Syksyn viimeinen: 9.11. Suo Rantakatu 1
n p. Talvihavainto: 28.11.–5.12. Suo Petä-
jäkatu 1 n p.

Viherpeippo *Carduelis chloris*

Viherpeippoihin levisi tauti vasta 2011.
Niinpä suurimmat kirjatut summat ovat
isompia kuin vuonna 2009: 18.12. Iis kaa-
topaikka 350 p, 29.8. Maa Lapinjärvet n 300
p (1a), 28.8. Jua Petäinen 150 p, 14.9. Rau
Kerkonkoski 150 p, 2.10. Iis Nieminen 150.

Tikli *Carduelis carduelis*

Havaintoja läpi vuoden. Yksilömäärät
kunnittain sekä suurimpia paikkakohtaisia
summia (suluissa määrät v 2009 ja v 2008):
Iis 2 (1,9); Keitele 0 (0,2); Kuo nn 196 (nn
192, nn 347); 14.9. Kuo Silmäsuo 68 p,
9.4. Kuo Sammalniemi 21 p; Lap 0 (0,1);
Lep 0 (1,2); Maa 0 (0,3); Nil 1 (0,0); Rau 0
(2,0); Sii 4 (0,13); Son 0 (4,1); Suo 1 (2,1);
Ter 1 (0,9); Tuu 2 (0,0); Vrk 44 (9,9); 3.11.
Vrk Lehtoniemi 10 p, 22.11. Vrk Tyyskä 11
p; Vjä 0 (0,1); Ves 0 (1,0); Vie 0 (3,0).

Vihervarpunen *Carduelis spinus*

Rautalammitta mittavimmat vaellus-/
muutomäärät: 29.7. Rau Kiesimän kanava
2439 NW 162a, 23.9. Rau Kiesimän kana-
va 2061 m. Muuallakin syyskuussa kovaa
liikettä: 24.9. Maa Vesajoki 1400 m, 5.9.
Kuo Karttula Kuivaniemi 430 SE, 25.9. Sii
Siltasalmi 350 S. Syyskuun muuttosumma
yli 6100 ja lokakuun 328.

Hemppo *Carduelis cannabina*

Kevään ensimmäiset: 3.4. Kuo Puutos-
salmi 1 k, 3.4. Kuo Silmäsuo 2 m ä, Kuo
Heinälamminrinne 1 p. Huhtikuulta ha-
vaintoja on 9 paikalta (12 yksilöä, 2009:
9) ja touko–kesäkuulta 3 paikalta (7, 7).
Heinäkuulta ei yhtään havaintoa. Elokuulta
havaintoja kahdelta paikalta: 15.8. Sii Ah-
mon pellot 5 p (1a), 20.–28.8. Sii Hamula
3 p. Syyskuulta havaintoja neljältä paikalta
ja lokakuulta kahdelta, joista vuoden vii-
meisin: 5.10. Kuo Silmäsuo 1 k p.

Urpiainen *Carduelis flammea*

Havaintojen kuukausisummia suoraan Tiirasta: (suluissa v 2009 ja 2008): tammikuu 1669 (3448, 1103); maaliskuu 184 (562, 1213); huhtikuu 5075 (2885, 450); toukokuu 33 (0,6); kesäkuulta ei havaintoja, heinäkuulta 2 ja elokuulta 1; syyskuu 470 (43,49); lokakuu 2738 (1720,1215); marraskuu 1376 (1202, 869); joulukuu 737 (829, 657).

Tundraurpiainen *Carduelis homemanni*

Keväthalven havainnosta on tähän laskettu kuukausisummat niin, että päällekkäishavainnot on pyritty karsimaan (suluissa vuosi 2009): tammikuu 7 (18), helmikuu 0 (11), maaliskuu 0 (6), huhtikuu 8 (23), toukokuu 2 (0). Kesältä ei yhtään havaintoa. Lokakuu 1 (0), marraskuu 13 (1):7.11. Sii Pöljä 3 p, 3.11. Vrk Lehtoniemi 3 p, joulukuu 17 (3).

Kirjosiipikäpylintu *Loxia leucoptera*

Kaikki havainnot: 29.7. Kuo Kelloniemi

1 ä, 12.8. Kuo Kelloniemi 1 ä NW, 21.8. Vrk Kangaslampi Kurenlahti 1 k p, 21.8. Sii Hamula 1 k p, 21.8. Sii Hamula 1 k p, 29.8. Sii Vehkamäki 2 k p, 8.10. Kuo Silmäsu 11 W (1a), 13.10. Iis Kangaslampi 1 k, 30.10. Kuo Haminalahti 3 SW ä, 13.11. Iis Marjapolku 1 k, 14.11. Kuo Sammalniemi 1 Ä.

Pikkukäpylintu *Loxia curvirostra*

Taulukossa yksilösummat kuukausittain neljältä vuodelta. Suurimmat havaintokohtaiset määrät: 24.10. Rau Kiesimänkanava 70 m, 27.6. Kuo Ahkiole 67 W (6a), 29.7. Rau Kiesimänkanava 56 NW (17a), 23.10. Rau Kiesimänkanava 47 m, 23.6. Lep Nikkilänmäki 40 kiert.

Isokäpylintu *Loxia pytyopsittacus*

Havaintoja yhteensä 131 yksilöstä (vuonna 2007: 30 yks; v 2008: 11 yksilöä; v 2009 35 yks). Suurimpia havaintosummia: 9.4. Suo Metsäntutkimuslaitos 20 Än p nous, 6.6. Kuo Kelloniemi 10 kiert, 21.4. Sii Vehkamäki 7 p nous m (1a), 1.5. Suo Kolmisoppi 7 Än kiert

Käpylintulaji/ *Loxia*

Yksilösummat kuukausittain (suluissa vuoden 2009 ja 2008 vastaava luku); tammikuu 0 (0,0); helmikuu 15 (0,0); maaliskuu 5 (1,4); huhtikuu 51 (159,2); toukokuu 113 (90,28); kesäkuu 159 (207,132); heinäkuu 2 (21,45); elokuu 12 (28,16); syyskuu 12 (71,21); lokakuu 138 (142,17); marraskuu 52 (1,8); joulukuu 31 (5,0). Suurimmat havaintokohtaiset määrät: 1.6. Rva Holinrotko 80 m, 26.6. Sii Raasio 52 W (4a), 9.10. Son Sukeva 30 m ja 11.10. Sii Vehkamäki 28 m.

Punavarvunen *Carpodacus erythrinus*

Kevään ensimmäiset: 11.5. Ter Korosmäki 1 k p, 11.5. Vrk Lehtoniemi 1 k p, 11.5. Kuo Kurkiharju 1 k Ä. Syksyn viimeinen: 31.8. Kuo Silmäsu 1 S.

Taviokuurna *Pinicola enucleator*

Havaintoja tammikuulta 144 yksilöstä 9 paikalta (talvella 2009 tammikuun summa 11 yksilöä): Suurimmat määrät 24.1. Kaa Kortteinen 48 p (1a) ja 9.1. Vrk Käpykangas 24 p. Helmikuun summa 40 (27.2. Kuo Puijo 29 p). Maaliskuulta yksi havainto: 1.3. Kuo Pihlajanharju 12 Än p. Seuraava havainto elokuulta: 24.8. Jua Rajapuro 6 kiert. Lokakuun summa 41 yks (31.10. Kaa Kortteinen a25 E). Marraskuun summa 160, josta suurimmat havaintomäärät: 21.11. Tuu Pieni Vihtalahti 37 kiert, 13.11. Sii Toivala 13 p (1a). Joulukuun summa 82, josta suurimpia: 6.12. Tuu Kojanlahti 32 p, 21.12. Nil Palonurmi 11.

Punatulkku *Pyrrhula pyrrhula*

Pihabongaus-tapahtuman myötä havaintoja tulee eniten tammikuussa: tammikuu 182 ilmoitusta, helmikuu 21, maaliskuu 3, huhtikuu 20, toukokuu 9, kesäkuu 4, heinäkuu 2, elokuu 4, syyskuu 13, lokakuu 22, marraskuu 7, joulukuu 16. Suurimmat havaintokohtaiset yksilömäärät: 30.1. Rau Pakarinsalo 32, 31.1. Lap Lahdenperä 32, Kuo Neulamäki Pilppa 28. Vain yksi pesimishavainto: 26.8. Nil Palonurmi Emot + 2 poikasta, poikanen kerjasi.

Nokkavarvunen *Coccothraustes*

coccothraustes

Kaikki havainnot: 19.4. Vrk Lehtoniemi 1 k p, 22.6. Kuo Vuorikatu 1 ä p, 26.7. Lep Nikkilänmäki maastopkue 5 p, 27.7. Kuo Jynkkä 2, 20.9. Sii kirkonkylä 1 NW, 25.9. Kaa Kortteinen 1 p, 16.10. Sii Siltasalmi 1 NNW, 26.10. Kuo Savisaari 2 NNW, 21.11. Kuo Linnanpelto 1 p, 12.12. Kuo Linnanpelto 2 p.

Lapinsirkku *Calcarius lapponicus*

Kevään ensimmäinen: 10.4. Sii Jälä 1 k p. Suurimpia kevätparvia: 2.5. ja 10.5. Nil Nilakka 45 ja 60 p, 3.5. ja 5.5. Iis Itikan pellot 30 p ja 30 p. Yksi havainto elokuulta: 31.8. Kuo Silmäsu 3 p. Syyskuulta 12 havaintoilmoitusta (vuodelta 2009 vain yksi). Näistä mainittakoon: 4.9. Nil Palonurmi 38 p (3a). Syksyn viimeinen: 27.9. Kuo Siikanieniemi 1 ä p.

Pulmunen *Plectrophenax nivalis*

Kevään ensimmäiset: 13.3. Kuo Jynkkä 1 ä m, 20.3. Iis Itikan pellot 2 p. Suurimmat kevätsummat: 5.4. Rau Rastunsuo a335, 31.3. Iis Runni 180 p, 4.4. Maa Pohjois-Haatala 150 p.

Lokakuun summa 17 yksilöä (vuonna 2009: 104) lähinnä yksittäisiä lintuja. Marraskuulta kuusi havaintoa yksittäisistä linnuista.

Keltasirkku *Emberiza citrinella*

Suurimmat kerääntymät: 21.11. Iis Soijinmäki 450, 4.12. Iis Huotari 350 p, 21.11. Vie Honkajärvi 300 p.

Peltosirkku *Emberiza hortulana*

Kevään ensimmäinen: 10.5. Sii Keskimmäinen 1 Ä.

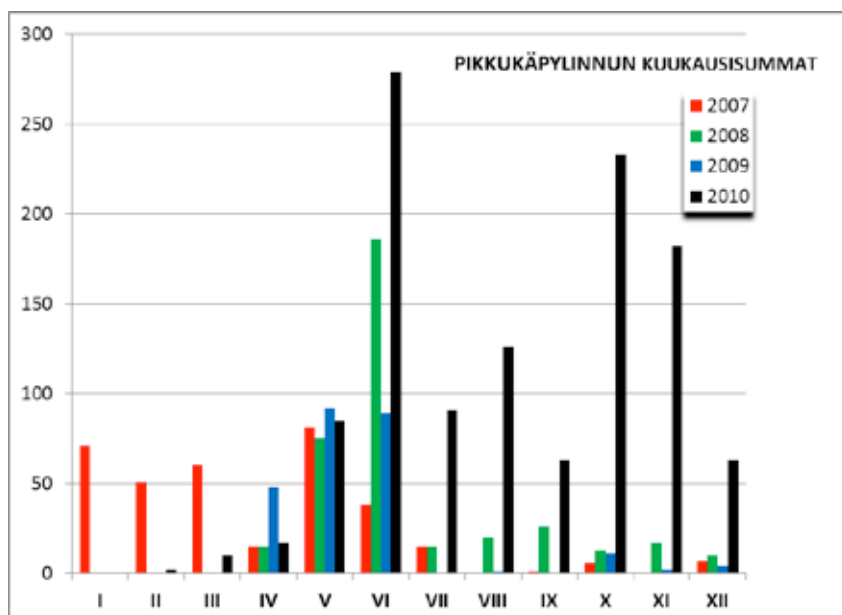
Kesähavaintoja on eniten edellisvuosien tapaan Maaningan–Siilinjärven Keskimmäisen seudulta maks 3 Ä. Koska kyseessä on vaarantuvaksi luokiteltu laji, on tähän syytä kirjata kaikki muutkin havainnot: 2.6. Lap Taipale 1 Ä, 17.5. Lap Varpaisjärvi 1 Ä. (Kesällä 2009 ilmoitettiin havaintoja Keiteleeltä ja Kiuruvedeltä). Syksyn viimeinen havainto: 4.9. Sii Vehkamäki 1 WNW ä.

Pohjansirkku *Emberiza rustica*

Havaintoja huomattavasti enemmän kuin vuonna 2009. Kevään ensimmäiset: Kuo Itkonniemi 1 p, 8.5. Kei Hetejärvi 1 n ja 1 k p. Kesäkuulta 3 havaintoa, heinäkuulta 2, elokuulta 9 (29.8. Sii Apaja-Kumpunen 4 p) ja syyskuulta 5 havaintoilmoitusta (7.9. Nil Palonurmi 4). Syksyn viimeinen: 18.9. Maa Haatala 1 p ä.

Pajusirkku *Emberiza schoeniclus*

Kevään ensimmäinen: 1.4. Lap Varpaisjärvi Sopenjärvi 1 m. Kevään suurimmat määrät: 20.4. Suo Rajalanniemi 18 p, 11.4. Maa Haatala 11 k p. Syksyn suurimpia summia: 18.9. Maa Haatala 150 p (!), 21.9. Rau Kiesimänkanava 22 m, 11.9.–12.9. Sii Raasio 20 reng. Syksyn viimeiset: 18.10. Sii Siltasalmi 3 p.

HARVINAISUUDET 2010

Eelis Rissanen, Mikael Rytönen, Marko Kelo, Pertti Renvall, Juha Väättäin

Vuosi oli harvinaisuuksien osalta hiukan tavanomaista vaatimattomampi, vaikkakin siihen sisältyi peräti kaksi uutta lajia Pohjois-Savolle ja lisäksi muutamia mielenkiintoisia pesimälajeja. Talvi vietettiin hiljaiselossa ja rarivuosi alkoi huhtikuussa Iisalmessa tavatulla mustapäätaskulla. Muita huhtikuun erikoisuuksia olivat mustaleppälinnut ja kuun loppupuolella havaittu arosuohaukka.

Toukokuussa sitten oikein repesi ja meno oli varsin hulvatonta. Sarja alkoi amerikantavilla ja sitä seurasi punapäänarsku ja niittysuohaukka. Loppukuussa saatiin pikkutiira uudeksi lajiksi alueellemme. Muita loppukuun rareja olivat rastaskertunen, pikkuhuitti, mustatiira ja punajalkahaukka sekä toinen amerikantavi.

Kesäkuussa Kuikan väen yllätti mustapääsirkku, joka oli luonnollisesti uusi laji alueellemme. Muita kesäajan noteerauksia olivat töyhtökiuru ja useat mustapyrstö-

kuirit. Lisäksi ilahduttivat perinnöillään sinipyrstö, kangaskiuru ja harmaasorsa. Syksyltä oikeastaan kannattaa mainita viitatieisten ennätysmäinen esiintyminen sekä runsaampana esiintynyt räyskä. Kihuja havaittiin vähän mutta harvinaisemmat uunilintulajit puuttuivat kokonaan.

Katsaukseen on valittu lajit, joiden vuosittaiset määrät ovat maksimissaan suuruusluokkaa noin 20 yksilöä. Kaikki katsauksessa julkaistavat lajit ovat Tiira-havaintojärjestelmän havaintoja ja julkaisukelpoisuuden on tarkistanut Kuikan alueharvinaisuuskomitea (AHK) tai valtakunnallinen rareteettikomitea (RK).

Lajinimen jälkeen on harvinaisuuskomiteoiden käsittelemien lajien kohdalla merkintä *. Tieteellisen nimen jälkeen on suluissa luku, joka kertoo vuoden 2010 yksilömäärän. Vuoden 2012 alusta tapahtui taksonominen muutos mustapäätaskun osalta. Aiemmin läntisen rodun linnut ovat nyt mustapäätaskuja ja itäisen rodun linnut sepeltaskuja. Tämä nyt otettu käyttöön katsauksessa ja muutos on tehty kaikkiin Pohjois-Savon vanhoihin havaintoihin.

Punapäänarsku uiskenteli Mustin altaalla 8.-10.5. ILKKA MARKKANEN

Pikkujoutsen* *C. columbianus* (12)

Yksilömäärältään verrattain tavanomainen esiintyminen viime vuosiin verrattuna. Joulukuun alun lintu oli Pohjois-Savon toinen talviaikainen yksilö, edellinen havaittiin talvella 1993/94. 17.4.–2.5. Maa Keskimäinen 1 +2kv p (Jaakko Kettunen, Ilkka Markkanen, Jorma Tuomainen ym.), 30.4.–7.5. Tuu Koivulahti 1 ad p (Seppo Neuvonen, Juhani Rissanen ym.), 8.5. Rau Heintaival 1 subad p (Hannu Kärkkäinen), 27.9. Kuo Siikaniemi a8 ad SW (Niklas Åberg) ja 3.–5.12. Rau Tyyrinvirta 1 ad p (Hannu Kärkkäinen ym.).

Lyhytnokkahanhi*

Anser brachyrhynchus (2)

Viime vuosiin verrattuna hiukan niukemmin havaintoja: 16.–19.4. Maa Vesajoki 1 p (Raimo Hämäläinen, Marja Luoma ym.) ja 25.4. Sii Musti 1 E (Markku Ukkonen).

Harmaasorsa* *Anas strepera* (12)

Havaittujen yksilöiden määrä on hiukan normaalia suurempi pesinnän johdosta. Aikuisten lintujen määrä on hiukan viime vuosia vähäisempi: 19.4. Jua, Vuotjärvi 1 kn p (Pertti Hartikainen, Juha Väättäin), 26.–29.4. Nil Palonurmi 1 k p (Pertti Hartikainen, Juha Väättäin, Leevi Hartikainen), 26.–30.5. Sii Musti 1 kn p (Aimo Hartikainen, Raimo Hämäläinen, Matti Pirskanen, Juha Väättäin ym.), 12.–18.7. Sii Musti 1 n ad + 8 pull p (Pertti Renvall,

**Suomalaista, turvallista
LINNUNRUOKAA!**

TALVILINTU

**PÄHKINÄ-
TANKO**

Talvilintu Pähkinätanko on

- Verkoton, helppo ripustaa ripustuslenkin ansiosta
- Ravitseva - runsaasti maapähkinää, kasvis- ja eläinrasvoja
- Kasvisrasvan ansiosta säilyy pehmeämpänä kuin pelkkää eläinrasvaa sisältävä linnunruoka kovissa pakkasissa

Lemmikin roskaamattomat linnunruuat löydät marketeista kautta maan!

Eläinruokatehdas
Lemmikki Oy

Jäniksenpolku 33, KUOPIO
Puh. (017) 369 8400
www.elainruoka.com

Riitta Renvall) ja 26.8. Sii Raasio 2 1-kv p (Pertti Renvall).

Amerikantavi* *Anas carolinensis* (2)
Peräti kolme havaintoa mahdollisesti kahdesta eri yksilöstä. Raasion havainnot on tulkittu samaksi yksilöksi. Maanigan lintu on tulkittu eri yksilöksi. Havainnot ovat Pohjois-Savon toinen ja kolmas yksilö. Laji liitettiin Pohjois-Savon lajilistaan vuonna 2009. 2.5. Maa Lapinranta 1 k p (Pertti Renvall, Riitta Renvall ym.), 26.5. Sii Raasio 1 k p (Pertti Renvall, Kalevi Asikainen, Eetu Kelo, Marko Kelo ym.) ja 22.6.–3.7. Sii Raasio 1 k p (Pertti Renvall, Ariel Ahlblad, Christer Ahlblad).

Punapäänarsku* *Netta rufinus* (1)
Pohjois-Savon 2. havainto lajista, ensimmäinen on vuodelta 1988. 8.–10.5. Sii Musti 1 n p (Ari Virnes, Suoma Virnes ym.).

Viiriäinen *Coturnix coturnix* (2)
Normaali esiintyminen: 4.–9.6. Kaa Niinivaara 1 Ä (Visa Räsänen, Seppo Räsänen, Pertti Räsänen, Eini Räsänen) ja 12.7. Kuo Vehmersalmi 1 Ä (Jouko Sipari).

Pikku-uikku *Tachybaptys ruficollis* (3)
Kolme yksilöä tavanomaiseen aikaan. Varkauden lintu ilahdutti ollen paikalla läpi talven aina seuraavan vuoden huhtikuulle saakka. 7.10. Sii Raasio 1 p (Aimo Hartikainen, Niklas Åberg), 19.11.2010–11.4.2011 Vrk Tyyskä (Hannu Räsänen ym.) ja 28.11.–5.12. Suo Purolan silta 1 1-kv p (Paula Manninen ym.).

Haarahaikka* *Milvus migrans* (2)
Tavanomainen määrä: 13.6. Maa Keskimäinen 1 SW (Aimo Hartikainen, Niklas Åberg) ja 20.8. Maa Keskimäinen 1 SE (Pertti Renvall).

Arosuohaikka* *Circus macrourus* (1)
Valtakunnalliset määrät ovat olleet nousussa. Pohjois-Savossa havaitaan käytännössä vuosittain muutamia. Nyt vain yksi havainto: 28.4. Nil Palonurmi 1 k kiert (Pertti Hartikainen).

Niittysuohaikka* *C.pygargus* (1)
Laji on ollut selvästi arosuohaikkaa harvinaisempi. Valtakunnallisesti myös niittysuohaikkamäärät ovat viime vuosina lisääntyneet. Tämä on vasta Pohjois-Savon 6. havainto. Edellinen on vuodelta 2004. 13.5. Maa Keskimäinen 1 +1kv n-puk NW (Aimo Hartikainen, Jaakko Kettunen).

Viitatieinen Siilinjärven Aappolassa. ILKKA MARKKANEN

Punajalkahaikka* *Falco vespertinus* (1)
Viime vuosien perusteella hyvin normaali esiintyminen: 27.5. 1 2kv n p, N Rva Rannankylä (Roni Väisänen).

Muuttohaikka *F. peregrinus* (10)
Hiukan totuttua niukempi määrä, varsinkin kevään osalta: 18.4. Maa Keskimäinen 1 ad p (Eelis Rissanen, Timo Filipoff), 22.5. Kaa Maarianvaara 1 kiert (Seppo Räsänen), 26.–27.5. Sii Musti 1 ad p (Ilkka Markkanen, Niklas Åberg, Juha Väättäinen, Matti Pirskanen ym.), 2.9. Maa Vesajoki 1 ad p (Asta Lähdesmäki), 4.–5.9. Sii Raasio 1 ad p (Markku Ukkonen ym.), 20.9. Rau Kiesimän kanava 1 1kv SW (Kauko Sikström), 20.9. Sii Musti 1 p (Aimo Hartikainen, Marko Kelo), 23.9. Rau Kiesimän kanava 1 1kv W (Kauko Sikström), 27.9. Sii Ahmon pellot 1 ad SW (Markku Ukkonen) ja 27.9. Sii Vehkamäki 1 1kv S (Pertti Renvall).

Pikkuhuitti *Porzana parva* (1)
Pohjois-Savon 9. havainto. Edellinen on vuodelta 2002. Lajin esiintyminen oli myös valtakunnallisesti normaalia parempi. 19.–25.5. Maa Patalahti 1 k Ä (Jaakko Kettunen, Ilkka Markkanen, Matti Pirskanen ym.).

Keräkurmitsa *Charadrius morinellus* (1)
Vuosittaista vaihtelua on ollut paljon esiintymisen suhteen. Vuoden ainoa yksilö havaittiin hiukan normaalia aikaisemmin

kapustarintaparven mukana: 9.5. Suo Pappilampelto 1 p (Paula Manninen, Pekka Savolainen, Ari Tossavainen).

Heinäkurppa *Gallinago media* (2)
Tavanomainen määrä havaintoja, mutta ajankohdat olivat poikkeuksellisia. Elokui-nen lintu oli myös Raasion ensihavainto lajista ja samalla se myös saatiin rengastettua. 16.6. Maa Suuri Ruokovesi, Joutenlahti 1 p (Markku Ukkonen) ja 4.8. Sii Raasio 1 1kv p (Markku Ukkonen).

Mustapyrstökuiri *Limosa limosa* (n12)
Havaittujen lintujen määrä oli hiukan normaalia suurempi. Samalla todettiin myös mielenkiintoinen pääosin nuorten lintujen esiintyminen Raasiossa heinäkuussa ja myös osin elokuun alussa. Tämä lienee ollut normaalia nuorten lintujen muutto-liikehdintää. Koko vuoden yksilömäärän tulkinta on hankalaa johtuen heinäkuun esiintymisestä. 1.–2.5. Maa Lapinranta 1 k p (Jarmo Ukkonen, Marja Maijala ym.), 4.5. Sii Toivalannotko 1 p (Ilkka Markkanen, Eija Markkanen), 8.5. Kei Hetejärvi, Saunaniemi 1 p jatkoi N (Aimo Hartikainen, Mikael Rytönen, Niklas Åberg, Ari-Salomon Väänänen), 13.5. Sii Musti 1 p (Aimo Hartikainen), 15.5. Sii Musti 2 p (Jaakko Kettunen), 15.–18.5. Nil Palonurmi 1 p (Pertti Hartikainen, Asta, Juha ja Reetta Väättäinen), ajalla 7.–19.7. Sii Raasio vaihtelevasti 1–4 yksilöä/päivä (eniten 18.7. 1 ad 3 1kv p) (Pertti Renvall, Aimo Hartikainen, Mikael Rytönen, Niklas

Åberg ym.) ja viimeinen havainto Raasiosta 6.8. 1 lkv p (Markku Ukkonen).

Lampiviklo* *Tringa stagnatilis* (5)

Esiintyminen oli hiukan normaalia parempi. Raasiassa lintujen havaittiin parittelevan, mutta pesinnästä ei tehty sen tarkempia havaintoja. Raasion ja Mustin linnut on tulkittu samoiksi ja yksilömäärä on tulkittu yhtä aikaa nähdyn neljän linnun perusteella: 6.5. Sii Jälän pellot 1 p (Mikael Rytönen, Niklas Åberg), 24.–27.5. Sii Raasio 1 p (Pertti Renvall ym.), 26.–27.5. Sii Musti 2 p (Ilkka Markkanen, Matti Pirskanen, Juha Väättäinen ym.), 29.5.–3.6. Sii Raasio enimmillään 4 p (Pertti Renvall, Aimo Hartikainen, Jaakko Kettunen, Eelis Rissanen ym.), 31.5.–3.6. Sii Musti 1 p (Mikko Pärssinen, Sanna Mäkeläinen ym.) ja 6.–21.6. Sii Raasio, 1–2 p (Aimo Hartikainen, Mikael Rytönen, Eelis Rissanen ym.).

Rantakurvi* *Xenus cinereus* (2)

Tavanomainen vuosi. Yksilöt on tulkittu erillisiksi: 18.–19.5. Sii Musti 1 p (Harri Hölttä, Matti Pirskanen, Mikko Pärssinen) ja 29.–30.5. Sii Raasio 1 p (Aimo Hartikainen, Jaakko Kettunen, Eelis Rissanen ym.).

Leveäpyrstökihi* *Stercorarius pomarinus* (2)

Muutaman vuoden tauon jälkeen havainto tyypilliseen aikaan syksyllä. 2.11. Kuo Enonniemi 2 juv W (Ilkka Markkanen, Matti Pirskanen).

Merikihi *S. parasiticus* (2)

Elokuun loppu näyttää olevan viime vuosien perusteella tyypillinen vanhojen lintujen muuttoaika: 27.8. Sii Vehkamäki 1 ad SSE + 1 ad SW (Pertti Renvall).

Räyskä* *Sterna caspia* (6)

Havaitaan muutamia vuosittain. Nyt selkeästi parempi vuosi peräti kuudella yksilöllä: 28.7. Sii Kasurila Pieni-Siili 1 ad p (Markku Ukkonen), 2.8. Sii Raasio 1 ad p (Mikael Rytönen, Klaus Salo, Markku Ukkonen), 27.8. Sii Vehkamäki 2 ad S + 1 fl S (Pertti Renvall) ja 5.9. Kuo Karttula Virmaanpää 1 kiert (Ari Tossavainen ym.).

Pikkutiira *Sterna albifrons* (1)

Lajia havaitaan käytännössä Suomessa vain rannikkoalueella ja säännöllinen esiintymisalue on Perämerellä. Pikkutiirat harhautuvat harvoin sisämaahan. Katsausvuonna oli toukokuun lopussa tavanomaisista parempi esiintyminen ja muutamia yksilöitä havaittiin myös sisämaassa. Tämän

esiintymisen tuloksena saatiin myös Pohjois-Savon ensimmäinen havainto lajista. Laji oli oikeastaan odotettu lisä alueemme lajilistaan. 27.5. Maa Kinnulanlahti Valkeinen 1 p (Veli-Matti Väänänen).

Mustatiira* *Chlidonias niger* (1)

Harvinainen vierailija, jota tavataan aina muutaman vuoden välein Pohjois-Savossa. Edellisen kerran nähtiin vuonna 2007. Lintu liikkui pikkulokkiparven mukana. 25.5. Sii Raasio 1 jp p (Mikko Pärssinen ym.).

Turkinkyyhky* *Streptopelia decaocto* (1)

Normivuosi, yksilö vieraili ruokintapaikan läheisyydessä ja havaittiin myös ääntelevän: 27.–28.4. Sii Vuorela 1 p (Ulla Keski-Karhu, Mikko Keski-Karhu).

Kehräjä *Caprimulgus europaeus* (1)

Laji on vähentynyt radikaalisti Pohjois-Savossa. Vielä 2000-luvun alussa havaittiin vuosittain. Viime vuosina ovat olleet aivan kadoksissa. Nyt pitkästä aikaa yksi havainto, edellinen noteeraus on vuodelta 2005. 16.–24.6. Kuo Kelloniemi Kellomäki 1 Ä (Niklas Åberg, Erkki Björk, Asta Lähdesmäki, Ilkka Markkanen ym.).

Harjalintu *Upupa epops* (1)

Normaali esiintyminen: 8.–12.10. Rva Kangaslahti 1 p (Jari ja Pirjo Parviainen, Pertti Hartikainen, Juha Väättäinen).

Töyhtökiuru* *Galerida cristata* (1)

Pohjois-Savon 5. havainto. Lintu löytyi yleisön ilmoituksen perusteella. Se ruokaili pelottoman oloisena rannan kävelyteillä ja puistoalueella. Lintu tulkittiin koiraaksi esittämänsä puolilaulun perusteella. 19.–21.6. Vrk Hertunranta 1 k + 1kv p (Hannu Räsänen ym.).

Kangaskiuru *Lullula arborea* (n15)

Kangaskiurujen määrät ovat ilahduttavasti nousseet viime vuosina. Suonenjoella havaittiin lintuja useammassakin paikassa ja yksilömäärän arvio on sieltä hyvin karkeaa suuruusluokkaa. Lintuja havaittiin ajalla 9.4.–1.10 ja siellä todettiin ainakin yksi pesintä. Ensimmäiset nähtiin 9.4. 2 p (Olli Korhonen, Hannu Kärkkäinen). Enimmillään nähtiin 21.8. Suo Metla, Juntintie 4 p (3 lkv) (Hannu Kärkkäinen), 4.9. Suo Metla, Juntintie 6 p (Olli Korhonen) ja 22.9. Suo Metla, Juntintie 10 p (2a) (Hannu Kärkkäinen). Viimeiset 29.9.–1.10. Suo Metla, Juntintie 3 p (Hannu Kärkkäinen, Aimo Hartikainen, Niklas Åberg). Havainnot muualta: 4.4. Sii Vehkamäki 1 W (Pertti Renvall), 6.4. Kuo Riistavesi,

Keskimmäinen 1 m (Raimo Hämäläinen), 17.4. Son Sukeva 1 m (Erkki Björk), 26.4. Sii Vehkamäki 1 lask p (Jaakko Kettunen, Pertti Renvall).

Tunturikiuru *Eremophila alpestris* (1)

Viime vuosiin verrattuna vähän havaintoja, vain yksi nähtiin: 16.10. Sii Siltasalmi 1 SSE (Pertti Renvall).

Sinipyrstö* *Tarsiger cyanurus* (10)

Vuosi oli poikkeuksellisen hyvä ja samalla varmistettiin myös Pohjois-Savon ensimmäinen pesintä. Sonkajärven Jyrkällä nähtiin sinipyrstöjä ajalla 17.6.–9.7. (Veli-Matti Sorvari, Jukka Hintikka, Tuomas Seimola, Taavi Sulander ym.) ja 27.6. koiras, naaras ja kaksi maastopoikasta (Roni Väisänen, Annika Nuotiomäki). Muut havainnot: 9.–11.6. Rva Tiilikka, Haverinlehto 2 k Ä (Roni Väisänen), 12.6. Vie Talaskangas, Pieni Katajamäki 1 2kv k Ä (Veli-Matti Sorvari), 14.–15.6. Rva Pumpulikirko 1 2kv k p (Roni Väisänen, Ilkka Markkanen, Matti Pirskanen), 15.–25.6. Nil–Jua Pisa 1 k Ä (Pertti Hartikainen ym.).

Mustaleppälintu* *Phoenicurus ochruros* (10)

Erittäin hyvä vuosi. Keväisiä ja syksyisiä havaintoja oli normaalia enemmän: 2.4. Ter kalanviljelylaitos 1 2kv n p (Pekka Savolainen), 3.–4.4. Vrk Päivionsaari, Antinpuisto ja Wälinkatu 1 2kv k p (Leo Lindroos), 6.4. Kuo Kumpusaari 2 2kv k p (Niklas Åberg), 13.4. Jua Pisankoski 1 n-puk p (Juha Väättäinen), 21.8.–4.9. Suo Metla, Juntintie 1 lkv p (Olli Korhonen) ja ajalla 26.9.–16.10 Iis kaatopaikka enimmillään 4 p (1 k 3 n-puk) (Petri Matkanen, Heikki Saikkonen, Jukka Österberg, Kai Jäderholm ym.).

Mustapäätasku* *Saxicola rubicola* (1)

Mustapäätaskun valtakunnallinen esiintyminen oli tavanomaista runsaampi. Taksonomisten muutosten jälkeen mustapäätasku siis edustaa aiempaa läntistä rotua. Mustapäätaskuja on nyt Pohjois-Savossa tavattu kolme, sepeltaskuja kahdeksan ja lajiparia sepel/mustapäätasku yksi. Katsausvuoden lintu havaittiin hyvin tyypilliseen aikaan keväällä: 10.4. Iis Luuniemi 1 n p (Tarmo Huttunen ym.).

Sepelrastas* *Turdus torquatus* (6)

Hyvä esiintyminen, kaikki keväältä tyypilliseen aikaan: 22.4. Nil Palonurmi 1 k p (Pertti Hartikainen, Juha Väättäinen, Asta Väättäinen), 29.4. Vrk Lehtoniemi 1 k p (Olli Kauhanen), 2.5. Vie Mäntykangas

1 k p (Markku Haataja, Heidi Haataja, Henna Haataja), 3.–4.5. Suo Jauhoma, Suursuo 1 ad n p (Pekka Savolainen), 4.5. Kiu Niemiskylä 1 p (Iiro Rantonen, Kari Rantonen), 5.5. Kaa Maarianvaara 1 p (Jouko Järveläinen, Seppo Räsänen).

Rastaskerttunen *Acrocephalus arundinaceus* (1)

Pohjois-Savon 14. havainto edellisen ollessa vuodelta 2005: 27.5.–1.6. Maa Patalahti 1 Ä (Veli-Matti Väänänen ym.).

Pikkukultarinta* *Iduna caligata* (1)
Laji havaittiin Pohjois-Savossa jo kolmantena vuonna peräkkäin. Valtakunnallisesti määrät ovat myös lisääntyneet. Havainto on samalla alueemme viides, 6.–9.6. Lep Hepokangas, Savonniementie 1 Ä (Hannu Kärkkäinen, ym.).

Lapintiainen *Parus cinctus* (3)
Kolme havaintoa edustanee melko tavanomaista esiintymistä: 23.9. Rau Kiesimä 1 SE (Kauko Siikström), 10.10. Sii Siltasalmi 1 NNW (Pertti Renvall, Markku Ukkonen) ja 30.10. Kuo Haminalahti, Kasperintie 1 kiert (Ilkka Markkanen).

Viitatieäinen *Parus palustris* (4)
Valtakunnallisesti lajilla oli aivan poikkeuksellinen massaesiintyminen. Vaellus alkoi syyskuussa ja Suomessa havaittiin vähintään 166 yksilöä, kun niitä on normaalivuosi nähty vain yksittäisiä. Tämän esiintymisen tuloksena Pohjois-Savossakin nähtiin peräti neljä yksilöä. Tämä nostaa kerralla alueellamme havaittujen yksilöiden määrän viiteen. Viitatieäisen ensi havainto tehtiin talvella 2000/01. 18.–24.10. Sii Pöljänmylly 1 p (ruokinnalla) (Markku Ukkonen ym.), 21.10. Kuo Silmäsuu 1 kiert (Ilkka Markkanen), 7.–8.11. Sii Pöljä, Luvelahdentie 1 p (ruokinnalla) (Markku Ukkonen ym.) ja 8.12. Nil Palonurmi 1 p (Pertti Hartikainen, Aarne ja Helena Ukkonen).

Mustapääsirkku *Emberiza melanocephala* (1)

Kaakkois-Euroopan pesimälaji, jota Suomessa tavataan yksittäisiä lähes vuosittain. Pohjois-Savon osalta havainto oli lajin ensimmäinen. Viihtyi muutaman päivän talon pihapiirissä käyden ruokinnalla. Tämä eksoottinen laji houkutteli paikalle n. 200 bongaria. 15.–18.6. Vrk Lehtoniemi 1 n ad p (Harri ja Sari Miettinen ym.).

YÖLAULAJAT 2010 JA 2011

Hannu Kärkkäinen

Yölaulajakatsauksissa käsitellään kaulushaikaran, luhtakanan, luhtahuitin, ruisrääkän, satakielen, pensas- ja viitasirkkalinnun sekä ryti-, luhta- ja viitakerttusen havainnot. Harvinaisten yölaulajien, kuten viiriäisen, rastaskerttusen tai viirusirkkalinnun mahdolliset havainnot kuuluvat harvinaisuuskatsauksen piiriin.

Katsausvuonna 2010 päästiin havaintojen yksilömäärillä mitattuna 2000-luvun keskimääräiselle tasolle: 385 yksilöä ja yhdeksän (9) lajia kymmenestä (v. 2009: 241 yks. / 10 lajia). Rytikerttusta ei havaittu nytäkään maakunnassamme.

Edellisvuoteen verrattuna merkittävämpiä havaintomäärien nousuja tehtiin luhtahuitin, satakielen ja viitakerttusen kohdalla. Havaintomateriaalista kannattaa nostaa esille seuraavia asioita: *viitakerttusen ja viitasirkkalinnun varhaisimmat havainnot, ruisrääkän myöhäisin havainto sekä uusi viitakerttusen havaintomääräennätys*.

Katsausvuosi 2011 oli lähes identtinen edellisvuoden 2010 kanssa. Havaintojen yksilömäärillä mitattuna oltiin 2000-luvun keskimääräisellä tasolla: 388 yksilöä, kymmenen (10) lajia [10] ja 19 [21] kunnan alueella (v. 2010 385 yks.; 9 [10] lajia; 23[23] kuntaa). Rytikerttunen havaittiin jälleen maakunnassamme. Edellisvuonna jokaisessa maakunnan kunnassa tehtiin havainto ainakin yhdestä katsauksen lajista, mutta katsausvuonna sekä Sisä-Savon Tervossa että Ylä-Savon Piela-vedellä ei tehty yhtään havaintoa katsaukseen sisältyvistä lajeista. Edellisvuoteen verrattuna merkittävämpiä havaintomäärien nousuja tehtiin pensassirkkalinnun ja ruisrääkän kohdalla. Melko vaisusta havaintomateriaalista voi nostaa esille seuraavia asioita: *viitasirkkalinnun ja luhtakerttusen ensimmäiset havainnot Rautavaaralta, Lapinlahteen liitetyn Varpaisjärven ensimmäinen havainto luhtakanasta sekä Vesannon toinen havainto rytikerttusesta*.

Olen esitellyt aiempien katsausten tapaan kunkin lajin havaintomäärät sekä seutukunnittain että kunnittain ja ne löytyvät erillisestä taulukosta. Kuntamuutoksia edellisvuoteen on kaksi: Karttula liittyi Kuopioon (Kuopio IV) ja Varpaisjärvi Lapinlahteen (Lapinlahti II). Pohjois-Savon kuntien määrä väheni 23 kunnasta 21 kuntaan.

Vuoden 2009 katsauksen taulukossa olen virheellisesti väittänyt Vehmersalmen liittyneen Kuopioon v. 2004, mutta todellisuudessa liitos tapahtui v. 2005 alussa. Päivitetty vuoden 2009 taulukko löytyy yhdistyksen kotisivuilta

Lämmin kiitos kuuluu kaikille havaintojen ilmoittajille sekä Jarmo Yliluomalle, joka lähetti jälleen koosteen taulukkomuodossa tämän katsauksen lajeista.

Lyhentämätön alkuperäisteksti ja taulukot löytyvät kotisivuilta
<http://lintuyhdistyskuikka.net/julkaisut/katsaukset/>.

Tekstistä löytyy lisää tilastotietoa ja vertailuja eri vuosien välillä.

Kaulushaikara *Botaurus stellaris*

Puhaltelijan esiintymistrendi on laskeva jo kolmatta vuotta peräkkäin ja katsausvuonna maakunnassamme puhalteli 52 yksilöä (v. 2009 66 yks.). Heikompa havaintomäärää saa hakea vuodesta 2004, jolloin tavattiin 44 lintua. Huhti- ja toukokuun muuttajahavainnot lisäävät loppusummaa, joten todellinen reviirimäärä maakunnassamme jää tätä pienemmäksi.

Laji saapui keskimääräiseen aikaan perinteiselle paikalle: 10.4. 1 p Rau Tyyrinvirta. Toinen ja kolmas havainto lajista tehtiin jo seuraavana päivänä: 11.4. 1 p Iis Kihlovir-

ta ja 1 p Kuo Ritisenlahti. Lajista tehtiin havaintoja huhtikuussa 16 eri yksilöstä. Syyshavaintoja lajista tehtiin vain kaksi syyshavaintoa: sekä elo- että syyskuussa tehtiin lajista yksi havainto. Myöhäisempi havainto koski ilmeisesti auton alle jäänyttä lintua, joka löytyi kuolleena tieltä: 8.9. 1 p Lap Akkalansaari. Elokuussa laji nähtiin sentään elossa laskeutumassa ruovikkoon: 23.8. Kuo Kuukka.

Haikara havaittiin 17 kunnan alueella ja Kuopio kuittasi edellisvuoden voittajan Maaningan edestä piikkipaikan 7 yksilön voimin. Maaninka ja Lapinlahti jakoivat

toisen sijan vain yhden yksilön heikom-
malla tuloksella (6 yksilöä). Seutukunnista
Kuopio piti jälleen edellisvuosien tapaan
keulapaikkansa 18 yksilön tuloksella (v.
2009 29 yks.) ja myös Ylä-Savon toinen
sija säilyi 15 yksilön voimin (v. 2009 23
yks.). Varkaus ja Koillis-Savo olivat ainoi-
ta seutukuntia, jotka kasvattivat havainto-
määriään lajin osalta.

Luhtakana *Rallus aquaticus*

Edellisvuoden (2009) niukka esiintyminen
sai jatkoa ja lajia tavattiin vain 5 yksilöä 2
kunnan alueella. Maaningan 4 linnun esiin-
tymä samalla paikalla yhtä aikaa ansaitsee
maininnan. Lajia on tavattu katsausvuoden
loppuun mennessä 14 kunnan alueella. La-
jin havainnot keskittyvät esiintymishisto-
rian osalta suurelta osin Maaningalle (39
yksilöä) ja Kuopioon (32 yksilöä). Varkau-
dessa laji on tavattu 10 kertaa.

Luhtakanan saapuminen vaihtelee suuresti
huhtikuun ja kesäkuun välillä. Ensimmäi-
set linnut havaittiin 6.5. 4 Ä Maa Patalah-
ti. Laji havaittiin Varkaudessa 4 päivää
myöhemmin: 10.5. 1 Ä Vrk Ruokojärvi.
Vuoden ankeutta korostaa vielä se, että sen
enempää kesä- kuin syyshavaintoja lajista
ei tehty. Ruokojärven linnusta tehtiin ha-
vaintoja toukokuun lopulle saakka ja vuo-
den viimeinen havainto tehtiin 29.5.

Luhtahuitti *Porzana porzana*

Huittien määrä kolminkertaistui edellis-
vuoden lähes ”totaalikadon” jälkeen: 12
huittailijaa 8 kunnan alueella. 2000-luvulla
vain kolmena vuonna on ollut tätä heikom-
pi tulos (v. 2004/10; v. 2007/8; 2009/4).
Seutukunnista vain Sisä-Savossa ei lajia
tavattu.

Toukokuussa havaittiin kolme yksilöä:
Kuopion seutukunta 15.5. 1 Ä Kuo Kes-
kimmäinen ja Koillis-Savon alueella 19.5.
1 Ä Jua Rupsa. Ja kolmas havainto viikko
myöhemmin: 26.5 1 Kar Pörönlampi.

Kesäkuussa tavattiin vielä kolme huittia
(mm. Varpaisjärvellä) ja heinäkuussa viisi
huittia (mm. Sonkajärvellä). Heinäkuussa
tavattiin myös lajin suurin keräntymä:
5.–6.7. 3 Ä Iis Etelälahti. Lajin myöhäisin
havainto on peräisin vuodelta 1920, jolloin
se havaittiin 30.9. Katsausvuonnakin laji
tavattiin syyskuussa: 10.9. 1 Ikv reng, Sii
Raasio. Linnusta tuli uusi Raasion rengas-
tuspinnä ja täytyisi historiankirjoista tar-
kistaa, onko havainto myös ensimmäinen
havainto nuoresta linnusta!?

Ruisrääkkä *Crex crex*

Rääkkiä havaittiin nyt 17 kunnan alueel-
la 60 yksilön voimin (v. 2009 15 kuntaa).
Kuntakisan voiton jakoivat tällä kertaa Nil-
siä ja Maaninka 9 rääkällä ja edellisvuoden

voittaja Kuopio peesasi hyvin 8 rääkällä.
Alueellinen jakaantuminen seutukuntien
osalta oli mielenkiintoinen: Kuopio to-
tutusti oli omilla luvuillaan 23 linnulla.
Keskikastin sijat jakoivat Koillis-Savo (15
yks.) ja Ylä-Savo (14 yks.). Sisä-Savo ja
Varkaus jakoivat jumbopaikan ja molem-
missa havaittiin 4 rääkää.

Yllättäen lajin ensihavainto tehtiin Ylä-
Savossa: 21.5. 1 Ä Iis Ahmonsaari. Sama-
na päivänä myös toinen havainto: 1 Ä Kuo
Ahkietie. Toukokuussa tavattiin kaiken
kaikkiaan 10 rääkää.

Lajista tehtiin ilahduttavasti peräti 4 syys-
havaintoa: kaksi lintua elokuussa, yksi sekä
syyskuussa että lokakuussa. Lokakuun ha-
vainto, jossa lintu lähti lentoon peltojäältä,
on lajin **uusi myöhäisyysennätys**: 5.10 1
p Sii Kasurila. Tätä aikaisempi ennätys oli
vuodelta 2000, jolloin laji havaittiin 22.9.

Satakieli *Luscinia luscinia*

Havaintomäärät lähtivät edellisvuoden not-
kahduksen jälkeen nousuun, 42 yksilöä 12
kunnan ja kaikkien seutukuntien alueella
(v. 2009 29 yks./10 kuntaa). Määrä on hie-
man alle vv. 2000–2009 vuosikymmenen
mediaanin (47 yks., vaihtelu 29–68).

Laji saapui suhteellisen varhain ja perin-
teisille paikoille: 12.5. 1 Ä Vrk Lehtonie-
mi. 2000-luvulla löytyy vain kolme varhai-
sempaa saapumista, saapumisennätys on
niinkin kova kuin 3.5. vuodelta 1910. Vuo-
den toinen havainto tehtiin jo seuraavana
päivänä samasta kunnasta: 13.5. 1 Ä Vrk
Joutenlahti. Kolmas havainto tehtiinkin
pohjoisempana kolme päivää myöhemmin:
16.5. 1 Ä Kuo Hiltulanlahti. Toukokuun ai-
kana tehtiin havaintoja 27 yksilöstä.

Lajista saadaan erittäin vähän syyske-
sän havaintoja ja 2000-luvulla ainoastaan
vuonna 2006 lajista on tehty elokuulla
havainto. Lajin hiljentyessä juhannukseen
mennessä sen havaitseminen on erittäin
haasteellista. Katsausvuonna viimeiset ha-
vainnot tehtiin jo ennen juhannusta ja vii-
meiseksi jäi havainto Kuopion seutukun-
nan alueelta: 18.6. 1 Ä Sii Jälä Siilinsuo.

Edellisvuoden kuntasarjan voittaja Siilin-
järvi uusi sijoituksensa ja paransi havain-
tomääriään 12 yksilöön. Parempaa vuotta
Siilinjärven osalta täytyy hakea vuodelta
1992, jolloin kunnassa havaittiin 17 lau-
lajaa. Myös kuntasarjan toinen sija meni
Varkaudelle 6 linnun voimin. Seutukuntien
kärjen muodostivat Kuopio 19 yksilöllään
ja Ylä-Savo 11 yksilöllä. Kuopion, Koillis-
Savon sekä Ylä-Savon seutukuntien alueil-
la havainnot lisääntyivät, kun taas Varkau-
den ja Sisä-Savon seutukuntien alueella ne
vähenevät.

Pensassirkkalintu *Locustella naevia*

Lajin esiintymistrendi jatkoi laskuaan ja
vuoden tulos on koko tämän vuosituhan-
nen heikoin: 14 yksilöä 9 kunnan alueella (v.
2009 24 yks./13 kuntaa.). Heikompa esiin-
tymisvuotta saadaan hakea aina vuodelta
1998, jolloin havaittiin vain 10 yksilöä.

Huonosta esiintymisestä huolimatta vuoden
ensimmäinen havainto tehtiin varhain: 20.5.
1 Ä Kuo Hiltulanlahti. Lajin saapumisennä-
tys 19.5. on vuosilta 1975 ja 2004. Katsaus-
vuoden toista ja kolmatta havaintoa lajista
saatiin sitten odottaakin kesäkuun puolelle
saakka: 3.6. 1 Ä Maa Haatala ja 1 Ä Kuo
Humalajoki.

Edellisellä vuosikymmenellä (vv. 2000–
2009) tästä sirisijästä tehtiin myöhäisimmät
havainnot joko heinä- tai elokuussa. 2010
laji havaittiin heinäkuussa kahdesti: 6.7. 1
Ä Son Suolahti ja 10.7. Jua Pieksäntaipale.
Laji havaittiin neljän seutukunnan alueella
ja tällä kertaa havaintoja ei ilmoitettu Sisä-
Savosta. Kuopio uusi seutukunta-sarjan voi-
ton 6 sirisijällään Ylä-Savon napatessa toi-
sen sijan 5 laulajallaan. Kuntasarjan voiton
vei tällä kertaa Kuopio 4 linnulla. Rautavaa-
ran neljäs havainto lajista on maininnan ar-
voinen tällaisena heikkona esiintymisvuon-
na (aikaisemmat 1980 1 yks. ja 2008 2 yks.).

Viitasirkkalintu *Locustella fluviatilis*

Maakunnassamme suhteellisen vähälu-
kuista lajia havaittiin edellisvuotta enem-
män: 8 yksilöä 6 kunnan alueella (v. 2009
6 yks. / 4 kuntaa). Laji jäi havaitsematta ai-
noastaan Sisä-Savon alueella edellisvuoden
tapaan. Varkauden seutukunta palasi sentään
esiintymiskartalle. Koillis-Savon neljä rak-
suttajaa on maininnan arvoinen ja Nilsiän
kolme lintua on kunnan esiintymisennätys.
Yksi uusi kunta lisättiin lajin esiintymis-
kartalle: **Vieremä**. Katsausvuoden kunnis-
ta laji on havaitsematta ainoastaan Karttu-
lasta, Kiuruvedeltä, Pielavedeltä, Rauta-
vaaralta ja Tervosta.

Uusi saapumisennätys: 23.5. 1 Ä Tuu
Pahkalahti. Ennätys parani yhdellä päiväl-
lä, sillä edellinen ennätys oli vuosilta 1998
ja 2000, jolloin laji saapui 24.5. Katsaus-
vuonna lajista saatiin toinenkin havainto
toukokuun puolelta: 28.5. 1 Ä Lep Nikki-
länmäki, joka havaittiin aina juhannuksen
tienoilta saakka. Lajista tehtiin kaksi ha-
vaintoa heinäkuun puolella, myöhäisempi
oli juuri lajin uuden kunnan havainto: 18.7.
1 Ä Vie Rikulinjoki. Toinen heinäkuun
havainto koski lintua, joka havaittiin ensi
kerran jo kesäkuun puolella: 18.6.–14.7. 1
Ä Kuo Vehmersalmi Hirvijärvi.

Rytikerttunen *Acrocephalus scirpaceus*
Tätä lämpimänruskean väristä, Afrikassa
talvehtivaa ruovikoitten asukasta ei tavat-
tu katsausvuonna ja 2000-luvulla vastaava

tapahtui vuonna 2006. Vuoden 1971 maakunnan ensihavainnon jälkeen lajista ei ole tehty havaintoa seitsemänä vuonna. Lajia on tavattu ainoastaan 10 kunnan alueella esiintymishistoriansa aikana.

Luhtakerttunen *Acrocephalus palustris*

Lajin esiintyminen noudatteli 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen mediaania: 7 yksilöä viiden kunnan alueella (v. 2009 5 yks. / 2 kuntaa). Viidestä seutukunnasta kolmessa laji havaittiin ja edellisvuoteen nähden uusi seutukunta ”tulokas” lajin osalta oli Koillis-Savo. Sen enempää Sisä-Savossa kuin Ylä-Savossa lajia ei onnistuttu havaitsemaan. Varkaus oli ”palurikkain” seutukunta neljällä linnulla.

Vuoden ensihavainto tehtiin edellisvuoden tapaan vasta kesäkuussa, tosin lähes viikko edellisvuotta aiemmin: 8.6. 1 Ä Vrk Kuro-la. Seuraavana päivänä tehtiin vuoden toinen havainto: 9.6. 1 Ä Kuo Silmäsuu. Heinäkuussa tehtiin havaintoja vielä kolmesta eri yksilöstä, joista kaksi yksilöä oli uutta: 1.–8.7. 1 Ä Vrk Lehtoniemi ja 2.7. 2 Ä Lep Liukonpelto. Tätä ennen ainoastaan neljänä vuotena lajia on tavattu heinäkuussa 2000-luvulla. Lajin myöhäisin havainto on niinkin kaukaa kuin vuodelta 1993: 29.7.

Viitakerttunen *Acrocephalus dumetorum* ”Dumarin” runsas esiintyminen ja **uusi havaintomääräennätys** oli eräs katsausvuoden kohokohdista. Edellisvuoden notkahduksen jälkeen lajia tavattiin 185 yksilöä peräti 20 kunnassa (v. 2009 40 yks. / 11 kuntaa). Myös vuoden esiintymiskuntien määrä on uusi ennätys. Lajin esiintymisenä rikkoutui myös useamman kunnan alueella: Iis, Maa, Nil, ja Lap. Kunnista ainoastaan huonosti retkeilyistä Tervosta ja Vesannosta sekä esiintymisalueen rajoilla sijaitsevasta Pielavedeltä jäi laji havaitsematta. Kuntasarjan keulapaikan uusi Kuopio 54 yksilöllään ja tulos on kunnan toiseksi paras vuoden 2006 jälkeen (55 yks.). Kuntasarjan toisesta sijasta käytiin ”kova taisto” neljän kunnan kesken ja lopulta se jaettiin Leppävirran ja Siilinjärven kesken (18 yks.). Näiden kannassa tiukasti olivat Maaninka 17 ja Nilsia 16 yksilöllään.

Seutukunnista Kuopio oli ylivoimainen ykkönen 90 yksilöllään ja Varkauden, Koillis- ja Ylä-Savon alueilla havaittiin 30 linnun molemmin puolin. Sisä-Savossa havaintomäärät olivat todella alhaiset: vain 3 ilmoitettua yksilöä. Suurimmat keskittymät tavattiin jälleen Kuopion Silmäsuolla, yhteensä 6 Ä ja Kuopion Petosen täyttömäellä 5 Ä.

Katsausvuonna saatiin todistaa myös **uutta saapumisennätystä**: 16.5. 1 Ä Kuo

Kelloniemi. Lajin aikaisempi saapumisenäätys vuodelta 2007 parani neljällä päivällä (20.5.). Peräti neljä havaittua lintua alitti edellisen ennätyksen ja viisi yksilöä sivusi lajin aikaisempaa ennätystä, mikä kertoo tälle Aasiassa Intian niemimaalla talvehtivalle kaakkoismuuttajalle vallinneista otollisista ilmavirtauksista ja säätyypistä muuttoaajankohtana. Toinen havainto tehtiin kaksi päivää ensihavainnoinnin jälkeen:

Kaulushaikara.
Kuvaaja nuorisojäsen
VILLE MIETTINEN

18.5. 1 Ä Kuo Kallanranta. Seuraavana päivänä laji havaittiin kahdessa paikassa: 19.5. 1 Ä Kuo Lohkaretie ja 1 Ä Tuu Turulanranta. Toukokuun loppuun mennessä havaintoja oli tehty noin 40 yksilöstä.

Lajista tehtiin heinäkuussa havaintoja lähes 20 yksilöstä. Lajin pesintään viittaavia havaintoja tehtiin kolme: 20.–21.7. 1 var Kuo Kelloniemi sekä havainnot nuorisista linnuista: 24.7. 1 1kv Kuo Silmäsuu ja 2.8. 1 1kv Sii Raasio, Länsiliete. Raasion havainto oli edellisvuoden tapaan samalla vuoden myöhäisin lajista ja vasta viides havainto elokuussa.

YÖLAULAJAT 2011

Hannu Kärkkäinen

Kaulushaikara *Botaurus stellaris*

Havainnot olivat edellisvuoden tasoa ja laskeva esiintymistrendi päättyi lajin osalta katsausvuonna. Maakunnastamme ilmoitettiin 53 yksilöä 11 kunnan alueella (v. 2010 52 yks. / 17 kuntaa), joka on hieman alle vuosien 2000–09 mediaanin (57 yks.). Huhti- ja toukokuun muuttajahavainnot lisäävät loppusummaa, joten todellinen reivi määrä maakunnassamme jää tätä pienemmäksi.

Tämä ainut säännöllisesti maakunnassamme pesivä haikara saapui keskimääräiseen aikaan perinteiselle paikalle: 13.4. 1 p Maa Mustavirta. Toinen havainto lajista tehtiin jo seuraavana päivänä: 14.4. 1 p Lap Linnansalmi. Huhtikuussa tehtiin havaintoja 21 eri yksilöstä.

Piilottelevan käytöksensä ja värityksensä

takia lajista tehdään vähän syyshavaintoja, kaikki kolme tehtiin elokuussa. Vuoden myöhäisin havainto oli kiertelevästä linnusta: 27.8. 1 kiert Kuo Kangaslahti. Toinen ja kolmas havainto tehtiin Lapinlahden alueella samana päivänä saman järven alueelta: 20.8. 1 Ä Lap Ulmansaari (Onkivesi) ja 1 p Lap Jussilansaari (Onkivesi). Havaintopaikkojen välimatka on suoraan mitattuna yli 6,5 km.

Laji havaittiin vain 11 kunnan alueella ja Kuopio uusi edellisvuoden kuntasarjan voiton 10 yksilöllään. Maaninka otti kuntasarjan toisen sijan (9 yks.) Lapinlahden jäädessä kolmanneksi 8 yksilöllään. Seutukuntasarjassa Kuopio piti jälleen edellisvuosien tapaan keulapaikkansa 22 yksilöllä (v. 2010 18 yks.) ja myös Ylä-Savon toinen sija säilyi 17 yksilöllä (v. 2010 15 yks.). Kuopio, Ylä- ja Koillis-Savo olivat havaintomääriä kasvattaneita seutukuntia.

Luhtakana *Rallus aquaticus*

Lajin esiintyminen noudatteli tarkasti edellisvuoden (2010) esiintymistä ja siten lajia tavattiin vain 5 yksilöä 4 kunnan alueella. Vuosien 2000–09 mediaani on 3 yksilöä. Varpaisjärvellä, joka liitettiin Lapinlahden katsausvuoden alussa, tehtiin ensimmäinen havainto lajista. Varpaisjärvi olisi ollut lajin esiintymishistorian viidestoista kunta maakunnassamme ilman kuntaliitosta. Viimeisin ”hyväksytty” kuntalisäys lajin osalta on siten Tuusniemi v. 2005 (14. kunta). Leppävirran toinen havainto lajista näki myös päivänvalon, sillä ensi havainto lajista kunnassa tehtiin v. 1999. Tämä salaperäinen yöhuutelija tavattiin kolmen seutukunnan alueella. Ylä-Savon lisäksi sekä Varkaus että Sisä-Savo saivat nauttia lajista.

Luhtakana saapui katsausvuonna keskimääräistä myöhempään, sillä 2000-luvulta löytyy vain kaksi myöhäisempää ensihavaintovuotta (v. -00 ja -04). Ensimmäinen havainto lajista tehtiin eräältä viime vuosien vakiopaikoilta: 19.5. 1 Ä Lap Sulkava.

Kaksi seuraavaa havaintoa lajista tehtiin lähes viikkoa myöhemmin: 25.5. 1 Ä Lap Ruokosjärvi ja 1 Ä Vrk Ruokojärvi. Mainitut havainnot olivatkin kaikki toukokuun havainnot lajista. Kesäkuussa laji tavattiin kaksi kertaa: 3.6. 1 Ä Lep Liukonpelto ja 29.6. 1 Ä Rau Kerkonkoski. Syyshavaintoja lajin osalta ei tehty edellisvuoden tapaan. Ainoastaan neljänä vuonna laji on havaittu elokuussa tai myöhemmin 2000-luvulla (v. -04, -06, -08 ja -09).

Luhthauitti *Porzana porzana*

Tulos oli vain yhden yksilön korkeampi edellisvuoteen nähden: 13 huittia 7 kunnan alueella (v. 2010 12 yks. / 8 kuntaa). Edelleen ollaan havaintomäärissä alle 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen mediaanin (16 yks.). Seutukunnista vain Varkaudessa lajia ei tavattu.

Saapuminen lajityypillisesti toukokuussa, yllättäen ensimmäinen Koillis-Savossa: 18.5. 1 Ä Kaa Luikonlahti. Toinen havainto lajista tehtiin saman seutukunnan alueella 5 päivää myöhemmin: 23.5. 1 Ä Nil Iso-Kankainen. Kaksi muuta toukokuun havaintoa tehtiin perinteisillä paikoilla: 28.5. 1 Ä Kuo Keskimäinen ja 31.5. 1 Ä Maa Kinnulanlahti Pieni Lapinjärvi.

Kesäkuussa tavattiin vielä viisi uutta huittia ja heinäkuussa neljä uutta huittia (mm. Kiuruvedellä). Lajin myöhäisin havainto katsausvuonna tehtiin edellisvuoden tapaan Siilinjärvellä. Linnusta tehtiin ensimmäinen havainto heinäkuun puolella ja viimeinen elokuun alussa: 27.7.–3.8. 1 Ä Sii Raasio. Lintu oleili ilmeisesti Kolmisopenjärvellä.

Ruisrääkkä *Crex crex*

Havaintomäärät kääntyivät kahden tasaisen vuoden jälkeen kasvuun ja rääkkiä havaittiin nyt 16 kunnan alueell, yht. 71 yksilöä (v. 2010 oli 60 yks. /17 kuntaa). ”Kuntakisa” voiton jakoivat tällä kertaa Suonenjoki ja Siilinjärvi 12 rääkällä. Alueellisesti Koillis-Savo otti kärkisijan Kuopiolta 23 linnulla.

Laji on saapunut 2000-luvulla aina toukokuussa, niin nytkin: 23.5. 1 Ä Jua Pisanoski Likolahti. Mielenkiintoista olisi tietää, että tulevatko nämä linnut itäistä muutoreittia näille Koillis- tai Ylä-Savon alueille? Toinen havainto 25.5. 1 Ä Maa Kinnulanlahti, Pellonpää. Toukokuun lopussa kahdeksan uutta yksilöä: 29.5. 2 yks.; 30.5. 2 yks. ja 31.5. 4 yks. Sekä Koillis-Savossa että Kuopion seutukunnissa 3 yksilöä ja yhdet Varkauden ja Ylä-Savon seutukunnissa. Toukokuussa tavattiin kaiken kaikkiaan siis 10 rääkkä. Kesän suurin kerääntymä 4 yksilöä laskettiin 27.6. Suonenjoen Suihkolassa. Lajista tehtiin havaintoja ainoastaan heinäkuussa ja siten yhtään syyshavaintoa

ei tällä kertaa havaittu. Heinäkuun havainnoista tulkitsin havaituiksi 15 uutta yksilöä ja vuoden viimeisin ilmoitettiin Koillis-Savosta: 22.7. 1 Ä Rva Kari.

Satakieli *Luscinia luscinia*

Väheni hieman edellisvuodesta; 37 yksilöä 12 kunnan ja kaikkien seutukuntien alueella (v. 2010 oli 42 yks. / 12 kuntaa). Havaintomäärä on sama kuin vuonna 2004 ja 2000-luvulta löytyy määrältään ainoastaan yksi heikompi havaintovuosi (v. 2009).

Lajin varhaisimmat havainnot tehdään nykyään toukokuussa. Katsausvuonna laji saapui melko myöhään: 22.5. 1 Ä Lap Peltoniemi. Tämä on 2000-luvun myöhäisin saapuminen. Toinen ja kolmas havainto lajista saatiin kaksi päivää myöhemmin: 24.5. 1 Ä Vrk Lehtoniemi ja 1 Ä Iis Pikku-Ahmo. Myöhäistä saapumista kuvaa hyvin toukokuun havaintomäärä (13 yks.). Edellisvuoden vastaava toukokuun kertymä oli kaksinkertainen (27 yks.).

Tästä huomaamattomasta lajista saadaan erittäin vähän syyskesän havaintoja ja katsausvuosi ei tehnyt tässä poikkeusta. Edellisvuoden tapaan laji havaittiin viimeisen kerran jo ennen juhannusta ja jälleen viimeiseksi jäi havainto Kuopion seutukunnan alueelta: 18.6. 1 Ä Sii Koivusaari.

Seutukuntasarjan voiton vei edellisvuoden kolmonen Varkaus 12 yksilöllään Kuopion jäädessä tällä kertaa 10 yksilöön. Kuntasarjan voiton vei viime vuosien kakkonen Varkaus 8 yksilöllään viime vuosien voittajan Siilinjärven edestä (7 yks.). Parempaa tulosta Varkauden osalta täytyy hakea vuodesta 2003, jolloin kunnassa havaittiin 14 yksilöä. Yllättäen Koillis-Savon Kaavi vei tällä kertaa kuntasarjan kolmannen sijan (6 yks.).

Pensassirkkalintu *Locustella naevia*

2000-luvun toiseksi paras vuosi: 39 yksilöä 9 kunnan alueella. Tätä parempi tulos 2000-luvulla on vuodelta 2000 (40 yks.).

Laji havaittiin tällä kertaa kaikkien seutukuntien alueilla ja Kuopio jälleen uusi seutukuntasarjan voiton peräti 21 sirisjällään. Kuntasarjassa kaksi ensimmäistä sijaa meni kuntiin, jossa edellisvuonna ei havaittu yhtään lintua! Kuntasarjan voiton vei tällä kertaa Siilinjärvi 10 yksilöllään ja Nilsia otti kuntasarjan toisen sijan (7 yks.). Peräti viidessä kunnassa ylitettiin edellisvuoden kuntasarjan voittajan tulos!

Ensimmäinen havaittiin tällä kertaa Sisä-Savon alueella: 22.5. 1 Ä Rau Rastunsuo. Laji on saapunut samana päivänä 2000-luvulla jo 4 kertaa. Toinen havainto lajista tehtiin jo seuraavana päivänä: 23.5. 1 Ä Lep Savonniementie. Kaikkiaan toukokuussa tavattiin 6 sirisijää.

Yllättävää oli kenties se, että heinäkuussa

tehtiin havaintoja peräti kuudesta uudesta yksilöstä. Vuoden kaksi viimeisintä havaintoa: 17.7. 1 Ä Iis Ruokonniemi ja 22.7. 1 Ä Sii Ahmo.

Viitasirkkalintu *Locustella fluviatilis*

Katsausvuoden tulos sivuaa 2000-luvun heikointa tulosta vuodelta 2004: 3 yksilöä 3 kunnassa. Tätä alhaisempaa tulosta saa hakea vuodesta 1992, jolloin havaittiin ainoastaan 2 yksilöä.

Edellisvuoden saapumisennätys vaihtui lajin myöhäisimpään ensihavaintoon koko 2000-luvulla: 30.6. 1 Ä Rva Kari. Vuoden toinen havainto tehtiin 1.7. 1 Ä Maa Noro ja kolmas 10.7. 1 Ä Nil Syvärilä Koskeniemi. Rautavaaralla oleillusta linnusta tehtiin myös viimeinen havainto 10.7. Edellisvuonna viimeinen havainto oli reilu viikko myöhemmin: 18.7.

Laji havaittiin vain kahden seutukunnan alueella: Koillis-Savo uusi seutukuntasarjan ykkössijan (2 yks.) ja Kuopio oli toinen (1 yks.). Heikosta vuodesta huolimatta uusi kunta lisättiin toisena vuotena peräkkäin lajin esiintymiskartalle: **Rautavaara**.

Rytikerttunen *Acrocephalus scirpaceus*

Ruovikoiden asukas havaittiin onneksi edes kerran. Sisä-Savon ja samalla Vesanon toinen havainto lajista näki päivänvalon: 22.6. 1 Ä Ves Ala-Asinjärvi. Sisä-Savon ja Vesannon ensimmäinen havainto ilmoitettiin samalta järveltä 6.6.1998.

2000-luvulla peräti viitenä vuonna lajin ensihavainto on tehty kesäkuussa: katsausvuoden lisäksi vuosina -01, -02, -04 ja -05.

Luhதாகerttunen *Acrocephalus palustris*

Melko tavallinen vuosi: 8 yksilöä 6 kunnan alueella (v. 2010 oli 7 yks. / 5 kuntaa). Lajin havainnot keskittyivät katsausvuonna poikkeuksellisesti yhtä havaintoa lukuun ottamatta Koillis-Savon seutukunnan alueelle (7 yks.). Siten laji havaittiin vain kahden seutukunnan alueella (em. lisäksi Varkauden seutukunnassa). Kaavi oli kuntasarjan ykkönen kolmella yksilöllään ja Kaavin kunnan havaintomäärät kautta aikain kirjataan nyt 5 yksilöä vuoden 1999 ensihavainnon jälkeen. Muissa viidessä kunnassa (Lep, Nil, Tuu, Jua ja Rva) tehtiin ainoastaan yksi havainto. **Rautavaaran** havainto oli kunnan ensimmäinen.

Vuoden ensihavainto tehtiin edellisvuoden tapaan vasta kesäkuussa: 1.6. 1 Ä Kaa Melttunen Suontaus. Tämä oli 2000-luvulla jo kahdeksas vuosi, jolloin lajin varhaisin havainto tehtiin kesäkuussa 6.6. 1 Ä Jua Pisanoski Viinimäki. Vuoden kolmaskin havainto tehtiin Koillis-Savon alueella: 8.6. 1 Ä Kaa Luikonlahti Räsälä.

Yölaulajahavaintojen (yksilöt) maakunnallinen jakaantuminen v. 2011 (10.10.2012, HKä)

Lajit ja pvm-rajat	Seutukunta- kunta- liitokset Kunnat	Varkaus [2]			Kuopio [3]					Sisä-Savo [4]				Koillis-Savo [5]					Ylä-Savo [7]								5 seutuk.
		2005 - 2004			2011 - 2010														2011 - 2010								5 kuntal.
		Vrk II Kan Lep			Kuo IV Veh Kar Maa Sii					Suo Rau Ves Ter				Nil Tuu Kaa Jua Rvr					Lis Lap II Vjä Kiu Kei Pie Son Vie								21 kuntaa
																											n
Kaulushaikara (13.4.-27.8.)	yks.	2		2	10	(1)	(2)	9	3		1			6		3		6	8		3						11 kuntaa
	seutukunta	4			22						1			9				17									53 yks.
Luhtakana (19.5. - 29.6.)	yks.	1		1							1							2	(1)								4 kuntaa
	seutukunta	2			0						1			0				2									5 yks.
Luhtahuitti (18.5. - 3.8.)	yks.				4		(1)	4	1		1			1		1					1						7 kuntaa
	seutukunta	0			9						1			2				1									13 yks.
Ruisrääkkä (23.5. -22.7.)	yks.			4	3	(1)	(1)	3	12	12	1			9	3	6	3	2	4	2	(1)	2	2		3		16 kuntaa
	seutukunta	4			18					13				23					13								71 yks.
Satakieli (22.5. - 18.6.)	yks.	8		4	3				7	1				1		6	1		2	2	(1)		1		1		12 kuntaa
	seutukunta	12			10					1				8					6								37 yks.
Pensassirkkalintu (22.5. - 22.7.)	yks.			1	5	(1)	(1)	6	10	1	1			7			3		5								9 kuntaa
	seutukunta	1			21					2				10					5								39 yks.
Viitasirkkalintu (30.6. - 10.7.)	yks.							1						1				1									3 kuntaa
	seutukunta	0			1					0				2					0								3 yks.
Rytikerttunen (22.6.)	yks.										1																1 kuntaa
	seutukunta	0			0					1				0					0								1 yks.
Luhtakerttunen (1.6. - 10.7.)	yks.			1										1	1	3	1	1									6 kuntaa
	seutukunta	1			0					0				7					0								8 yks.
Viitakerttunen (24.5. - 7.8.)	yks.	2		26	28	(2)	(1)	18	20	2				15	7	12	6	2	8	8	(2)	2			1	1	16 kuntaa
	seutukunta	28			66					2				42					20								158 yks.
Kaikki lajit [10] Yht.	yks.	13	(0)	39	53	(5)	(6)	41	53	16	5	1	0	41	11	28	17	6	25	22	(5)	8	3	0	5	1	19 kuntaa
	yks./sk	52			147					22				103					64								388 yks.
	lajeja	4	(0)	7	6	(4)	(5)	6	6	4	5	1	0	8	3	5	6	4	5	5	(4)	4	2	0	3	1	10 lajia
	lajeja /sk	7			7					8				8					7								10 lajia

Kuntaliitokset:

Vuosi	1973	Riistavesi liitettiin Kuopioon (Kuo II)
Vuosi	2005	Vehmersalmi (Veh) liitettiin Kuopioon (Kuo III), Kangaslampi (Kan, Etelä-Savo) liitettiin Varkauteen (Vrk II)
Vuosi	2011	Karttula (Kar) liitettiin Kuopioon (Kuo IV), Varpaisjärvi (Vjä) liitettiin Lapinlahteen (Lap II)

Heinäkuussa tehtiin havainnoja vielä neljästä eri yksilöstä, joista kaksi yksilöä oli uuttia: 4.7. 1 Ä Tuu Tuusjärvi Taimiarta ja 9.7. 1 Ä Lep Laitlamieksi. Vuoden viimeisin havainto: 30.6–10.7. 1 Ä Nil, Jokivarsi, Ronkala.

Viitakerttunen *Acrocephalus dumetorum*

Historian kolmanneksi paras esiintyminen: 158 yksilöä 16 kunnan alueella (v. 2010 oli 185 yks. / 20 kuntaa). Linnusta ei ilmoitettu havainnoja viiden kunnan alueelta (Kei, Pie, Rau, Ter, Ves).

”Dumari” saapui suhteellisen varhain katsausvuonna: 24.5. 1 Ä Kuo Savijoki. Saapumisen varhaisuutta kuvastaa se, että vuosien 2000–2009 mediaani on 27.5. Toinen havainto 27.5. 1 Ä Maa Vesajoki ja kolmas 28.5. 1 var ä Lep Unnukka Kalmalahi. Toukokuussa ilmoitettiin 17 lintua, jotka jakaantuivat seutukunnittain seuraavasti: Kuopio 6, Koillis-Savo 7, Varkaus 3, Ylä-Savo 1. Suurimmat keskittymät ilmoitettiin 4 Ä Lep Savonniementie, 4 Ä Lep Nikkilämmäki Museotie 99 ja 3 Ä Kaa Niemelämmäki.

Viitakerttusesta kertyi ilahduttavasti myös loppukesän havainnoja. Kertusia ilmoitettiin heinä-elokuussa 26 yksilöä ja lajin varmoja pesintähavainnoja ilmoitettiin lajin perinteisiltä pesimäpaikoilta seuraavasti: 8.–12.7. 2 ad + 3 mp Lep Nikkilämmäki; 26.7. 1 ad + 4 juv p Kuo Silmäsuu. Myös Raasion jo pian perinteeksi muodostuva nuoren linnun rengastus on syytä mainita tässä yhteydessä: 27.7. 1 lkv p reng. Sii Raasio. Vuoden myöhäisin havainto koski pitkään paikalla ollutta lintua: 25.7.–7.8. 1 än var Lep Nikkilämmäki. Havainto on vasta kolmas elokuun havainto 2000-luvulla.

Kuntasarjan keulapaikan vei jälleen Kuopio 28 yksilöllään. Leppävirta tarjosi kelpo vastuksen 26 yksilöllään. Kaavilla (12 yks.) tehtiin uusi kunnan esiintymisenäytys. Seutukunnista Kuopio oli ylivoimainen ykkönen 66 yksilöllään (v. 2010 90 yks.) ja Koillis-Savo oli selkeä kakkonen 42 yksilöllä.

Kirjallisuus

Kärkkäinen, H. 2011 Yölaulajat Pohjois-Savossa 2009. – Siivekäs 60/32. vsk:34–36
Kärkkäinen, H. 2010: Yölaulajat Pohjois-Savossa 2008. – Siivekäs 59/31. vsk:42–44
Kärkkäinen, H. 2010: Yölaulajat 2007. – <http://lintuyhdistyksienkaikki.net/julkaisuus/katsaukset/>
Kärkkäinen, H. 2007: Yölaulajat 2006. – Siivekäs 56/28. vsk:28–29
Kärkkäinen, H. 2006: Yölaulajat Pohjois-Savossa 2004–2005. – Siivekäs 55/27 vsk:13–17
Parkko, P. & Väinänen, V.-M. & Lammi, E. 2005: Kaulushaikaraseuranta onnistui yli odotusten – Suomessa tuhat reviiriä. Ä. 2004: Yölaulajat Pohjois-Savossa 1999–2003. – Siivekäs 53/25 vsk:16–21
Rissanen, E. 2001: Pohjois-Savon linnuston faunistinen katsaus 1998. – Siivekäs 22:4–15.
Ruokolainen, K. & Rissanen, E. 2000: Pohjois-Savon linnuston faunistinen katsaus 1997. – Siivekäs 21 (1):20–31.
Ruokolainen, K. 1999: Pohjois-Savon linnuston faunistinen katsaus 1996. – Siivekäs 20 (1):8–21.
Ruokolainen, K. & Kauppinen, J. (toim.) 1999: Kuopion ja Pohjois-Savon linnusto. – Kuopion luontotieteellisen museon julkaisuja 5. 343 s., Lievestore.
Ruokolainen, K. & Lindholm, A. 1999: Pohjois-Savon linnuston faunistinen katsaus 1995. – Siivekäs 19:5–19.

PETOLINNUT 2010 – 2011

Kalevi Rutonen ja Seppo Räsänen

Edellisten katsausvuosien 2008 ja 2009 myyräpaljouden synnyttämät ennen näkemättömät pöllöjen reviirimäärät hupenivat kahtena seuraavana tarkasteluvuotena Pohjois-Savossa lähes olemattomiin. Vuosien 2010 ja 2011 kylmät ja runsaslumiset talvet yhdistettynä heikkoon ravintotilanteeseen koituivat monen petolinnun kohtaloksi. Pitkään käytössä olleet useat kanahaukka- ja viirupöllöreviirit autoituivat vuosiksi eteenpäin. Huuhkajareviirit puolittuivat, viirupöllöjen reviirimäärät painuivat kymmenenteen osaan vuoden 2009 huippumäärästä, eikä suo- ja sarvipöllöistäkään jäänyt kuin muisto. Helmipöllön kohdalla oli jo vuoden 2011 aikana nähtävissä pientä nousua. Monin paikoin ilmaantuivat viirupöllöt pihapiiriin nälissään ja nääntyneinä kärkevään syötävää viimeisenä keinonaan. Vuoden 2009 runsasta poikastuottoa kohtasikin kuolontalvi. Pöllöjen olikin lähdeittävä nälkävaellukselle ravinnon perään.

Seppo kokosi haukat, Kalevi pöllöt, sääksen ja kotkat.

KOTKAT

Maakotka *Aquila chrysaetos*

2010: Maakunnassa tehtiin vuoden aikana 43 kotkahavaintoa. Vuoden ensimmäinen havainto 24.1. Iis Peltomäessä. Keväällä nähtiin 18 kotkaa muutolla pohjoisiin ilmansuuntiin. Ensimmäiset muuttohavainnot jo helmikuulta, pääosa kuitenkin huhtikuulta. Paras muuttajakso 5.4. – 24.4., jolloin havaittiin 18 yksilöä. Juankoskella ja Maaningalla tavattiin maakotka kesäaikaan. Syysmuutto alkoi 11.9., jolloin nähtiin muuttava Kuo Riistavedellä matkalla länteen. Lokakuussa havainto 14 sekä marraskuussa 5 yksilöstä. Vuoden viimeinen havainto 22.12. Kei Kumpuselältä.

2011: Vuoden maakotkahavainnot painotuivat syksyyn. Havainnoissa jäätiin lähes puoleen edellisestä vuodesta. Vuoden ensimmäinen havainto 1.1. Tuusniemeltä. Kevätmuutto oli vaisua, havaintoja vain 3 linnusta. Iis tavattiin 26.7. nuori kotka. Syyshavainnot pääosin lokakuulta, jolloin havaittiin 16 kotkaa. Paras muuttopäivä 14.10., jolloin tavattiin Sii Vehkamäellä 6 m ja Rva Riitasalossa 2 m. Koko vuoden maakotkasaldoksi tuli 28 lintua.

Merikotka *Haliaeetus albicilla*

2010: Myöhäinen etelään muuttava merikotka tavattiin vielä 29.1. Kuopiossa. Kevätmuutto käynnistyi 24.3., jatkuen tasaisena koko huhtikuun ajan. Toukokuussa nähtiin vielä 4 merikotkaa. Kevään summaksi saatiin 36 lintua. Syksyn ensimmäinen havainnoitiin 29.8. Tervossa matkalla etelään. Rau Kiesimässä oli kaksi hyvää muuttajaksoa: 4.–5.9. 8 m sekä 8.11.–19.11. 8 m. Kaikkiaan syksyllä tavattiin 32 yksilöä. Pohjois-Savon koko vuoden summaksi saadaan siten 68 lintua.

2011: Havaintoja hieman edellisvuotta enemmän. Kevätmuutto alkoi Rau Rastunsuolla 17.3. 1 SE. Kevään 37 linnusta 33

tavattiin huhtikuussa tasaisesti koko maakunnan alueella. Kesähavaintoja tehtiin 5 linnusta (Maa, Lap ja Rau). Syysmuutto alkoi 20.8. Sii Raasio 1 S. Syksyn havaintosummaksi saatiin 31 muuttavaa merikotkaa. Hyviä muuttopäiviä olivat 8.11. Rva Itämäki 4 m sekä 10.11. Kuo Vehmersalmi Paasniemi 3 m. Vuoden viimeinen havainto merikotkasta tehtiin 27.12. Suo Harjakankaalla.

HAUKAT

Mehiläishaukka *Pernis apivorus*

2010: Kevätmuuton aikaisia havaintoja totutun niukasti 19 m tai kiert. Kesä–heinäkuussa havaintoja 41 p, kiert. tai m. Reviirit ja pesinnät Kaa 4+2, Kiu 1+0, Nil 0+1, Pie 1+0, Son 0+1 ja Vie 1+0. Syysmuuton aikana havainnot lisääntyvät: peräti 104 m. Suurin kertymä 27.8. Sii Vehkamäki 31 m. Pesimäajan sääolosuhteet olivat suotuisia. Harvalukuiset pesinnät ilmeisesti onnistuivat. Tätä vahvistavat muuttoaikaiset havaintomäärät. (Honkala ym. 2010)

2011: Huhti–toukokuun kevätmuuttohavainnot 13 m, p tai kiert. Kesä–heinäkuussa tavanomainen määrä 35, joista osa m. Reviirit ja pesinnät: Kaa 2+1, Maa 1+0, Pie 1+0 ja Tuu 1+0. Syysmuuttajia havaittiin vähemmän kuin edellisvuonna: 90 m, p tai kiert. Suurin kertymä 2.9. Sii Vehkamäki 24 m.

Ruskosuohaukka *Circus aeruginosus*

2010: Keväthavaintojen määrä väheni parin edellisvuoden tasosta. Huhtikuussa 91 p, m tai kiert. Toukokuun havaintomäärä pysyi jokseenkin samoissa lukemissa 77

Takatalvi yllätti ruskosuohaukan. TERO PELKONEN

p, m tai kiert. Havainnoista moni tulee jo reviereilleen asettuneista linnuista. Todetut reviirit: Iis 2, Kiu, Kuo, Maa, Sii, Suo ja Ves kukin 1 reviiri. Elo–syyskuulta 59 p, m tai kiert. 28.8. Kei Hetejärvi 5 p. Havainnot painottuvat Pohjois-Savon ruskiskannan pääalueelle, Iisalmen reitin varrelle.

2011: Huhtikuussa havaintoja ennätyskelliset 166 p, m tai kiert. Muuton huippu 20.–25.4. 25.4. Sii Vehkamäki 11 p tai m. Toukokuussa tavanomaiset 78 p, m tai kiert. Reviirit ja pesinnät: Iis 0+1, Kaa 0+1, Kiu 1+1, Kuo 1+1 ja Maa 5+0. Elo–syyskuun havainnot 88 p, m tai kiert.

Sinisuohaukka *Circus cyaneus*

2010: Huono myyrävuosi vaikutti sinisuohaukkakannan määrään ja näin ollen alhaisiin havaintomääriin. Huhti–tuokokuussa vain 58 p, m tai kiert. Revierihavainnot Maa, Pie, Son ja Vie. Syksyllä havainnot 59 p, m tai kiert.

2011: Myyräkannat eivät vielä kovin nousseet. Havaintomäärät hieman kasvoivat edellisvuodesta 66 p, m tai kiert. Pesintään viittaavia havaintoja Iis ja Kiu, reviirit Kei ja Pie. Syksyllä myös 66 p, m tai kiert. Sinisuohaukat näyttivät muuttavan mieluiten yksitellen. 16.9. Sii Vehkamäki 4 m (kukin yksin).

Kanahaukka *Accipiter gentilis*

2010: Talven olosuhteet koettelivat kanahaukkoja poikkeuksellisen ankarasti (Honkala ym. 2010). Talvihavaintoja oli kuitenkin 62 p tai kiert. Huhtikuussa 33 p, m tai kiert. Monet linnuista hakeutuivat asutuskustusten liepeille pulu- tai varislintupaisti mieleensä. Paksu hanki antoi kanalinnuille hyvän suojan. Nälkiintyneitä ja kuolleita kanahaukkoja löydettiin talven ja kevään aikana poikkeuksellisen paljon. Joukossa oli myös vanhoja lintuja, joilla saalistustaito oli jo opittu (Honkala ym. 2010). Reviirit ja pesinnät: Kaa 1+4, Pie 0+4, Rau 0+1, Sii 1+1, Son 1+2, Suo 0+1, Tuu 0+1 ja Vie 0+1. Yhteensä 18 reviiriltä 15 pesintää, joista tiedossa 33 pull. Pesintämäärät romahtivat alle puoleen edellisvuodesta. Moni talvesta selvinnyt pari jätti pesinnän väliin. Loppuvuoden havainnot syyskuulta vuoden loppuun 66 p, m tai kiert.

2011: Toinen kova talvi. Talven havaintoja vain 37 p tai kiert. Huhtikuussa 24 p, m tai kiert. Reviirit ja pesinnät: Kaa 2+7, Maa 0+1, Pie 1+0, Rau 0+1, Sii 0+1, Son 0+5, Suo 0+1 ja Vie 0+1. Yhteensä 20 reviiriltä 17 pesintää, joista tiedossa 46 pull. Hienoista elpymistä oli havaittavissa edellisvuoden romahduksesta. Syyskuusta vuoden loppuun 105 p, m tai kiert. eli tavanomainen määrä.

Varpushaukka. ILKKA MARKKANEN

Varpushaukka *Accipiter nisus*

2010: Tammi–maaliskuun havainnot normaalit 62 p tai kiert. Huhtikuun muutonkaisia havaintoja vähän 33 p, m tai kiert. 17.4. Sii Vehkamäki 15 m+2 p. Reviirit Lap 1, Lep 1, Nil 1, Pie 2, Rau 1, Son 1 ja Vrk 1. Pesinnät Kaavi 5 ja Son 3. Jos kevään havaintoja kertyi vähän, niin syksyllä nähtiin sitäkin enemmän: elo–joulukuu 318 yks. Muutto ajoittuu pitkin syksyä riippuen sukupuolesta ja iästä. 28.8. Sii Vehkamäki 20 m ja samalla paikalla 26.9. 25 m.

2011: Tammi–maaliskuussa 49 p tai kiert. Huhtikuussa peräti 249 pääosin m. Muuton huippu ajoittui huhtikuun kahdelle viimeiselle viikolle. Suurin kertymä 24.4. Sii Vehkamäki 3 p + 15 m. Reviirit: Vrk, Pie 2 ja Sii. Pesinnät: Jua, Kaa 2, Kuo 1 ja Son 1. Elo–joulukuun havainnot ennätyskelliset 390 p, m tai kiert. 2.9. Sii Vehkamäki 31 m + 2 p ja 1.10. 20 m.

Hiirihaukka *Buteo buteo*

2010: Myyräkantojen hupenemisen myö-

tä kevään hiirihaukkahavainnot vähenivät edellisvuodesta: 31.3.–28.5. 119 yks. Suurin kertymä 11.4. Sii Keskimäinen 4 m + 2 p. Reviirit ja pesinnät: Kaa 1+6, Pie 1+1, Suo 0+1, Tuu 0+1 ja Vie 0+2. Syksyn havainnot 94 yks., joista 49 m. Suurin kertymä 4.9. Sii Vehkamäki 18 m.

2011: Kevään havaintomäärä edellisvuoden notkahduksen jälkeen palasi entiselle tasolle: 1.4.–27.5. 137 yks. Useita muuttavia nähtiin jo huhtikuun alkupäivinä. 27.4. Vrk Ruokojärvi 8 m. Reviirit ja pesinnät: Jua 0+1, Kaa 2+2, Kuo 0+1, Pie 2+1, Sii 1+0 ja Vrk 1+0. Ilmeisesti pohjoisen myyrämailta muuttavia hiirihaukkoja nähtiin maakunnan stajauspaikoilla: 2.8.–13.10. peräti 141 yks. 16.9. Sii Vehkamäki 19 m ja 12.9. Suo Jalkala 11 m.

Piekana *Buteo lagopus*

2010: Myyrättömät seudut eivät houkuttelleet muuttavia piekanoita. Havaintoja saatiin kevätmuutolla niukanlaisesti: 1.4.–11.5. 67 m. 17.4. Sii Vehkamäki 6 m

ja 20.4. Nil Palonurmi 6 m. Kesällä nähtiin 27.7. Jua Rajapuro 1 kiert. Syysmuuttohavaintoja oli sitäkin vähemmän. 7.8.–6.11. vain 31 yks. 10.10. Sii Siltasalmi 5 m.

2011: Jos edellinen vuosi oli niukka piekanahavaintojen suhteen, niin tämä vuosi toi täydellisen muutoksen stajauslukuihin, 5.4.–12.5. peräti 198 m. Pitkin huhtikuuta nähtiin piekanoita liitelevän useimmiten kohti luodetta tai pohjoista. 22.4. Pertti Renvall ja Eelis Rissanen laskivat 90 muuttavaa petolintua, joista piekanoita 54. Pitkä leuto syksy ja pohjoisen myyrärunkaus hidastivat piekanamuuttoa. Lokakuun aikana saatiin runsaita muuttomääriä. 11.9.–26.11. nähtiin hämmästyttävät 453 m. 1.10. jäänee aikakirjoihin todellisenä petomuuton huippupäivänä: Sii Vehkamäki 159 m, joista piekanoita 127 m! Vielä 13.10. samalla paikalla 55 m.

Tuulihaukka *Falco tinnunculus*

2010: Myyräkatot ei näytä vaikuttavan kovinkaan paljon tuulihaukan esiintymiseen (Honkala ym 2010). Toki havaintomäärät laskivat edellisvuosista. Huhti–toukokuu 164 p, m tai kiert. Näistä suurin osa huhtikuussa. Reviirit ja pesinnät: Iis 1+1, Jua 0+1, Kiu 1+0, Kuo 1+0, Lap 0+1, Nil 1+2, Pie 2+6, Rau 1+0, Rva 1+0, Sii 0+1, Son 0+4, Ter 1+0 ja Tuu 1+0 (yht. 36 reviiriltä 16 pesintää). Havaittuja reviierejä noin puolta vähemmän kuin kahtena edellisenä vuonna. On ilmeistä, että tuulihaukat pysyvät kuitenkin käyttämään mm. linturavintoa huonoina myyrävuosina. Syksyllä havaittiin tuulihaukkoja runsaasti: elo–lokakuu 272 yks.

2011: Havaintomäärät edellisen vuoden tasolla: huhti–toukokuu 169 p, m tai kiert. Reviirit ja pesinnät: Iis 0+1, Kaa 0+1, Kei 1+2, Kiu 1+0, Kuo 1+2, Maa 0+1, Nil 0+1, Pie 3+9, Son 0+4, Tuu 1+1 ja Ves 0+2 (yht. 41 reviiriltä 27 pesintää). Pesintätulos parempi kuin edellisvuonna painopisteen ollessa Pielaveden pönttöalueella. Pohjois-Savossa pesinnät onnistuivat keskimääräistä heikommin (Honkala ym. 2011). Elo–syyskuussa havaintoja 158 p, m tai kiert.

Ampuhaukka *Falco columbarius*

2010: Maaliskuussa 2 havaintoa. Huhti–toukokuussa 46. Pesintä Kaavilla. Kesä–heinäkuussa 8 havaintoa. 10.8.–22.10. 87 p, m tai kiert.

2011: Tammikuussa 2 havaintoa. Helmikuussa 1. Huhti–toukokuu 35 p, m tai kiert. Kesä–heinäkuu 5 havaintoa. 4.8.–30.12. 73 p, m tai kiert. 16.9. Sii Vehkamäki 7 m.

Nuolihaukka *Falco subbuteo*

2010: Keväthavainnot edellisvuosien tasolla 23.4.–31.5. 20 p, m tai kiert. Reviirit

ja pesinnät: Iis 1+0, Kaa 1+0, Kuo 0+3, Lep 0+1, Nil 2+0, Son 1+2, Suo 0+1, Tuu 1+1, Vrk 2+0 ja Vie 1+0. Yht. 17 reviiriltä 8 pesintää. Löydettyjen reviirien määrä pysyi samana, mutta niiltä tehtiin enemmän pesintään viittaavia havaintoja. Kesä näytti olleen nuolihaukan pesinnän kannalta hyvä. Elo–syyskuussa havaintoja peräti 108 p, m tai kiert.

2011: Keväältä 22.4.–31.5. 30 p, m tai kiert. Reviirit ja pesinnät: Kei 0+1, Kiu 1+0, Lep 0+1, Maa 1+0, Nil 0+2, Pie 1+0, Rau 1+0 ja Son 1+0: Jostain syystä vain yht. 9 reviiriltä 4 pesintää. Elo–syyskuussa 96 p, m tai kiert.

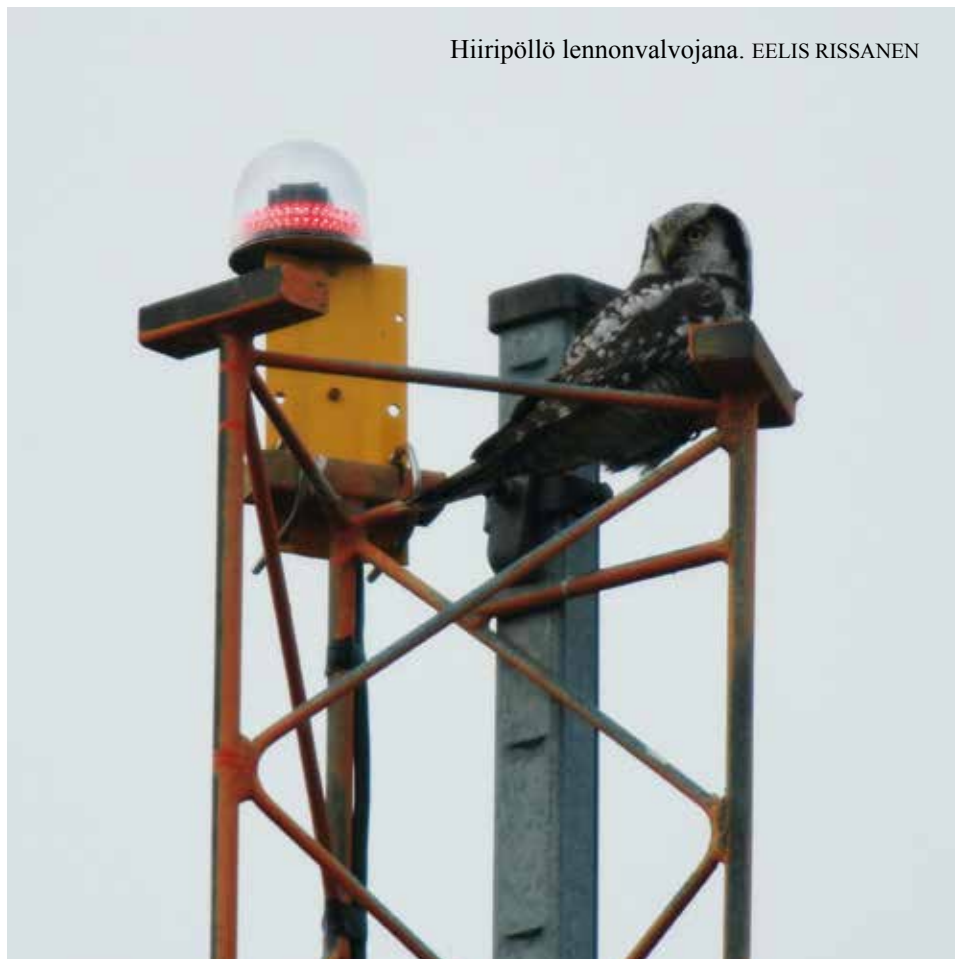
Sääksi *Pandion haliaetus*

2010: Vuoden ensimmäinen sääksi havaittiin 10.4. Rau Tyyrinvirralla. Varsinainen muutto käynnistyi 16.4., jonka jälkeen havaintoja sääksestä miltei päivittäin. Muutolla olevia sääksiä nähtiin vielä toukokuun puolivälissä. Vuosi oli valtakunnallisen sääksiseurannan 40. vuosi. Asutuiksi todettiin Suomessa 1139 reviiriä, mikä on seurantajakson ennätys (Saurola 2011). Pohjois-Savossa tarkastettiin 141 pesäpaikkaa, joista asuttuja 97. Poikaspesiä tavattiin 73, joilla yhteensä poikasia 163. Kaikki tunnusluvut ovat maakunnan uusia ennätyksiä. Poikasten keskimääräinen kuoriutumisaikajankohta oli tänä vuonna 11.6.

Sääksen asutut pesät kunnittain: Jua 3, Kar 3, Kei 3, Kiu 1, Kuo 10, Lep 6, Maa 3, Nil 1, Pie 19, Rau 17, Rva 1, Son 6, Suo 10, Ter 6, Tuu 3, Vrk 4 ja Vjä 1. Poikasia eniten: Pie 38, Rau 23, Kuo 19, Lep 13, Son 12. Syysmuutto käynnistyi elokuun puolenvälin jälkeen. Parhaita muuttopäiviä 4.9. Sii Vehkamäki 5 m, sekä 26.9. Kuo Puutossalmi 6 m. Vuoden viimeinen sääksi nähtiin 30.9. Kuo Hiekanlahdessa.

2011: Kevään ensimmäinen sääksihavainto 12.4. tuttuun tapaan Rau Tyyrinvirralla. Sääksen päämuutto ajoittui huhtikuuhun, jolloin havainto 48 sääksestä. Pohjois-Savossa tarkastettiin yhteensä 147 pesäpaikkaa, joista asutuiksi todettiin 103. Maaginen sääksen 100 reviirin raja rikkoutui etujassaan. Poikasia oli 82 pesällä yhteensä 176. Kaikki luvut ovat jälleen kerran uusia ennätyksiä. Sääksen systemaattinen vuodesta toiseen jatkunut suojelutyö on kantanut hedelmää. Sääksestä on tullut mökkiläisten ja järvillä liikkuvien lempilintu, jonka elämää seurataan tiiviisti. Pohjois-Savossa sääksen suurimmaksi uhkatekijäksi on noussut pesimäsoiden valjastaminen turvekentiksi. Koko maan sääksireviirien määräksi kirjattiin ennätykselliset 1148 (Saurola 2012). Asutut pesät: Jua 3, Kei 3, Kiu 1, Kuo 16, Lap 1, Lep 6, Maa 4, Nil 1, Pie 18, Rau 19, Rva 2, Son 5, Suo 10, Ter 6, Tuu 3 ja Vrk

Hiiripöllö lennonvalvojana. EELIS RISSANEN

5. Syksyllä muuttavia sääksiä nähtiin elokuun alkupäivistä lähtien. Parhaita muuttopäiviä 2.9. Sii Vehkamäki 5 m sekä 16.9. sama paikka peräti 21 m sääksellä. Vuoden viimeinen sääksi liihotteli niinkin myöhään kuin 28.11. Nil Palonurmella. Järvet olivat poikkeuksellisesti sulina aivan vuoden viimeisiin päiviin saakka.

Huuhkaja *Bubo bubo*

2010: Niukan myyrävuoden myötä huuhkajarevirit putosivat kolmanneksen edellisestä vuodesta. Reviirejä paikannettiin 30 sekä lisäksi pesinnät Juankoskella ja Kuopiossa. Pesintöjä vähänlaisesti koko Suomessa (Honkala ym. 2011). Reviirit ja pesät kunnittain: Iis 5, Jua 2+1, Kaa 1, Kuo 6+1, Lap 2, Maa 1, Pie 2, Rva 1, Sii 1, Son 1, Suo 1, Ter 1, Tuu 1, Vie 4 ja Vjä 1. Vahvimpia huuhkaja-alueita tällä kertaa Iisalmi, Kuopio ja Vieremä.

2011: Huuhkajahavaintoja tasaisesti ympäri maakuntaa. Reviirimäärä kasvoi 47 reviiriin. Pesäiä löydettiin 5, joilla poikasia 1 + 1 + 1 + 2 + 3. Reviirit: Iis 10, Jua 3, Kiu 1, Kuo 7, Lap 2, Maa 4, Nil 7, Pie 1, Rau 3, Sii 1, Ter 2, Tuu 1 ja Vie 3. Pesinnät: Maa 1, Pie 1, Suo 1, Ter 1 ja Ves 1.

Hiiripöllö *Surnia ulula*

2010: Havaintoja 21 hiiripöllöstä, joista kaksi kuulutti reviiriään Tuusniemellä huhtikuussa ja Leppävirralla joulukuussa. Havainnot keskittyivät loka–marraskuulle. Pesintöjä ei odotetusti löytynyt. Esiintymisen: Iis 1, Kaa 1, Kei 1, Kiu 1, Lep 3, Pie 1, Rau 4, Son 1, Suo 1 ja Tuu 5.

2011: Hiiripöllörintamalla edelleen hiljaiseloa, vain 15 pöllöä havaittiin. Linnusta kahdella kevätsoidinta maaliskuu–huhtikuussa Leppävirralla. Pesimään linnut eivät kuitenkaan ryhtyneet. Hiiripöllön pesä on löytynyt viimeksi maakunnasta vuonna 2006. Havainnot: Iis 1, Kaa 1, Lep 5, Rau 1, Suo 1, Tuu 5 ja Vrk 4. Maakunnan pohjoisosista hiiripöllöt puuttuivat tyystin.

Varpuspöllö *Glaucidium passerinum*

2010: Ravintopula näkyi myös varpuspöllöjen määrissä. Havaintoja 87 yksilöstä, joista 19 äänessä keväällä, 17 syksyllä sekä 51 pöllöä ilmoitettiin paikalliseksi. Sekä keväällä että syksyllä vihelteleviä pöllöjä havaittiin eniten Kuopiossa. Pesintöjä 3, Pie 1 ja Sii 2. Pesissä poikasia 1+6+7.

2011: Havainnoissa hiukan laskua edelliseen vuoteen. Keväällä huuteli 14 ja syksyllä 32 pöllöä. Lisäksi tehtiin 44 muuta varpuspöllöhavaintoa. Havainnoista valtaosa jälleen Kuopiosta. Nälkä ajaa pöllöt näkösalille. Ravintovarojen huetessa pöllöt tulevat pihapiiriin etsimään helppoa saalista ruokintapaikoilta. Pesintöjä ei ilmoitettu.

Lehtopöllö *Strix aluco*

2010: Lehtopöllöstä havaintoja vähänlaista. Kuopiossa yksi reviiri ja maastopoikue. Ankara talvi ja myyräkato iskivät rajusti juuri lehtopöllöön. Eteläisessä Suomessa kymmenittäin nääntyneitä lehtopöllöjä (Honkala ym. 2011).

2011: Esiintyminen edellisen vuoden tasoa. Reviiri Kuopiossa ja maastopoikue Kiuruvedellä. Kaksi ankaraa talvea peräkkäin autioitti lehtopöllöreviirejä.

Viirupöllö *Strix Uralensis*

2010: Ravintopula ja kylmä talvi kuritti myös viirupöllöjä. Kuolleita ja nääntyviä pöllöjä tavattiin monin paikoin. Näin ollen reviiri- ja pesämäärät romahtivat. Viirupöllön esiintyminen olikin vuosikymmenen huonoin. Reviirejä paikallistettiin 24 ja pesiä löytyi vain 8. Paikallisesta myyräesiintymästä kertoo Maaningan neljän poikasen pesä. Reviirit ja pesät kunnittain: Iis 2, Kaa 4+2+mp, Kei 0+1, Kuo 4+1, Lep 1, Maa 1+2, Nil 0+1, Pie 1, Rva 1, Son 1, Suo 1, Ter 1, Tuu 3, Ves 1, Vie 1, Vjä 1 ja Vrk 1. Poikastuotto jäi 2,1 poikaseen onnistunutta pesintää kohden.

2011: Viirupöllön alamäki jatkui. Pesintöjen määrä kuitenkin lähes kolminkertaistui ollen nyt 20. Lisäksi ilmoitettiin 24 reviiriä. Edelleen tavattiin kuolleita ja näkiintyneitä pöllöjä jopa pihapiirissä, jossa lintujen ruokintapaikka muodostui viimeiseksi oljenkorreksi monelle viirupöllölle nälkää vastaan. Reviirit ja pesät: Iis 2+1, Jua 1, Kaa 4+3+mp, Kuo 8+2, Lep 3+1, Maa 1+2, Nil 2, Pie 1+4, Suo 1, Son 0+2, Tuu 1, Rva 0+1 ja Ves 0+3. Poikastuotto 2,6 poikasta onnistunutta pesintää kohden hieman parani edellisestä vuodesta.

Lapinpöllö *Strix nebulosa*

2010: Havaintoja hyvin tavanomainen määrä. Kuusi pöllöä tavattiin maakunnassa. Lapinpöllön soidinta päästiin kuulemaan Kaavilla huhtikuussa. Pesintää ei kuitenkaan todettu. Muut havainnot: Nil 1, Son 1, Suo 2 ja Tuu 1.

2011: Pielavedeltä löytyi lapinpöllön pesä kanahaukan pesästä. Pesästä rengastettiin kaksi poikasta. Muita havaintoja 5 linnusta, joista 3 syksyllä. Kaksi lapinpöllöä menehtyi Tuusniemellä.

Sarvipöllö *Asio otus*

2010: Sarvipöllöt vähissä. Kevätsoidinta kahdella reviirillä, maastopoikueita 4 sekä yksi pesälöytö Nilsiästä. Tänä vuonna sarvipöllöjen pesinnät keskittyivät Keski-Suomeen, Pirkanmaalle ja Suomenselälle (Honkala ym. 2011). Ensimmäinen kevätmuuttaja tavattiin 12.4. Sii keskimmaisella. Havainnot: Iis 1 p, Jua 1 p, Kar 1 mp, Kuo 1

p, Lap 1 Ä+1 p, Lep 1 mp, Maa 2 Ä+mp, Nil pesä+1 p, Sii 1 Ä+1 p, Vjä 1 mp ja Vrk 1 p. **2011:** Esiintyminen edellisen vuoden kaltaisen. Maastopoikueita löydettiin viisi enemmän. Yksi pesintä varmistettiin Maaningalla. Kevään ensihavainto 21.4. Iis Ruokoniemellä. Havainnot: Iis 1 Ä+3 mp+1 p, Kei 1 mp, Kiu 1 mp+2 p, Kuo 1 mp+1 p, Lap 1 mp, Lep 1 Ä, Maa pesä+1 p, Pie 1 mp, Sii 1 mp+1 p, Tuu 1 mp+1 p ja Vrk 1 p.

Suopöllö *Asio flammea*

2010: Suopöllöhavainnot huhti – elokuulta yhteensä 11 linnusta maakunnan itä- ja pohjoisosista. Kevään ensimmäinen suopöllö liihotteli 7.4. Kuo Hiltulanlahdessa. Havainnot: Kaa 1 p, Kuo 1 Ä+1 p, Lap 1 p, Maa 1 p, Nil 1 p, Rva 1 p, Sii 1 p ja Son 2 p. **2011:** Havainnot edelleen vähissä. Kesähavainto 12 suopöllöstä. Maastopoikueisiin törmättiin Kiuruvedellä ja Lapinlahdella. Maaningan Patalahdella havainto viidestä linnusta. Kevään ensihavainto Maa Ruokovirralla 26.4. 1 m. Rautalammin Rastunsuolla muutti 11.5. kaksi suopöllöä. Havainnot: Kiu 2 mp+4 p, Lap 1 mp+2 p, Maa 1 Ä+4 p, Rau 2 m, Tuu 1 p ja Vie 1 p.

Helmipöllö *Aegolius funerus*

2010: Helmipöllöjen reviirimäärät (26) putosivat reippaasti ennätysvuodesta 2009 (340). Vuoden ainoat pesinnät tavattiin Tuusniemellä ja Maaningalla. Keväisiä puputtajia kuului kuitenkin tasaisesti siellä täällä painottuen Koillis-Savon ja Ylä-Savon alueelle. Reviirit: Iis 2, Jua 3, Kaa 4, Kei 1, Kuo 1, Lap 1, Lep 1, Nil 2, Rva 1, Sii 3, Son 4, Suo 1 ja Vie 2. Valtakunnan tasolla helmipöllö kannankasvu on edelleen laskeva (Honkala ym. 2011).

2011: Reviirimäärät nelinkertaistuivat edellisestä vuodesta. Pesämäärät edelleen pieniä vain 4 pesää tuli tietoon. Esim. Kiuruvedellä erään pöntötysalueen kaikki 13 pönttöä olivat aivan tyhjinä. Keväällä helmipöllöjä eniten äänessä Iisalmessa ja Tuusniemellä. Reviirit (104) ja pesät (4): Iis 17, Jua 5, Kaa 5, Kei 6, Kiu 3, Kuo 9, Lap 1, Lep 8, Maa 2, Nil 12+pesä, Pie 0+pesä, Rau 5, Sii 4, Son 2+pesä, Suo 1, Tuu 18+pesä, Vrk 2 ja Vie 4.

Kirjallisuus

Honkala, J., Saurola, P. 2011: Petolintuvuosi 2010: – niukasti pesintöjä. – Linnut vuosikirja 2010: 53–63.
Honkala, J., Saurola, P. 2012: Petolintuvuosi 2012: – pohjoisessa myyrähuippu. – Linnut vuosikirja 2011: 59–69.
Saurola, P. 2011: Suomen sääksät 2010. – Linnut vuosikirja 2010: 29–35.
Saurola, P. 2012: Suomen sääksät 2011. – Linnut vuosikirja 2011: 16–23.

TOP 150

**Pohjois-Savon alueelta Tiiraan 2010 eniten havaintoja ilmoittaneet, tallennuskerrat nimen perässä.
Kaikkiaan havaintoja ilmoitti 340 henkilöä.**

1. Pertti Renvall 1821, Markku Ukkonen 1386, Asta Lähdesmäki 905, Ilkka Markkanen 839, Kauko Siikström 823, Hannu Kärkkäinen 782, Pertti Hartikainen 781, Pertti Räsänen 773, Ari Tossavainen 730, Harri Hölttä 611, Pekka Majuri 566, Seppo Neuvonen 550, Uolevi Skarén 499, Juha Koponen 457, Niklas Åberg 443, Erkki Björk 430, Juha Väätäinen 427, Helena Rönkä 411, Patrick Hublin 354, Antti Lammi 321

21. Pekka Savolainen 299, Eelis Rissanen 283, Riitta Rajala 258, Seppo Sollo 251, Armi Riikonen 234, Aimo Hartikainen 233, Kai Jäderholm 190, Raimo Hämäläinen 190, Olavi Rautiainen 186, Timo Perätie 186, Yli-Kauppara Asko 182, Suntioinen Sirpa 171, Hyvärinen Seppo 170, Gråsten Anne 166, Riikonen Minna 164, Laitinen Kimmo 163, Yliluoma Jarmo 162, Haataja Markku 157, Rytkönen Mikael 153, Ovaskainen Petteri 142

41. Huttunen Tarmo 133, Puranen Perttu 132, Majuri Seija 115, Pulkka Jouko 112, Kelo Marko 111, Rönkä Tarja 111, Immonen Timo 111, Paavola Teemu 107, Tolvanen Liisa 105, Hiltunen Marjut 104, Huttunen Irmeli 99, Tuomainen Jorma 96, Korhonen Olli 94, Nokelainen Rauno 87, Pärssinen Mikko 85, Lappi Minna 84, Häkkinen Kimmo 83, Asikainen Timo 82, Miettinen Harri 77, Pirskanen Matti 76

61. Paldanius Eija 74, Ruotsalainen Petri 73, Asikainen Kalevi 72, Pitkänen Kauko 72, Mustakallio Petteri 71, Virta Sami 70, Vaittinen Markku 68, Väätäinen Reetta 66, Räsänen Seppo 66, Kauppinen Jukka 65, Hirva Petri 65, Uotila Jyrki 63, Salo Klaus 62, Hagman

Aarne 60, Kärkkäinen Tuulikki 59, Kanerva Antti 57, Juppi Mirko 57, Korri Vesa 57, Kananen Aino 53, Rutonen Kalevi 53

81. Pelkonen Tero 48, Sorvari Veli-Matti 48, Tolonen Antti 45, Saikkonen Heikki 45, Tuovinen Mauri 42, Kettunen Jaakko 41, Mäkeläinen Sanna 41, Nevalainen Toni 41, Leskinen Mirja 40, Kaarakainen Pertti 40, van der Woude Ron 40, Koskela Akseli 38, Vihervaara Petteri 38, Junnila Jarmo 37, Hynynen Sanna 36, Räsänen Hannu 35, Keski-Karhu Mikko 35, Neuvonen Risto-Pekka 34, Heikkinen Taru 33, E. Kumpulainen Janne 32

101. Niemispelto Seppo 31, Väänänen Aaro 30, Ukkonen Jarmo 30, Hujala Jukka 30, Wallius Mika 30, Ovaskainen Pekka 30, Hämeen-Anttila Eero 28, Suhonen Pekka 28, Lukkarinen Mervi 26, Tegelberg Anita 25, Peltomaa Eljas 25, Koponen Jussi 25, Pynnönen Jyrki 25, Matkaniemi Petri 25, Pirkkalainen Risto 25, Toppinen Anna-Maija 24, Nurmi Toni 24, Lavikainen Aatos 22, Hiekkänen Kalle 22, Salonkoski Sami 22

121. Rökköläinen Mauri 21, Siivonen Stacy 20, Virnes Suoma 20, Peltola Veijo 20, Haataja Kari 19, Niiles Paavo 19, Väisänen Roni 19, Renvall Riitta 18, Poutanen Juha 17, Ilari Koskinen Mika 17, Laitinen Niina 17, Glad Minna 16, Karhu Heikki 15, Björklund Mats 15, Herva Tuomas 15, Lukkarinen Tuomas 15, Koponen Vesa 15, Sorsa Elma 14, Jokela Jari 14, Kelo Jorma 14, Österberg Jukka 14, Lähdesmäki Lassi 14, Rasp Pertti 14, Järveläinen Riitta 14, Jauhainen Tarja 14, Meriläinen Tuomas 14, Väänänen Ari-Salomon 13, Tiitinen Hannu 13, Tervo Juha 13, Olkio Kimmo 13

Luontokuvaajat Matti Ollikainen,
Ilkka Markkanen ja Tero Pelkonen
retkellä Konnuksen kanavalla 25.3.2012.

TERO MIKKONEN

Petolintuseuranta Kuikan mailla 1980-luvulta tähän päivään

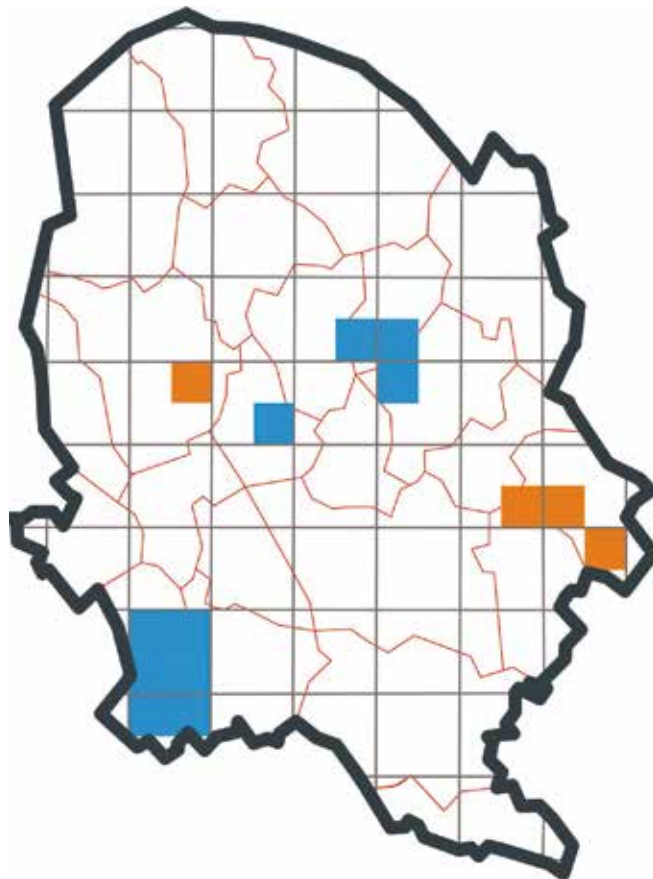
Juha Honkala

Eläinmuseon ja ympäristöministeriön yhteishanke, *Petolintuseuranta*, aloitettiin koko valtakunnan mitassa vuonna 1982. Pohjois-Savossa pöllöjen kannanvaihteluita oli seurattu jo tätä ennenkin (Mönkkönen 1980), joten valmiudet ensimmäisten petolintujen seurantaruu- tujen perustamiseen olivat hyvät. Vuonna 1982 tutkimusruutujen seurantavastuun ottivat Juhani Toivanen (1 ruutu) ja Esko Vesanen (2 ruutua) ja seuraavana vuonna Pentti Runko (1 ruutu). Pohjois-Savossa petolintuseurannan kulta-aikaa olikin nimenomaan 80-luku, sillä vuosikymmenen lopulla seurannassa oli samanaikaisesti peräti kymmenen ruutua. Esko Vesanen kokosi tuolloin petolintutietoja parhaimmillaan kuudelta ruudulta ja Harri Hölttä kolmelta ruudulta. Pohjoissavolaisten petolintujen ja pöllöjen vuotuiset revii- ja pesäluvut koottiin kuntakohtaisesti jo tuolloin Siivekäs-lehden faunistisiin raportteihin, kun taas koko maan petolintutietoja koottiin Lintumies-lehteen, ja nykyään BirdLife Suomen kustantamaan Linnut-vuosikirjaan. Nämä samat perinteet jatkuvat yhä.

1990-luvulla petolintujen järjestelmällinen ruutus- eura hiipui Pohjois-Savossa, lähinnä Esko Vesasen ja Harri Höltän ruutujen jäätyä seurannasta pois. Vuosi- kymmenen puolivälin tietämissä Kalevi Rutonen perus- ti uuden tutkimusruudun ja hieman myöhemmin Seppo Räsänen aloitti ensimmäisellä ruudullaan. 2000-luvulla Pohjois-Savossa on ollut jatkuvasti seurannassa neljä tut- kimusruutua: jo mainittu Kalevi Rutosen tutkimusruutu Pielavedellä ja Seppo Räsänen kolme ruutua Kaavin ja Tuusniemen maisemissa, joista pitkäikäisimmällä jatkuu Juhani Toivasen aikanaan aloittama seuranta.

Vuonna 1986 Eläinmuseolla huomattiin petolintujen ruutuseurannasta saatavan aineiston olevan monilta alu- eilta niukkaa, vaikka petolinturengastajia liikkui maas- tossa joka kesä kohtalainen joukko. Petolintuaktiivien työpanosta on noista ajoista alkaen kerätty yhteenveto- lomakkeella. Näin ollen jokainen Pohjois-Savossa peto- lintuja rengastanut on toimittanut pesä- ja reviiiritietonsa Eläinmuseolle. Siivekäs-lehden toimittajatkin ovat muis- taneet tämän tietolähteen ja ovat hyödyntäneet seuranta- aineistoa vuotuisissa faunistisissa katsauksissa ja petolin- tukatsauksissa (mm. Rutonen & Räsänen 2003).

Eläinmuseon petolintuseurannan dokumentteihin taltioituu merkintöjä vain osasta maastossa ahertaneista petolintuaktiiveista. 1980-luvun aktiiveja olivat edellä jo mainittujen lisäksi ainakin Silveri Jussila, Ari Lyytikäi- nen, Janne Taskinen, Uolevi Skaren, Timo Hämäläinen, Kauko Siikström ja Tuomo Eronen. Hieman myöhem- min, 1990-luvun alkupuolella alueella operoivat edel-

Ruutu	seurantavuodet	ruutuvastaava
693:348	1986-1989	Esko Vesanen
693:349	1986-1991	Esko Vesanen
694:348	1986-1991	Esko Vesanen
694:349	1982-1991	Esko Vesanen
695:348	1982-1994	Esko Vesanen & Kauko Sikström
695:349	1988-1989	Esko Vesanen
697:359	1982-2011	Juhani Toivanen & Seppo Räsänen
698:357	2001-2011	Seppo Räsänen
698:358	1998-2011	Seppo Räsänen
700:351	1983-1984	Pentti Runko
701:349	1983-2011	Kalevi Rutonen
701:354	1988-1989	Harri Hölttä
702:353	1988-1990	Harri Hölttä
702:354	1988-1991	Harri Hölttä

Kuva 1. Tutkittujen petoruutujen sijainti Pohjois-Savossa 10 x 10 km ruuduittain. Kerran tai useammin tutkitut ruudut 1982–2010 (sininen) ja vuonna 2011 (oranssi).

	2010			2011		
	Asutut reviirit	Pesinnät	Isoja poikasia/munapesä. Suluissa koko maan keskimääräinen luku	Asutut reviirit	Pesinnät	Isoja poikasia/munapesä. Suluissa koko maan keskimääräinen luku
Mehiläishaukka	10	3	1,33 (1,62)	6	1	2,00 (1,38)
Ruskosuohaukka	15	6	(2,75)	15	8	(2,75)
Sinisuhaukka	4		(5,00)	3	1	(4,75)
Kanahaukka	19	14	2,36 (1,96)	16	14	3,33 (2,50)
Varpushaukka	8	4	3,33 (3,69)	6	3	2,00 (3,83)
Hiirihaukka	22	13	1,40 (1,71)	22	7	2,50 (1,77)
Piekana			(1,85)			(3,69)
Tuulihaukka	23	12	4,87 (4,34)	22	16	5,12 (4,60)
Ampuhaukka	2	1	3,00 (3,44)			(3,91)
Nuolihaukka	8	1	(2,40)	6		(2,27)
Huuhkaja	5	1	2,00 (1,07)	9	5	1,80 (1,37)
Hiiripöllö			(4,25)			(5,22)
Varpuspöllö	3	3	4,33 (5,32)	3	1	(6,17)
Lehtopöllö			(2,30)			(2,56)
Viirupöllö	6	3	2,00 (1,48)	16	12	2,29 (2,28)
Lapinpöllö			(1,44)			(2,28)
Sarvipöllö			(2,14)	1	1	(3,26)
Suopöllö	1		(3,89)	4	3	(5,57)
Helmipöllö	6	1	2,00 (3,02)	11	3	4,67 (4,55)

Taulukko 1. Päiväpetolintujen ja pöllöjen asutut reviirit ja pesinnät sekä pesimistulos Pohjois-Savossa 2010 ja 2011 petolinturengastajien yhteenvetolomakkeiden mukaan.

listen lisäksi mm. Hannu Siikavirta, Eelis Rissanen ja Veli-Matti Sorvari.

2000-luvulla pohjoissavolaisia petolintuja ja pöllöjä on pesäpaikoilta monen edellisen petohenkilön lisäksi etsinyt lisäksi ainakin Sampo Liukko, Hannu Lehtoranta, Ari Tanskanen, Petri Suorsa, Timo Immonen ja Mikko Hakanen. Kiitos heille ja myös kaikille niille, joiden nimeä ei tässä yhteydessä syystä tai toisesta osattu mainita.

Petolintuseurannan haasteita

Hiljentyneiden tutkimusruutujen elvyttäminen tai uusien perustaminen toisi kaivattua lisätietoa petolintujemme kannanvaihteluista. Petolintujen ruutuseuranta-aineiston perusteella pystytään arvioimaan populaatioissa tapahtuvien muutosten nopeutta. Petolintujen kannanvaihteluiden selvittämiseksi tarvitaan suuri määrä maastotyötä ja paikallistason asiantuntemusta – myös niinä vuosina, kun ravintotilanne on heikko, ja pesintöjä on niukasti.

Moni petolinturengastaja tai harrastaja tarkastaa vuosittain samat, tutut alueet, niiden pöntöt ja risupesät. Ilmoittamalla petolintutiedot ruuduittain tulisi rengastus- ja reviiritarkastustyöstä entistäkin arvok-

kaampaa. Ruutuseuranta on yksinkertaista ja paperisota vähäistä! Lisätietoja petoruutuseurannasta saa yhdistyksen petolintuaktiiveilta tai Eläinmuseon rengastustoimistosta.

Viimeaikaisia tuloksia

Petolinturengastajat ilmoittavat pesä- ja reviiritarkastuksiensa tiedot vuosittain Eläinmuseolle. Tiedoista lasketaan mm. lajien pesimistulos, keskimääräinen munaluku ja pesintöjen tuhoutumisprosentti kunkin paikallisyhdistyksen alueelta. Mitä runsaampia tiedot ovat, sitä luotettavampia ovat tiedoista tehtävät johtopäätökset. Petolintuseurannan tietoja hyödynnetään mm. ympäristöhallinnon uhanalaisuusarviointeissa. Pohjois-Savosta petolintujen pesä- ja reviiritietoja ilmoitti vuonna 2010 yhdeksän ja 2011 kahdeksan petolintuaktiivia (Taulukko 1).

Pesimistuloksesta päätellen kanahaukan ja tuulihaukan pesinnät onnistuivat vuosina 2010 ja 2011 Pohjois-Savossa paremmin kuin muualla maassa keskimäärin. Vuonna 2011 viirupöllökanta on lähtenyt nousuun kantaa koetelleen katotalven 2009–2010 jälkeen. Pesimistuloksista roh-

kean johtopäätöksen vetäen voisi väittää hiirihaukkojen pesineen vuonna 2011 vain siellä missä ravintoa oli riittävästi.

Lähteet

Mönkkönen, M. 1980. Pöllökyselyn tulosten tarkastelua. – Siivekäs 1: 29–30.

Rutonen, K. & Räsänen, S. 2003. Petolintujen pesintä Pohjois-Savossa 1999–2002. – Siivekäs 52: 6–11.

Kirjoittajan osoite:
Rengastustoimisto
Luonnontieteellinen museo
PL 17, 00014 Helsingin yliopisto

Punakylkirastaan yöaikainen syysmuutto

Erkki Björk

Itä-Suomen yliopisto

Ympäristötieteiden laitos

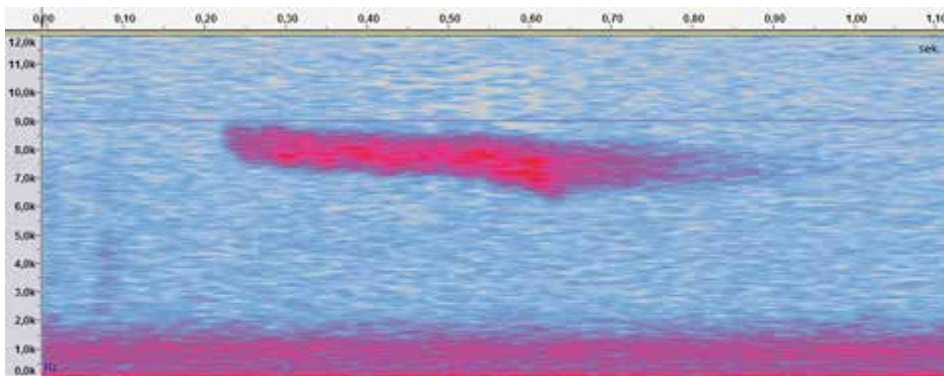
Yöllä muuttavien lintujen määrän on havaittu olevan huipussaan vähän ennen keskiyötä, kun taas lintujen muuttoäänien määrä yleensä on enimmillään vähän ennen auringonnousua. (katso Farnsworth 2005). Tässä tutkimuksessa tutkin punakylkirastaiden yöaikaista syysmuuttoa muuttoäänien avulla.

Tutkimuksen tein kesämökilläni Kotkatveden Hiekanlahdella Kuopiosta 10 km koilliseen. Äänitin kymmenenä yönä syksyllä 2010 (10.9. – 12.10.) punakylkirastaiden muuttoäänien ja analysoin niiden ajoittumista ja äänenpainetasoja.

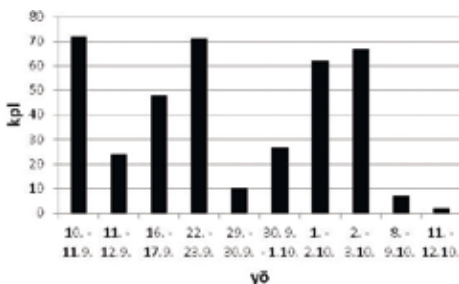
Äänitin koko yön äänet äänitallentimella (Edirol, R-09HR) MP3-tiedostoksi äänitasomittarin (Brue&Kjaer, Mediator 2238) kautta. Etsin ääniteiltä kuuntelemalla ja sonogrammien (kuva 1.) avulla (Audacity äänenkäsittelyohjelma) punakylkirastaiden muuttoäänien, analysoin niiden äänenpainetasot terssikaistalla 6,3 kHz tai 8 kHz (kumpi suurempi) äänianalysointilaitteella (Norsonic, 121) ja ajankohdat aurinkokeskiyöhön nähden. Jos ääniä kuului minuutin sisällä useampia, huomioin vain voimakaimman äänen välttääkseni saman parven rekisteröinnin useampaan kertaan.

Viitteet:

Farnsworth, A. 2005: Flight calls and their value for future ornithological studies and conservation research. – Auk 122: 733-746.
Siivonen, L. 1936: Die Starkevariation des nachtlischen Zugen bei Turdus ph. philomelos und T. musicus L., auf Grund der Zuglaute einer gekafigten Singdrossel vergleichen. – Ornis Fennica 13:59-63.

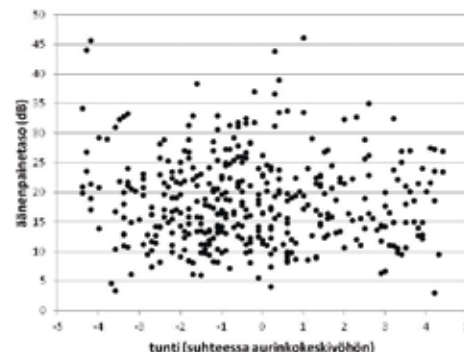
Kuva 1. Sonogrammi punakylkirastaan muuttoäänistä.

Kuva 2. Eri öinä havaitsemieni punakylkirastaiden/parvien määrät. Kuvassa olen esittänyt eri öinä havaitsemieni muuttavien punakylkirastaiden/muuttoparvien lukumäärät (yhteensä 390 kpl). Äänien määrä vaihteli eri vuorokausina huomattavasti ilmeisesti sääolojen, joita en rekisteröinyt, vaikutuksesta.

Kuva 3. Havaitsemieni punakylkirastaiden/parvien määrät yön eri tunteina syys- ja lokakuussa. Kuvassa olen esittänyt äänien ajoittumisen yön tunneille suhteessa keskiyöhön jaettuna syys- ja lokakuulle (10.9. – 23.9. ja 30.9. – 12.10). Muuttoäänien huippu ajoittui hieman ennen puoltayötä kuten myös Sivosen (1936) Helsingin seudulla tekemässä tutkimuksessa. Aikaisemmalla jaksolla keskimääräinen muuttoaika oli 30 min ennen puoltayötä ja jälkimmäisellä jaksolla keskiyöllä. Ero jaksojen välillä oli tilastollisesti merkittävä (Mann-Whitney Test, $p < 0.05$).

Kuva 4. Yöllisten punakylkirastaiden muuttoäänien mitatut äänenpainetasot yön eri aikoina. Varianssianalysoin (ANOVA, SPSS-tilasto-ohjelma) äänenvoimakkuudet kellonajan tunteina suhteessa aurinkokeskiyöhön (9 tuntia) ja yön (10 yötä) suhteen. Vuorokauden ajalla (tunnilla) ei ollut merkittävää vaikutusta äänen voimakkuuteen, mutta päivämäärällä (yö) oli ($p < 0.001$).

Punakylkirastaat muuttavat ilmeisesti useimmiten parvissa ja äänitelevät pitääkseen parven koossa, siksi niiden äänien määrä yötaivaalla kuvaa niiden muuttoaktiivisuutta. Etupäässä yksin muuttavilla lajeilla ei liene samanlaista tarvetta ääntelyyn muuton aikana. Niillä voi olla jokin muu tarve äänellä esimerkiksi juuri ennen auringonnousua päättyvän/päättyneen muuton seurauksena. Tämä tarve näyttäisi olevan myös punakylkirastaalla, mutta heikompana kuin yömuuton aikainen tarve äänellä.

Punakylkirastaan muuttoäänien äänitasoissa ei ollut merkittäviä eroja yön eri tunteina mutta merkittävä ero eri öinä. Tästä voidaan päätellä, että muuttavien punakylkirastaiden lentokorkeus oli keskimäärin sama yön eri tunteina mutta vaihteli eri öiden välillä ilmeisesti erilaisen säätilan vaikutuksesta lentokorkeuteen.

Muuttavien punakylkirastaiden havaittavuutta äänen perusteella voidaan pitää vakiona yli yön säätilan pysyessä samanlaisena ja äänihavainnointia luotettavana tapana mitata niiden muuttoaktiivisuuden vaihtelua yön eri aikoina.

Tämä artikkeli suurempine kuvineen löytyy kotisivuiltamme:
<http://lintuyhdistyskuikka.net/julkaisut/katsaukset/>. Sivuilta löydät myös
Erkki Björkin toisen artikkelin ”Lintujen äänien voimakkuuksia ja kuuluvuuksia”.

Kuikkalintuseminaari 26.11.2011

Jukka Kauppinen aiheena oli ”Kuikka järvilinnuston osana”. Vesilintuja vuosikymmenet tutkinut Kuopion luonnontieteellisen museon intendentti kertoi kuikan selviytyneen hyvin rantojen mökkiytymisestä ja kantojen jopa nousseen viime aikoina. Tämä oli Jukan viimeiseksi jäänyt esiintyminen Kuikan tilaisuudessa. JUHA POUTANEN

Kuopiossa 26.11.2011 järjestetty kuikkalintuseminaari keräsi liki 80 osallistujaa ympäri Suomea. Päivän aloitti äänittäjä **Lauri Hallikainen** (seisomassa) kertoen tallenteillaan kuikan ja kaakkurin äänten runsaudesta. Etualalla oikealla BirdLife Suomen kuikkalintutyöryhmästä **Pekka Lehtonen**, joka esitelmöi kuikan elintavoista ja pesinnästä. Kaakkureiden elämästä kertoivat **Pertti Virta** ja **Kalevi Eklöf**. Lopuksi **Alexi Lehikoinen** Luonnontieteellisestä keskusmuseosta tähdensi linnuston seurantojen tärkeyttä. JUHA POUTANEN

Neljännesvuosisata rengastusta Raasiossa

Markku Ukkonen

Jaakon päivänä 25.7.2012 tuli kuluneeksi neljännesvuosisata siitä, kun Siilinjärven Raasion altaalla käynnistyi rengastustoiminta. Puuha alkoi kahlaajarengastuksena ja paikan ensimmäisen renkaan puristi 25.7.1987 **Paavo Liimatta** rantasipin nilkkaan. Paavo myös ensimmäisenä viritti ajatuksen altaan soveltuvuudesta kahlaajarengastuspaikaksi. Tuon päivän jälkeen renkaita on kiinnitetty vuosittain vaihteleva määrä kahlaajien syysmuuttokauden aikana. Lintujen pyynti tapahtui aluksi kahlaajakatiskoin ja katiskoihin on jallitettu kahlaajien lisäksi vesilintuja ja rannan varpuslintuja. Vuonna 2008 Raasion ranta-alueella käynnistyi myös syksyinen verkkopyynti.

Juhlapäivään mennessä Raasiossa oli rengastettu yhteensä 15849 kahlaajaa ja 10247 yksilöä muista linturyhmistä. Rengastettujen lintujen kokonaismäärä oli täten tuohon juhlapäivään mennessä 26096 yksilöä. Raasion rengastetuin lintu on toistaiseksi (tilanne 24.7.2012) västäräkki (4449 rengastusta) kintereillään liro (4181 rengastusta). Viime vuosina verkkopyynnin käynnistymisen myötä rengastussaalit on määrällisesti painottunut varpuslintuihin, sitä ennen pääosassa olivat kahlaajat. Rengastettujen kahlaajien määrät ovat nykyään pudonneet huippuvuosien yli 1000 linnun määrästä 200–400 kahlaajan vuositasolle. Syynä on ollut aiemmin avoimien rantalietteiden vääjäämätön kasvittuminen ja sen seurauksena erityisesti sirrien siirtyminen oleskelemaan ja ruokailemaan altaan upottaville lieterannoille, missä kahlaajien pyynti on ollut mahdotonta.

Pitkäjaksoisen rengastustouhuilun on mahdollistanut kesällä 1988 Kemira Oy:ltä käyttööme saatu työmaakoppi, joka on palvellut tähän päivään saakka rengastuskikohtanamme. Ajan hammas on nirhannut koppiamme ja uuden lokaalin hankkiminen paikalle on lähivuosien suunnitelmissa.

Mieleenpainuvimmat rengastusvuodet sijoittuvat 1990-luvulle, jonka kahlaajarengastussäpinää silloin tällöin kaiholla muistellaan nykyesien vaisumman kahlaajamenon keskellä. Raasion kovin ja legendaarisin rengastusvuosi lienee vuosi 1992, jolloin aikavälin 21.6.–16.9. yhteensä 57 pyyntipäivän aikana katiskoista poimittiin rengastettavaksi 1780 kahlaajaa ja

697 muun linturyhmän edustajaa (taulukko 1). Tosin taulukon 1 törmäpääskyt noukittiin teemaverkkopyynnillä Raasion pesätörmältä ja lokkilinnut pultattiin poikasrengastuksina.

Legendaarista historian lehtien havinaa liittyy myös seuraavaan rengastussyksyyn 1993, jolloin intouduttiin mielipuoliselta tsemppaamiselta haiskahtavaan pyyntiyritykseen. Aikavälillä 8.7.–30.8. vedettiin non-stop-pyntisessio, jolloin katiskat olivat yötä-päivää yhtämittaisesti pyynnissä 1272 tunnin (53 vrk:n) ajan! Moiseen ei taideta enää ihan heti pystyä. V. 1993 rengastussaldoksi saatiin 1565 kahlaajaa ja 646 ei-kahlaajaa. Tuona vuonna Raasiossa tehtiin sikäläkin rengastushistoriaa, että Wader Study Group Bulletin -lehden tilastojen mukaan olimme eräs Euroopan kärkeimmistä lapinsirrin (142 reng.), jänkäsirriäisen (64 reng.) ja liron (337 reng.) rengastusten osalta.

Vuosien saatossa Raasiossa on kiinnittänyt renkaita toistakymmentä rengastajaa ja koko joukko aktiivisia avustajia on ollut heidän työtään helpottamassa. Ahkeriojia ovat kaikki, mutta erityisesti haluan nimeltä mainita rengastajaporukan sitkeimmän puurtajan – **Jyrki Pynnönen** on rengastuslupan saatuaan paria kesää lukuun ottamatta sitkistellyt joka kesä/syysy vähintään kahden viikon yhtämittaisen jakson Raasion haastavissa olosuhteissa. Hän oli luonnollisesti mukana myös tuossa edellä mainitussa vuoden 1993 hulttomassa pyyntimaratonissa. Tällä hetkellä näyttää siltä, että pieni rengastajajengimme on täydentymässä parilla uudella innokkaalla pulttaajalla.

Raasion parakki alkaa tulla tiensä päähän. Niittämässä Markku Ukkonen. ILKKA MARKKANEN

Raasion rengastusmäärät ennätysvuonna 1992:

pikkutylli 91	vesipääsky 12
tylli 47	haapana 12
tundrakurmitsa 1	tavi 53
pikkusirri 140	ouhisorsa 1
lapinsirri 64	tukkasotka 6
palsasirri 1	telkkä 1
kuovisirri 71	pikkulokki 9
suosirri 27	naurulokki 8
jänkäsirriäinen 1	kalatiira 25
suokukko 62	lapintiira 1
taivaanvuohi 8	törmäpääsky 114
mustaviklo 5	metsäkirvinen 1
punajalkaviklo 8	niittykirvinen 3
valkoviklo 13	lapinkirvinen 2
metsäviklo 7	keltavästäräkki 146
liro 331	västäräkki 314
rantakurvi 1	varis 1
rantasipi 90	

Suokukko ja liro ILKKA MARKKANEN

Tulvien ja paljouksien vuosi

Asta Lähdesmäki

Kyllä on vielä hyvin mielessä synnyinpitäjäni Lapinlahden ikimuistoinen lintukevät 2012; Linnansalmen ja Nerkoonniemen tulvapellot juhlapukuisia vesilintuja täynnään, Juurikan jokimutkien ennen näkemättömän runsaat suokukkojen ja muiden kahlaajien joukot, Porkkalan peltojen massiivinen peippojen muutto ja monet muut sykähdyttävät hetket.

Kolme heinätavia, kuusi punasotkaa, 21 tukkasotkaa, 48 valkovikloa, mustapyrstökuiri ja lisäksi kymmenet sini-, jouhi- ja lapasorsat, tavit ja haapanat, siinä minun vappukattaukseni. Edellisenä päivänä sotkaluvut olivat olleet yli puolet suurempia. Kuinka nämäkin sukeltajat peltojärvellä niin viihtyivät, siinäpä ihmettä kerrakseen.

6.5. lähdin iltaretkelle Lapinlahden Juurikkajoen rantapelloille. Tulvia riitti pitkin jokea; toisin paikoin tulvan reunapellot kuhisivat lirojen ja suokukkojen paljoudesta, toisaalle taas olivat laskeutuneet kymmenet tyylikkää mustaviklot ja valkoviklot. Ihan noin päälajit mainitakseni. Elämys piti jakaa parille kaverille, tarvitsin myös määrien laskemiseen apua. Illan kruunasi upea auringonlasku.

Seuraavana iltana oli lähdettävä paikalle uudestaan, määrät olivat vielä huikeampia, ilta ikimuistoinen. Flow-elämys jäi päälle ja sitä olisi halunnut lisää ilta illan jälkeen, mutta 9.5. joen tulvat alkoivat kuivua ja linnut lähtivät pesimäseuduilleen.

Mutta vielä oli paljoutta tarjolla toisessa pitäjässä; 13.5. Maaningalla Patalahden luoteispuolen pellon reunassa kului monta tuntia ihmettelyyn ja ynnäämiseen, kun n. 900 suokukkoa ja 400 liroa pelmahteli ilmaan ja tulvapaikalta toiselle. Suokukkojen veri kävi kuumana ja kaulukset olivat pörhöllään niiden taistellessa, ehkä enemmänkin huvin vuoksi ja urheilun kannalta.

Lintupaljouksista oli tullut entistäkin enemmän ”minun juttuni”. Syksyllä minusta tuli ihan oikea lintupaljousbongari ja tuli tehtyä retki naapurimaakunnan Rääkkylään 70000 valkoposkihanhea katsomaan. Hanhien iltalento hämärissä oli vaikuttava. Iltaretki kullan kallis.

Keiteleen Hetejärvelle 28.4. tehdystä retkestä tuli seikkailu, kun pitkospuut olivat veden ja sohjon peitossa. Vaikeusastetta lisäsivät pitkoksille talven myrskyissä kaatuneet puut. Kuvan kahlaaja on Juha Koponen. MIKKO PÄRSSINEN.

Mustaviklot iltaruskossa. 7.5.2012
MIKKO PÄRSSINEN

Talvipinna- rallit 2011 ja 2012

Mikael Rytönen

Vuoden 2011 talvipinnaralli kisattiin 3.12. Joukkueita oli mukana yhteensä 19, ekosarjassa 8 ja perussarjassa 11. Rallipäivänä keli oli varsin mainio: pientä pakkasta, lunta muutamia senttejä ja aurinkokin näyttäytyi ainakin osittain. Pienet lammet ja järvet olivat saaneet jo jääpeitettä, mutta isommat järvet liplattelivat vielä vapaina.

Ekosarjassa voiton vei tiukasti yhden lajin marginaalilla Pikkulepinkäinen eli Helena Rönkä. Hän liikkui Leppävirran alueella, ja sai ekosarjalaiseksi todella kovan lajimäärän 25. Perussarjassa voittoon ylsivät vuoden tauon jälkeen The Joukkue jäseninään Jarkko Koskela, Hannu Kärkkäinen, Sami Virta ja Eelis Rissanen lajimäärällä 40.

Yhteensä lajeja havaittiin kisassa 58. Käpylinnut olivat tiukassa, vain yksi joukkue onnistui saamaan käpylintulajin listalleen. Muita ässiä eli vain yhden joukkueen havaitsemia lajeja olivat hiiripöllö, valkoselkätikka, vihervarpunen, kuikka, pikkutikka, huuhkaja, merimetso ja taviokuurna. Talviharvinaisuuksia olivat Varkauden kaupungintalolla piileskellyt laulurastas ja Rautalammin Tyyrinvirralla ollut naurulokki.

Ekosarja:

Pikkulepinkäinen: Helena Rönkä 25

Taisto Ralli: Jarmo Ukkonen 24

Ekolokit: Liisa Tolvanen ja Hannu Rahikainen 22

Eko-yksinäinen: Erkki Björk 22

Kanarialintu ja kotivarpunen: Suoma Virnes ja Asta Lähdesmäki 20

Lopen uupuneet: Kimmo Laitinen ja Seija Laitinen 17*

Etelän varikset: Jyrki Pynnönen ja Kari Saukkonen 17*

Mäkien tallarit: Tuula Vanamo ja Esko Vanamo 12

Perussarja:

The Joukkue: Jarkko Koskela,

Hannu Kärkkäinen, Sami Virta ja Eelis Rissanen 40

Pakarilan palelijat: Mikael Rytönen, Toni Saarelainen ja Niklas Åberg 37

Papat ja poika: Allan Nyssönen, Timo Immonen ja Eino Repo 32*

Erä-Jormat: Timo Filipoff, Lassi Lähdesmäki ja Petri Sallinen 32*

Karvanaamat: Jyrki Uotila, Aimo Hartikainen ja Ilkka Markkanen 32*

Jokisiat: Pekka Savolainen ja Ari Tossavainen 31*

Käennokat: Ari Virnes ja Riitta Rajala 31*

Good, bad and ugly, 2nd edition: Juhani Rissanen, Markku Ukkonen ja Seppo Neuvonen 30

Sunnuntaibongarit: Jarmo Yliluoma, Aaro Väänänen, Kalevi Asikainen ja Kai Jäderholm 29

Koisailijat: Pertti Hartikainen ja Juha Väättäin 24

Hyvät eväät: Minna Riikonen ja Juha Koponen 20

Vuoden 2012 ralli muistetaan arktisena rallina. Rallipäiväksi sattui joulukuun ensimmäinen päivä, ja joukkueita lähti ralliin mukaan 17, ekosarjaan 6 ja perussarjaan 11. Puolivälissä viikkoa ennen rallia muuttui suursäätila aivan täysin ja alkoi talvi. Rallipäivänä elohopea liuskeli hieman kymmenen pakkasasteen alapuolella. Kova ja purevan kylmä itätuuli teki kelistä erityisen haastavan, eikä moista kylmyyttä ole talvirallissa koettu miesmuistiin. Lunta sateli myös jonkin verran päivän aikana, mutta onneksi Etelä-Suomessa riehunut talvimyrsky ei yltänyt Savoan asti.

Ekosarjan voitti joukkue Päivä Puijolla eli Johanna Partio ja Mikko Pärssinen lajimäärällä 21. Perussarjan voitti tuttu joukkue uudella nimellä GBS jäseninään Jarkko Koskela, Hannu Kärkkäinen ja Eelis Rissanen. Yhteensä lajeja havaittiin 54, ässälajeja olivat pikkasiipi, palokärki, kanahaukka, järripeippo, huuhkaja, valkoselkätikka, kuukeli, pyrstötiainen ja mustapäakerttu.

Ekosarja

Päivä Puijolla: Johanna Partio ja Mikko Pärssinen 21

Eksynyt muukalainen: Tuomas Meriläinen 20

Villahousuttaret: Sanna Hynynen, Suoma Virnes ja Asta Lähdesmäki 19

Eko yksinäinen: Erkki Björk 18

Pyöräilevä hullu: Jussi Koponen 17

Mäkien tallarit: Tuula, Esko ja Virpi Vanamo 14

Perussarja

GBS: Jarkko Koskela, Hannu Kärkkäinen, ja Eelis Rissanen 37

Eräjormat: Lassi Lähdesmäki, Petri Sallinen ja Timo Filipoff 34

Karvaturvat: Ilkka Markkanen, Aimo Hartikainen ja Jaakko

Kettunen 31*

Papat ja poika: Eino Repo, Allan Nyssönen ja Timo Immonen 31*

Koisailijat: Pertti Hartikainen ja Juha Väättäin 31*

Jokisiat: Ari Tossavainen ja Pekka Savolainen 29*

Angry birders: Toni Saarelainen, Niklas Åberg ja Mikael Rytönen 29*

Tuusniemi-Siilinjärvi - all night long: Seppo Neuvonen, Juhani Rissanen ja Markku Ukkonen 27

Tavoite alle 20: Kalevi Asikainen, Jouko Pulkka ja Jarmo Yliluoma 26

Ilmeinen ja mahdollinen: Minna Riikonen ja Juha Koponen 21

Puolitehoiset: Kimmo, Seija ja Pasi Laitinen 9

Onneksi oli varakamera mukana!
Käki RAIMO HÄMÄLÄINEN

Taesto 2012

Lintutorneilla ja muilla kisa-paikoilla taesteltiin 5.5. hyisessä säässä tuulen, sateen ja koleuden haitatessa niin lintujen liikkumista kuin niiden havainnoimistakin. Linnansalmen voittajajoukkueen 84 lajia on tähän nähden huikea tulos ja kisaennätys kautta aikojen!

Kisassa havaittiin vain muutama harvinaisempi laji: haarahaukka, räyskä ja harmaasorsa. Päivälle tunnusomaisia olivat Lappiin matkaavien kapustarintojen ja lapinsirkkujen parvet, joita oli pysähtynyt ruokailemaan pelloille satapäisinä joukkoina. Myös järripeippojen muutto pohjoiseen oli edelleen käynnissä.

1. Lapinlahti Linnansalmi 84:

Timo Filipoff, Juha Koponen, Minna Riikonen, Petri Sallinen ja Eelis Rissanen

2. Maaninka Patalahti, vanha torni 70:

Marko Kelo, Pertti Renvall ja Riitta Renvall

3. Siilinjärvi Raasio 67:

Erkki Björk, Juhani Rissanen ja Markku Ukkonen

4. Maaninka Kinnulanlahti 65:

Jaakko Kettunen, Ilkka Markkanen, Jyrki Uotila ja Mikael Rytönen

5. Varkaus Ruokojärvi 64:

Liisa Tolvanen, Hannu Räsänen, Timo Immonen ja Teemu Paavola

6. Rautalampi Tyyrinvirta 63:

Esko Vesanen, Hannu Siikavirta, Teuvo Vepsäläinen, Risto Kannisto ja Jussi Aalto

7. Nilsia Palonurmi, Kannas 62:

Pertti Hartikainen ja Juha Väätäinen

8. Maaninka, Patalahti, itätorni 59:

Riitta Rajala, Jarmo Ukkonen ja Jorma Kelo.

9. Iisalmi Keskimmäinen: Aaro Väänänen, Kari Bovellan

10. Maaninka Patalahti, Länsipuolen torni 56:

Matti Pirskanen ja Jorma Tuomainen

11. Kuopio Riistavesi, Keskimmäinen 54:

Pertti Tolvanen, Asta ja Lassi Lähdesmäki

ja Rautalampi Rastunsuo, lintujärvi 54:

Risto Palokangas, Jorma Knuutinen, Kauko Siikström, Ismo Nuuja ja Eila Karki

13. Sonkajärvi Hankalampi 51:

Sanna Hynynen, Jarmo Yliluoma, Harri Hölttä

14. Iisalmi, Iso-Lapin lintutorni 50:

Jouko Pulkka, Tarmo Huttunen, Kyösti Hujanen ja Martti Hujanen.

15. Suonenjoki Jauholahti, Kuonakasa 45:

Hannu Kärkkäinen, Pekka Savolainen, Ari Tossavainen

16. Kaavi Luikonniemi, Kuminlahti, kesämökin laitur

45: Pertti ja Eini Räsänen

17. Tervo Kopola, pihamaa 27:

Virpi ja Tuula Vanamo

Koskikaraa ei ole aina helppo löytää.
TERO PELKONEN

SYKSYN 2012

Pinnaviikon

19.9.-23.9 .tulos:

1. **Opeliksi:** Ilkka Markkanen ja Jaakko Kettunen 92 lajia

2. **Jokisiat:** Pekka Savolainen ja Ari Tossavainen 82 lajia

3. **???:** Pertti Hartikainen ja Juha Väätäinen 79 lajia

4. **Idefixit:** Aimo Hartikainen ja Niklas Åberg 75 lajia

5. **Rempparemmi:** Asta Lähdesmäki ja Mikko Pärssinen 72 lajia

6. **Verkonkokijat:** Eeva ja Jyrki Uotila 67 lajia

7. **KaMa:** Markku Ukkonen ja Kalle Ruokolainen 60 lajia

8. **Mukana:** Minna Riikonen ja Juha Koponen 34 lajia

9. **Mäkien tallarit:** Tuula ja Virpi Vanamo 30 lajia

(* = tasatuloksessa sijoitus ratkaistu 1) ässien lukumäärän ja 2) viimeisen lajin kellonajan perusteella)

TAPAHTUMAKALENTERI

Seuraa kotisivuja, tapahtumia voi tulla lisää!

Kansalaisopistojen lintukurssit ovat keväällä 2013 tarjolla Lapinlahdella ja Tuusniemellä ja ne aloitetaan viikolla 11, mikäli osallistujia on tarpeeksi. Katso opistojen tai Kuikan sivuilta tai kysy opettaja Asta Lähdesmäeltä, p.050 5623935.

3.3. Liisan lintukävely Varkauden Tyyskässä. Lähtö Kaupungintalon parkkipaikalta klo 10.00. Oppaana Liisa Tolvanen p. 040 586 0790.

16.3. Lintukuvaajien retki. Kohde ja lähtöaika täsmentyvät lähempänä ajankohtaa, yhteislähtö ainakin Kuopiosta. Ilmoittaudu Mikko Pärssiselle 040 9674008.

16.3. Pöllöretki Iisalmessa, Lähtö klo 20 Luontomuseon edestä, Kirkkopuistonkatu 9. Oppaana Jarmo Yliluoma, p. 040 721 2618.

Maaliskuussa pöllöjen kuunteluretki Varkauden seudulla. Yhteydenotot pöllöopas Timo Immonen p. 0400 371736. Timo ilmoittaa lähtijöille retken ajankohdan sopivan kelin sattuessa.

20.3. Sääntömääräinen kevätkokous Kuopion museon kokoushuoneessa klo 18. Kokouksen jälkeen Eelis Rissanen kuvaesitys Turkkiin syyskuussa 2012 tehdyttä lintumatkalta.

18.4. Yleisöopastusta Joroisten Pasalan lintutornilla klo 17-19. Oppaana Eino Repo p. 040 845 4983

21.4. Yleisölinturetki Iisalmessa. Lähtö kimppekyydein klo 8 Luontomuseon edestä. Oppaana Jarmo Yliluoma, p. 040 721 2618, jyyliluoma(at)gmail.com.

21.4. Yleisöopastusta Varkauden Ruokojärven lintutornilla klo 09-12. Lintujen tarkkailun ohella voit nauttia nuotiokahvit. Tied. Liisa Tolvanen p. 040 586 0790.

24.4. Hanhiretki Maaningalle. Lähtö kimppekyydein Kuopion linja-autoaseman p-paikalta klo 17.00 ja Siilinjärven Patakukkulan p-paikalta klo 17.30. Oppaana Eelis Rissanen, p. 050 569 9091.

27.4. Yleisöopastusta Varkauden Ruokojärven lintutornilla klo 09-12. Lintujen tarkkailun ohella voit nauttia nuotiokahvit. Tied. Liisa Tolvanen p. 040 586 0790.

28.4. Tornipäivystys Riistaveden Keskimmäisellä klo 9-13. Oppaana Eini ja Pertti Räsänen, p. 040 764 5458.

1.5. Vappuretki lintutilanteen mukaan päätettävään mielenkiintoiseen kohteeseen. Kimppekyydit, ilmoittaudu Asta Lähdesmäelle, 050 5623935.

4.5. Valtakunnallinen Tornien taisto ja Kuikan alueellinen Taesto klo 5-13. Taestoon ilmoittautumiset Eelis Rissaselle, p. 050 5699091, elmeri.rissanen@dnainternet.net

4.5. Yleisöopastusta Varkauden Ruokojärven lintutornilla klo 09-12. Lintujen tarkkailun ohella voit nauttia nuotiokahvit. Tied. Liisa Tolvanen p. 040 586 0790.

Kesäkuussa Leppävirran Nikkilänmäellä yölaulajaretki!

PRINTTIÄ PUKKAA?

Onko mielessäsi kuvasarja, oma postikortti tai kenties persoonallinen kalenteri parhaista otoksistasi? Toteutamme yksilölliset ja näyttävät painotyöt – suunnitellaan yhdessä toiveidesi mukainen paketti!

arMat
OFFSET- JA DIGIPAINO

Liipasantie 5
70460 Kuopio
puh. 010 271 8330
myynti@arMat.fi
www.arMat.fi

Nopea ja värikäs!

LINTUYHDISTYS KUIKKA

LINTUYHDISTYS KUIKKA

c/o Kuopion museo
Kauppakatu 23
70100 KUOPIO
kotisivut: www.lintuyhdistyskuikka.net
e-mail: hallitus@lintuyhdistyskuikka.net
Perustettu 1974, toimii Kuopion Luonnon
Ystävien Yhdistyksen (KLYY ry) lintujaostona.
Toimialue Pohjois-Savo.

TOIMIHENKILÖT 2013:

PUHEENJOHTAJA	Mikko Pärssinen (Kuopio), 050 348 6137 mikko.parssinen123@gmail.com
VARAPUHEENJOHTAJA	Eelis Rissanen, 050 569 9091, elmeri.rissanen@dnainternet.net
SIHTEERI	Sanna Hynynen, 040 5815807, sanna.hynynen(at)dnainternet.net
MUUT JÄSENET	Sanna Mäkeläinen (Kuopio), 0400 972 037, sanna.makelainen@helsinki.fi Liisa Tolvanen (Varkaus), p. 050 406 8866, liisa.tolvanen@kolumbus.fi Jarmo Yliluoma, (Iisalmi), 040 721 2618, jyliluoma@gmail.com
VARAJÄSEN	Asta Lähdesmäki (Kuopio), p. 050 562 3935, asta.lahdesmaki@dnainternet.net

ALUEVASTAAVA	Jyrki Uotila (Kuopio), 0400 712 264, jyrkiuotila@luukku.com
AHK	Yhteyshenkilö Eelis Rissanen, 050 569 9091
TIEDOTTAJA	Asta Lähdesmäki, 050 562 3935, astalahdesmaki@gmail.com
TALOUDENHOITAJA	Timo Filipoff, 040 553 1682, timo.filipoff@dnainternet.net
TILINTARKASTAJAT	Jaakko Kettunen, 0400 674176 Raimo Hämäläinen, 0400 374909

RETKIKUMMIT 2013

Kuopio:
Asta Lähdesmäki, astalahdesmaki@gmail.com, 050 562 3935
Ilkka Markkanen, ilkka.t.markkanen@gmail.com, 044 728 4506
Mikko Pärssinen, mikko.parssinen123@gmail.com, 050 348 6137
Riitta Rajala, liisa.riitta@gmail.com, 050-3763758,
Jyrki Uotila, jyrkiuotila@luukku.com, 0400 712 264

Eelis Rissanen, Sii, elmeri.rissanen@dnainternet.net, 050 569 9091
Jarmo Yliluoma, Iis, jyliluoma@gmail.com, 040 721 2618
Timo Immonen, Vrk, timo.immonen@pp7.inet.fi, 0400 371 736
Liisa Tolvanen, Vrk, liisa.tolvanen@kolumbus.fi, 050 406 8866

LIITY JÄSENEKSI:

Jäsenmaksut 2013: varsinaiset jäsenet 25 € , lapset ja nuoret alle 19-v. 13 € ja perhejäsenet (ei lehtiä) 5 €. Uusille jäsenille liittymislahjana Kuukkelin kaltaiset -lintuharrastusopas. Liittymiset kotisivujen lomakkeella tai JÄSENSIH-TEERI Sanna Mäkeläiselle, 0400 972 037, jasensihteeri@lintuyhdistyskuikka.net

SIIVEKÄS JULKAISIJA PÄÄTOIMITTAJA KANNEN GRAAFINEN SUUNNITTELU TAITTO TILAAMINEN JA JAKELU

Nro 61 – 2012 – 33. vsk
Lintuyhdistys Kuikka
Asta Lähdesmäki, 050 562 3935, astalahdesmaki@gmail.com
Juha Koponen
Minna Etsalo, minna.etsalo@gmail.com
Jaetaan Kuikan jäsenille. Tilaushinta muille 13 €.
Lehteä ilmestyy yksi numero vuodessa.
Tilaukset Sanna Mäkeläinen, 0400 972 037, sanna.makelainen@helsinki.fi
Pekka Tenhunen, p. 017 631 203, 044 289 2220, klyy.tenhunen@mbnet.fi

OSOITTEENMUUTOKSET

ILMOITUSHINNAT (½:n tai kokosivun mainokseen sisältyy banneri etusivullemme vuodeksi)

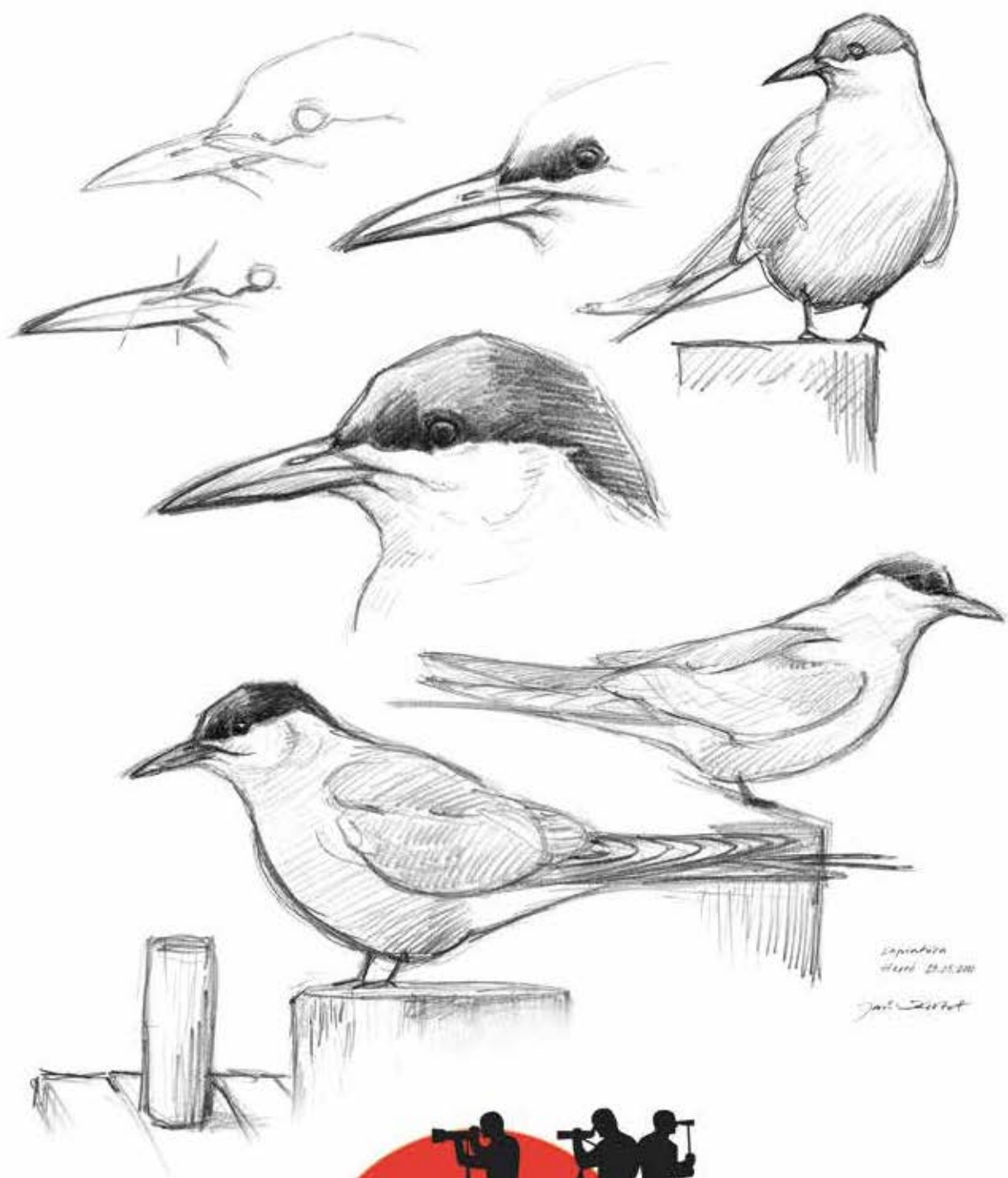
koko takasivu A4	300 €
½ takasivua	150 €
Sisäisivut:	
koko sivu A4	280 €
½ sivua 210 x 148,5	140 €
¼ sivua 105 x 148,5	100 €

PAINOS

700 kpl

PAINOPIIKKA ISSN 0780-7066

Kirjapaino Arsmat Oy

FOTO FENNICA

Foto Fennica Oy
Itämerenkatu 16
00180 Helsinki
Puhelin 09 - 6859 0800